

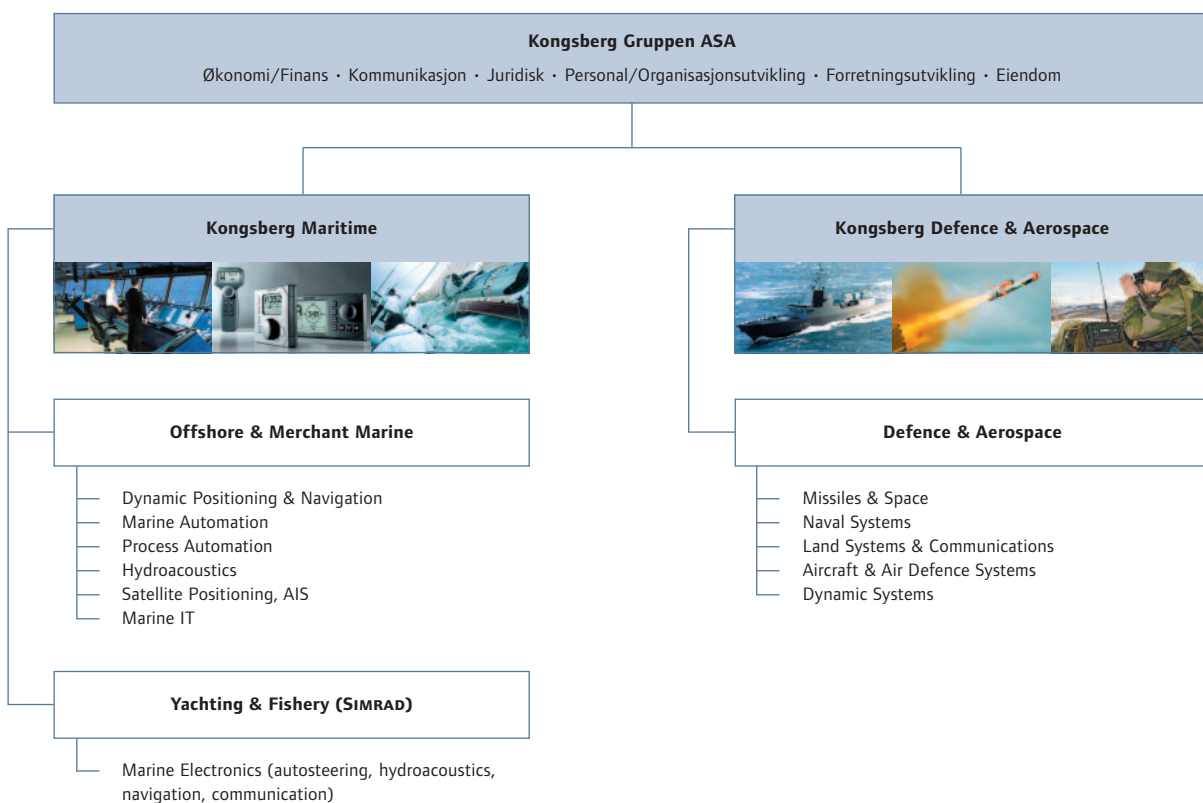
KONGSBERG

Årsrapport 2003

Evne til fornyelse -
ett av våre viktigste konkurransefortrinn

Organisasjon

Innhold

Hovedtall	1	Kongsberg Maritime	40
Nøkkeltall pr. forretningsområde	2	Adm. direktør Torfinn Kildal	41
Konsernsjef Jan Erik Korssjøen	3	Virksomhetsbeskrivelse	42
Dette er KONGSBERG	6	Kongsberg Defence & Aerospace	48
Viktige hendelser og utviklingstrekk	8	Adm. direktør Tom Gerhardsen	49
Visjon, mål og strategi	10	Virksomhetsbeskrivelse	50
Historikk	11	Aksjer og aksjonærforhold	56
Regnskap og årsberetning	12	Analytisk informasjon	58
Årsberetning	12	Eierstyring og selskapsledelse	63
Regnskap og noter, konsern	20	Konsernledelse	69
Regnskap og noter, Kongsberg Gruppen ASA	37	Adresser	70
Revisjonsberetning	39		

Hovedtall

- Nedgang i driftsinntekter på 5 %.
- Bemanningsreduksjon i Norge, økt bemanning utenfor Norge relatert til markedets posisjonering.
- Økt ordreserver med 770 millioner kroner.

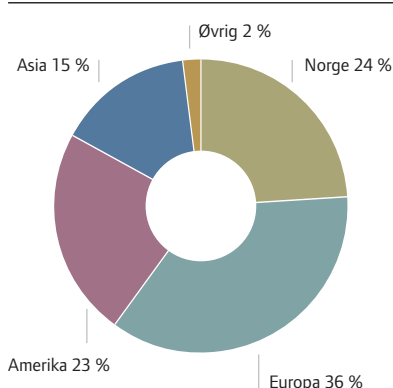
Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001	2000	1999	1998
■ Drift						
Driftsinntekter	6 651	6 980	6 176	5 296	4 412	4 404
<i>Driftsinntekter sivilt</i>	% 54	58	63	64	73	71
<i>Driftsinntekter utenfor Norge</i>	% 76	72	74	74	62	62
Driftsresultat før goodwillavskrivninger (EBITA)	383	485	437	287	249	278
Driftsresultat (EBIT)	291	404	328	225	213	189
Ordinært resultat før skatt (EBT)	190	291	191	188	205	279
Årsresultat	125	216	123	(56)	233	171
Ordreserver	5 913	5 143	6 401	6 610	4 258	4 551
Antall ansatte	4 176	4 208	4 012	3 765	3 382	3 333
■ Lønnsomhet						
Driftsmargin før goodwillavskrivninger	% 5,8	6,9	7,1	5,4	5,6	6,3
Driftsmargin	% 4,4	5,8	5,3	4,2	4,8	4,3
Totalkapitalavkastning	% 5	7	6	5	6	9
Egenkapitalavkastning	% 11	18	13	13	16	26
■ Eiernes verdier						
Børsverdi	3 180	2 715	2 895	2 550	3 780	1 824
Resultat pr. aksje etter skatt i kroner	4,23	7,21	4,18	(1,86)	8,84	7,04
P/E	25,06	12,55	23,09	-	16,22	10,79
Egenkapitalandel	% 30	31	27	26	37	28
Egenkapital	1 830	1 741	1 538	1 406	1 490	1 106
Utbytte	1,30	2,10	0,00	0,00	2,25	2,00

Nøkkeltall pr. forretningsområde

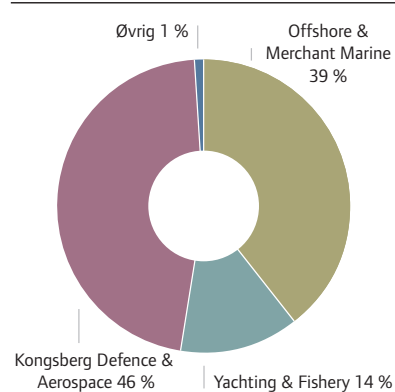
Rapporteringen er tilpasset ny organisering, dvs. at følgende segmenter vil rapporteres i denne rapporten og fremover: Offshore & Merchant Marine, Yachting & Fishery og Kongsberg Defence & Aerospace. For oversiktens skyld vises imidlertid segmentene etter både ny og tidligere inndeling på denne siden.

Beløp i mill. kr.	Driftsinntekter			Driftsresultat før goodwillavskrivninger			Driftsresultat		
	2003	2002	2001	2003	2002	2001	2003	2002	2001
■ Tidligere segmentinndeling									
Kongsberg Maritime	3 372	3 603	3 619	307	309	303	224	237	236
Offshore & Subsea	1 660	1 835	1 852	231	233	220	191	193	183
Yachting & Fishery	896	815	940	44	44	34	31	33	22
Merchant Marine	954	995	897	32	32	49	2	11	31
Kongsberg Defence & Aerospace	3 084	3 084	2 388	99	185	138	93	179	131
Øvrig	237	395	270	(23)	-	(11)	(26)	(3)	(46)
Eliminering	(42)	(102)	(101)	-	(9)	7	-	(9)	7
Konsern	6 651	6 980	6 176	383	485	437	291	404	328
■ Ny segmentinndeling									
Offshore & Merchant Marine	2 622	2 963	2 819	253	254	249	180	191	192
Yachting & Fishery	896	815	940	44	44	34	31	33	22
Kongsberg Defence & Aerospace	3 084	3 084	2 388	93	178	138	87	171	131
Øvrig/eliminering	49	118	29	(7)	9	16	(7)	9	(17)
Konsern	6 651	6 980	6 176	383	485	437	291	404	328

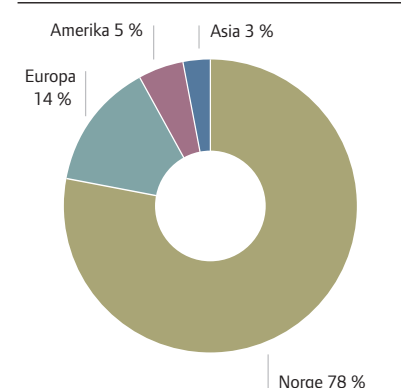
Driftsinntekter – geografisk

Driftsinntekter – virksomhetsområde

Ansatte – geografisk

Jan Erik Korsstjøl
Konsernsjef

Kjære aksjonærer og andre interessenter

2003 var et utfordrende år for KONGSBERG. For første gang siden 1995 har vi opplevd nedgang i driftsinntektene som ble redusert med 5 % i forhold til 2002. Hovedårsaken til volumreduksjonen i 2003 er redusert ordreinngang i annet halvår 2002 bl.a. som følge av virkningene av krigen i Irak.

Utfordringene har derfor vært både å iverksette tiltak for å øke ordreinngangen og å redusere kostnadene for å sikre en anstendig lønnsomhet. At vi tapte en voldgiftssak i første kvartal som belastet resultatet med 50 millioner kroner, satte ytterligere press på behovet for tiltak.

For å øke ordreinngangen har KONGSBERG fortsatt å forbedre sin strategiske markedsposisjon, både gjennom oppkjøp og ny-etableringer. Vi har styrket vår internasjonale tilstedeværelse og bygget opp ressurser og aktiviteter nærmere våre kunder, blant annet ved å opprette nye kontorer og bedrifter både i Europa, Nord-Afrika, Nord- og Sør-Amerika og Det fjerne østen.

Kostnadene er redusert ved i første omgang å redusere kapasiteten. Dette har særlig rammet flere av bedriftene i Norge, samt noen av våre "gamle" bedrifter i utlandet. Derrest er kostnadene

redusert ved at flere norske aktiviteter er erstattet med økt kapasitet i våre bedrifter i Sør-Korea, India og Kina. Vi har også gjennomført organisasjonsmessige forandringer innen begge hovedforretningsområdene for å effektivisere utnyttelsen av våre salgs- og utviklingsressurser.

Fra en relativt svak start på året har både ordreinngangen og resultatene forbedret seg gjennom året. Ordreserven ved utgangen av året har økt med 770 millioner kroner i forhold til ved årets begynnelse. Både det tredje og fjerde kvartalet var resultatmessig blant de beste kvartalene KONGSBERG noen gang har hatt.

Ordreinngangen har vært god i 2003, og utsiktene ved inngangen til 2004 er på mange måter bedre enn ved forrige årsskifte. Imidlertid er det ett område innenfor vår forsvarsvirksomhet, missilområdet, som ikke har fått forventede ordrer i løpet av 2003. Dersom denne situasjonen vedvarer, vil det få negative konsekvenser både for produktområdet og for KONGSBERGs totale lønnsomhet.

Våre holdninger og vår adferd er helt avgjørende for lønnsomheten. Derfor er prosesser og programmer i gang for å bevisstgjøre alle ansatte, men spesielt ledelsen, om viktigheten av å gjøre bevisste verdivalg – og så etterleve disse. Våre verdiområder relaterer seg til kunden, kvalitet, mot og nettverksbygging. Det å være en kundeorientert, kvalitetsbevisst og samarbeidsvillig medarbeider som tør å prøve nye veier, synes for meg å være en god kombinasjon.

Innovasjon

Innovasjon forbindes ofte med nye oppfinnelser eller oppstart av nye selskaper/aktiviteter. Dette er også innovasjon, men i vår verden er innovasjon like mye forbundet med fornyelse og nyskaping innenfor etablerte markeder, produkter, systemer og organisasjoner.

I 2003 brukte KONGSBERG ca. 10 % av sin omsetning til produktutvikling, i tillegg satses det på markedsutvikling og organisasjonsutvikling. I tillegg til denne "hverdagsinnovasjonen" som er av den største viktighet for å ivareta lønnsomheten i årene som kommer, er KONGSBERG også engasjert i å utvikle og legge til rette for etableringer av helt nye forretningsmuligheter, både innenfor og utenfor våre nåværende kjerneområder.

Kravet til fornyelse øker jo, og produktene får kortere levetid, markedene endres og nye markeder åpner seg. Dette er utfordrende, men det gir også muligheter. Vi vil ligge i forkant og utnytte disse mulighetene.

KONGSBERG er et relativt lite konsern i internasjonal målestokk. Det å være liten kan ha sine ulemper i konkurransemessig sammenheng, men det har også fordeler. I en verden der kravet til fornyelse øker, kan en liten og beslutningsdyktig organisasjon ha sine klare fortrinn. Idéer blir raskt til beslutninger, og beslutninger blir raskt til handling. KONGSBERG har disse egenskapene. Vi kan ha høy fornyelsestakt både når det gjelder produkter, markeds tiltak og organisasjon.

I vår rapport om bærekraft viser vi til tre eksempler på innovasjon fra virksomheten vår.

Evnen til fornyelse er et av våre viktigste konkurransefortrinn, og en viktig forutsetning for å skape verdier i et lengre perspektiv.

Jan Erik Korssjøn
Konsernsjef

Dette er KONGSBERG

Kongsberg Gruppen (KONGSBERG) er et internasjonalt teknologi-konsern, med totale driftsinntekter på 6,7 milliarder kroner. De viktigste markedene er Europa, USA, Midtøsten og Det fjerne østen. Konsernet er etablert på 40 steder i 23 land, og av 4 176 medarbeidere er 918 ansatt utenfor Norge.

Forretningsområder

KONGSBERG konsentrerer virksomheten om to forretningsområder:

- Kongsberg Maritime
- Kongsberg Defence & Aerospace

Kongsberg Maritime hadde driftsinntekter på 3,4 milliarder kroner og 2 432 ansatte. Det er utviklet ledende posisjoner innenfor dynamisk posisjonering, marine automasjon, navigasjon, hydroakustikk, simulatorer, kommunikasjon og informasjonsstyring, samt maritim informasjonsteknologi. 78 % av driftsinntektene kom fra andre land enn Norge.

Kongsberg Defence & Aerospace hadde driftsinntekter på 3,1 milliarder kroner og 1 650 ansatte. Forretningsområdet er Norges fremste leverandør av høyteknologiske forsvarssystemer og en nisjeleverandør i det internasjonale markedet. Kongsberg Defence & Aerospace er blant de ledende innen sjømålsmissiler, militær kommunikasjon og våpenstyringssystemer. Allianser med store internasjonale forsvarsbedrifter er en sentral del av markedsstrategien. 76 % av driftsinntektene var fra andre land enn Norge.

Teknologi og produkter

KONGSBERG produkter er basert på fire gjennomgående kjernekompetanser: signalbehandling, kybernetikk, programvareutvikling og systemintegrasjon. En felles kunnskapsbase og gjenbruk av teknologi danner et svært viktig grunnlag for konsernets virksomhet. Det er et mål å utnytte kunnskap på tvers i konsernet.

Produktspekteret er teknologisk utfordrende og skal fungere i krevende omgivelser. Derfor er det avgjørende for kunden at produktene er pålitelige. Det leveres utstyr som kartlegger sjøbunnen ned til 11 000 meters dyp, så vel som avansert utstyr til satellitter ute i verdensrommet.

Hele 68 % av driftsinntektene knytter seg til det maritime miljøet, enten det gjelder produkter til forsvars- eller det sivile markedet.

Markeder

Markedet utenfor Norge utgjør en stadig større og viktigere del av de totale driftsinntektene. Dette gjelder både innen det sivile markedet og forsvarsmarkedet. I 2003 var 5 055 millioner kroner (76 %) av driftsinntektene fra andre land enn Norge. Tilsvarende tall i 1995 var 799 millioner kroner (40 %). All eksport av forsvarsprodukter må godkjennes av Utenriksdepartementet.

Kongsberg Maritime har i 2003 etablert seg i bl.a. Rio de Janeiro i Brasil, Shanghai i Kina og Busan i Sør-Korea.

Organisasjonsmodell

Konsernet legger vekt på at det er tydelig hvor ansvaret for resultatene ligger, og derfor er myndighet i stor grad delegert. "Frihet på aktivitet og forpliktelse på resultat" er et uttrykk for denne måten å organisere konsernet på. Organisasjonsformen er et vesentlig element i konsernets resultat- og verdiskaping og gjør det mulig å være fleksibel og ta raske beslutninger.

Bærekraft

Konsernet utgir i år for første gang en egen rapport om bærekraft. Rapporten tar for seg økonomi (styringssystemer, virksomhetsbeskrivelse, nøkkeltall), samfunnsansvar og miljø. I tillegg er det viet god plass til en beskrivelse av vår intellektuelle kapital, og det vises eksempler på innovasjon fra forretningsvirksomheten.

1) Kongsberg, Horten, Asker, Kjeller, Egersund, Bergen, Stjørdal, Trondheim, Tromsø

Viktige hendelser og utviklingstrekk

Resultat

Året 2003 var preget av en svak utvikling i verdensøkonomien og i konsernets viktigste markeder. Resultatet ble påvirket av reduserte driftsinntekter på 5 % og en tapt voldgiftssak som medførte 50 millioner kroner i ekstra kostnader. Det ble samtidig gjennomført betydelige kostnadsreducerende tiltak som forbedrer posisjonen inn i 2004.

Kongsberg Maritime

- Kongsberg Maritime ble reorganisert og selskapene Kongsberg Simrad AS og Kongsberg Maritime Ship Systems AS slått sammen til Kongsberg Maritime AS.
- Det har vært gjennomført bemannings- og kostnadsreducerende tiltak innen forretningsområdet. Tiltakene var nødvendige for å tilpasse seg den internasjonale konkurransesituasjonen og opprettholde lønnsomheten.

Oppkjøp og etableringer

- For å styrke virksomheten innen fritidsbåt- og fiskerisegmentet ble det britiske selskapet Brookes and Gatehouse Ltd. kjøpt opp.
- For å styrke den strategiske posisjonen i det sør-koreanske markedet har Kongsberg Maritime kjøpt aksjemajoriteten i selskapet Hanguk Kongsberg Maritime (HKM) i Seoul. Sammen med Kongsberg Maritimes heleide selskap i Busan danner dette Kongsberg Maritime Korea.
- Distribusjonsselskapet Bennex Holland BV og de resterende aksjene i distribusjonsselskapet Simrad GmbH i Tyskland ble kjøpt opp.
- Kongsberg Maritime har sammen med sin kinesiske samarbeidspartner etablert Kongsberg Maritime China (Shanghai). Kongsberg Maritimes eierandel er 65 %. Etableringen styrker posisjonen i det voksende kinesiske skipsbyggermarkedet.
- Forretningsområdet har etablert Kongsberg Maritime do Brazil. Etableringen er en del av satsingen på det brasilianske offshoremarkedet.

Ny autopilot

Ny generasjon autopilot (AP25) ble introdusert i januar 2004.

Viktige kontrakter

- Kontrakt på leveranse av fem store skipssimulatorer til Cork Institute of Technology i Irland. Kontrakten på 80 millioner kroner består av simulatorer for bro, navigasjon og maskinrom, flytende lasthåndtering, skipstrafikkovervåkning og nødradio, inkludert support og vedlikehold i 25 år.
- Flere kontrakter på leveranser til LNG-skip (Liquefied Natural Gas). Blant annet kontrakten på styringssystemer til fire tankskip som skal bygges i Japan, og frakte LNG-gass fra Snøhvit-feltet til USA, Spania og Frankrike.
- Kontrakt med det tyske Reederei Claus-Peter Offen med partnere på leveranse av integrerte automasjonssystemer (DataChief C20) og kontrollsystemer for hovedmotorer (AutoChief 4). Ordren omfatter leveranser til 30 tyske fartøyer som bygges i Sør-Korea.
- Kontrakten med Kystverket om leveranse av et landsdekkende AIS (Automatic Identification System) nettverk i Norge. AIS mobilenheter utveksler meldinger mellom sjøgående fartøyer, og mellom båt og land.
- Innen navigasjon har integrerte broløsningssystemer blitt valgt til de nye Skjold-klasse MTBene til det norske sjøforsvaret.
- Total ordreinngang for forretningsområdet i 2003 var på 3 611 (3 608) millioner kroner.

Kongsberg Defence & Aerospace

Total ordreinnngang for Kongsberg Defence & Aerospace er på 3 706 millioner kroner. Ordreservene økte fra 3 729 til 4 352 millioner kroner. De store prosjektene går etter planen. Når det gjelder Naval Strike Missile (NSM), er det avtalt en forlengelse av utviklingsperioden med kunden.

Viktige kontrakter

- Innen Land Systems & Communications er det til sammen inngått kontrakter for 1 769 millioner kroner. De viktigste kontraktene er inngått i Kuwait (400 millioner kroner), Ungarn (700 millioner kroner) og Romania (300 millioner kroner).
 - Dynamic Systems har inngått kontrakter for 370 millioner kroner. De viktigste kontraktene gjelder levering av våpenstyringssystemer til pansrede personellkjøretøy til den amerikanske hæren. Bestillingene er hittil noe mindre enn planlagt.
 - Innen Naval Systems er det til sammen inngått kontrakter for 1 047 millioner kroner. De viktigste kontraktene er inngått med det norske sjøforsvaret om leveranser til nye Skjold-klasse missil-torpedobåter (750 millioner kroner) og med Lockheed Martin om leveranser til sør-koreanske destroyere.
- Aircraft & Air Defence Systems har til sammen inngått kontrakter for 407 millioner kroner. Den viktigste er leveranse av luftvern-utstyr til Tyrkia i samarbeid med Raytheon (210 millioner kroner). Det er også inngått en strategisk viktig avtale sammen med Raytheon om utvikling av neste generasjons kommando-, kontroll- og beslutningsstøttesystem til det amerikanske marine-korpset (U.S. Marine Corps).

Verdens raskeste marinefartøy

KONGSBERG skal levere kommando- og våpenkontrollsystemer til Sjøforsvarets 6 nye missil-torpedobåter av Skjold-klassen. I tillegg skal fartøyene utstyres med KONGSBERGS Naval Strike Missile (NSM). Fartøyene vil få en toppfart på 60 knop, og vil bli levert fra 2010.

Visjon, mål og strategi

Visjon

Vår visjon er:

WORLD CLASS – through people, technology and dedication

Mål

Hovedmålet for KONGSBERG er å øke aksjonærenes verdier på lang sikt:

- Gjennom et lønnsomhetsmål på 10 % EBITA (driftsresultat før goodwillavskrivninger).
- Ved å utvikle et forretningskonsept som stimulerer til, fanger opp og gir muligheter for å videreutvikle idéer basert på kunnskap som allerede finnes i konsernet. Dette for å få frem merverdi, samt å legge grunnlaget for vekst.
- Ved å ha en profil og et omdømme som gir gjennomslag for sakene våre, sikrer rekruttering, beholder nøkkelansatte og sikrer troverdighet i aksjemarkedet og hos andre interessenter.
- Ved å drive virksomheten etisk og sosialt ansvarlig overfor våre interessenter og i forhold til våre fysiske omgivelser.

Strategi

Viktige tiltak for å nå målene er:

Kompetanseutvikling

Kunnskap og kompetanse er KONGSBERGs viktigste konkurranseparameter. Kompetanseutvikling av alle medarbeidere er en avgjørende faktor for en positiv utvikling og blir derfor prioritert høyt. Et annet viktig tiltak er rekruttering. Konsernet driver aktiv rekruttering av nyutdannede og erfarne medarbeidere. For å rekruttere og beholde medarbeidere blir det lagt vekt på å tilby attraktive og utfordrende arbeidsoppgaver. Vi stiller krav til medarbeiderne ut over det rent faglige, og det blir lagt til rette for trening og bevisstgjøring når det gjelder gode og effektive relasjoner så vel som rent faglig videreutvikling.

Det blir lagt stor vekt på utvelgelse av kommende ledere, og det blir drevet systematisk opplæring gjennom interne og eksterne program for utvikling av ledere. KONGSBERG har etiske normer og arbeider for en forretningskultur som bygger opp under en bærekraftig utvikling.

Oppkjøp

En sentral del av vekststrategien er oppkjøp innenfor kjerneområdene. Målet med oppkjøp er å utnytte felles teknologi og oppnå markedssynergier. Et annet motiv er ønsket om å supplere produkttilbudet, få adgang til nye markeder eller tilgang til spesialisert teknologi. En stadig forbedring av konsernets strategiske markedsposisjon står sentralt i oppkjøpsstrategien.

Teknologiutvikling

KONGSBERG har en produktutviklingsaktivitet som varierer rundt 10 % av driftsinntektene. Å opprettholde en produktutviklingsaktivitet på dette nivået er et mål for konsernet, og blir ansett som en forutsetning for lønnsom vekst. Produktutviklingen er både kunde- og egenfinansiert. KONGSBERGs produkter er i stor grad basert på kompetanseområdene programvareutvikling, kybernetikk, systemintegrering og signalbehandling.

Konsentrasjon om de strategiske forretningsområdene

Forretningsområdene gjennomgås jevnlig for å identifisere aktiviteter som ikke har en naturlig plass innen områdene, eller som kan utvikles bedre i andre industrielle sammenhenger. Når forholdene ligger til rette for eventuelle avhendelser, vurderer konsernet dette grundig for å ta best mulig hånd om verdiene.

Finansiell strategi

Konsernet legger vekt på å ha en soliditet som gir finansiell handlefrihet. Finansiering av vekst skal i første rekke være basert på egen inntjening og frigjøring av intern kapitalbinding. Fremmedfinansiering skal til enhver tid være langsiktig, og avstemt med konsernets forretningsmessige strategi. Konsernets finansielle policy tar primært sikte på å øke forutsigbarheten og redusere risiko i kjernevirksomheten.

Historikk

Kongsberg Gruppen (KONGSBERG) består av mange forskjellige bedrifter med hver sin historie og geografiske fødested. Et raskt blick på vår historie knytter likevel konsernet sterkt til Kongsberg bys utvikling gjennom fem århundrer.

1624–1814

Sølvfunn

Kongsberg by ble grunnlagt i 1624 av kong Christian IV basert på sølvfunn i området. Sølvverket og sølvgruvene på Kongsberg spilte en betydelig rolle i Norge i siste halvdel av 1600-tallet og frem til begynnelsen av 1800-tallet. Sølvverket var Norges største bedrift, og rundt år 1720 utgjorde inntektene 20 % av statsbudsjettet.

1814–1955

Kongsberg Våpenfabrikk og maritimt miljø i Horten

Nedgangstider for Sølvverket medførte at Kongsberg Våpenfabrikk ble grunnlagt i 1814. De dyktigste bergverksingeniørene ble satt til å utvikle den nye hjørnesteinsbedriften. På slutten av 1800-tallet ble Krag Jørgensen-geværet introdusert, og ble blant annet valgt som hovedvåpen for den amerikanske hæren. Dette var en av de første store eksportkontraktene for norsk industri.

I Horten ble Marinens Hovedverft etablert i 1849, og det ble bygget opp et solid maritimt miljø i byen.

1955–1987

Industrilokomotiv

Kongsberg Våpenfabrikk spilte en sentral rolle i oppbyggingen av norsk industri etter 2. verdenskrig. I perioden fra 1960 og frem til 1987 utviklet selskapet seg fra å være en mekanisk produksjonsbedrift til en bedrift med betydelig produktutvikling og satsing på flere markeder med høye krav til ytelse. Markedsområdene omfattet forsvar, bil, energi, data, off-shore, luftfart og romfart.

I 1960 ble flåteplanen for Marinen vedtatt, og dette ble starten på en ny epoke i Hortens "elektroniske utvikling".

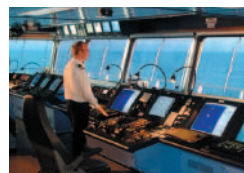

1987–1992

Krise og ny fremgang

I 1987 ble Kongsberg Våpenfabrikk restrukturert, og all sivil virksomhet ble solgt ut. De enhetene som ble solgt, drives fortsatt med utgangspunkt i Kongsberg-miljøet og har hatt god vekst og lønnsomhet. Forsvarsvirksomheten ble videreført i selskapet Norsk Forsvarsteknologi AS, som dannet grunnlaget for dagens konsern, KONGSBERG.

Etter Berlinmurens fall i 1989 la selskapet en strategi med sikte på økt satsing i sivile markeder, samtidig med en bevisst dreining fra industriell til teknologisk produksjon. Det ble lagt vekt på å utvide virksomheten innenfor teknologiområder som var beslektet med forsvarsvirksomheten.

1992–2003

Maritim satsing, børsnotering og vekst

I 1992 ble Norcontrol-selskapene kjøpt opp. Dette var starten på en maritim satsing som førte til at Kongsberg Maritime ble etablert som eget forretningsområde i 1995. I 1996 ble SIMRAD-konsernet kjøpt opp, og i 2000 ble Navia kjøpt.

Konsernet ble notert på Oslo Børs i 1993. På dette tidspunktet hadde konsernet ca. 50 % av driftsinntektene sine utenfor forsvarsmarkedet. Børsverdien har økt fra 643 millioner kroner i 1993 til 3 180 millioner kroner i 2003. I 1995 endret selskapet navn til Kongsberg Gruppen.

Forsvarsvirksomheten har hatt en betydelig vekst i perioden fra 1999 til 2003. Veksten er i hovedsak innen militær kommunikasjon og kommando- og kontrollsystemer.

Resultatene i 2003 er svakere enn i 2002 som følge av et fall i driftsinntektene på 5 % og en tapt voldgiftssak. Driftsresultat før goodwillavskrivninger (EBITA) ble 383 millioner kroner (mot 485 millioner kroner året før). EBITA-marginen ble 5,8 % (6,9 %). Resultat pr. aksje ble kr. 4,23 mot kr. 7,21 året før. Styret foreslår at det utdeles et utbytte på kr. 1,30 pr. aksje for 2003.

Det er gjort betydelige kostnadsreducerende tiltak som forbedrer posisjonen inn i 2004, samtidig som det er satset internasjonalt for å styrke markedsposisjonen.

Andelen av driftsinntektene utenfor Norge var 76 % i 2003. Strategien om å etablere aktiviteter nærmere markedet er videreført gjennom 2003. Operasjoner er igangsatt ved oppkjøp eller nyetableringer i Kina, Brasil, USA, England, Italia, Nederland, Tyskland, Marokko og Canada. Samtidig er det gjennomført tiltak som reduserer kostnadene i Norge. Styret anser det som nødvendig å videreføre konsernets strategi om fortsatt internasjonalisering og langsiktig industriell utvikling innen utvalgte kjerneområder.

En betydelig andel av KONGSBERGS verdiskaping består i utvikling av høyteknologiske løsninger, og veksten har i de senere årene vært oppnådd i de internasjonale markedene hvor løsninger utviklet av KONGSBERG, har vist seg attraktive. I denne sammenheng er konsernets høye kompetanse innen så vel teknologi som marked en viktig forutsetning for konkurranseevnen. Det arbeides målrettet for å utvikle lønnsomheten og for igjen å oppnå vekst.

For forsvarsvirksomheten er forutsigbarhet i eksportregelverket og myndighetenes praktisering av dette en viktig rammebetingelse. Gjengkjøp ved nasjonale anskaffelser er en etablert praksis internasjonalt, og bransjen som helhet forholder seg til dette. Det er av stor betydning for konsernet at reglene om gjengkjøp også videreføres og praktiseres i Norge.

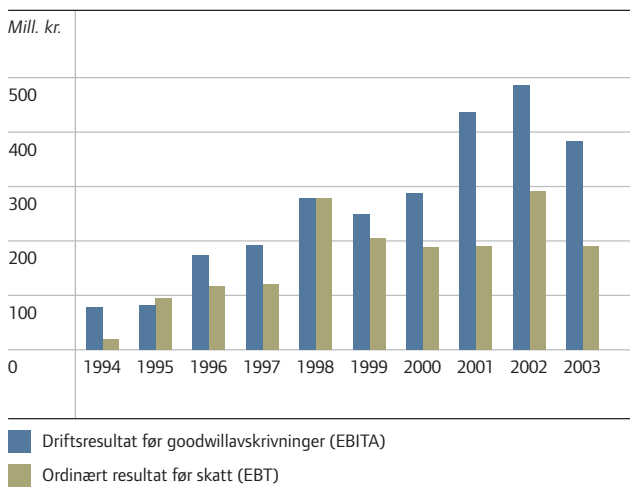
Innenfor det maritime området anser styret det som viktig at myndighetene legger forholdene til rette for at det norske maritime miljøet får konkurransedyktige rammebetingelser. Kontakten og samarbeidet med dette miljøet har gitt og vil gi KONGSBERG nye impulser til utvikling av nye produkter og løsninger. I denne forbindelse følges arbeidet med Maritim melding nøye. Meldingen skal behandles på Stortinget i løpet av våren.

Resultat, balanse og kontantstrøm

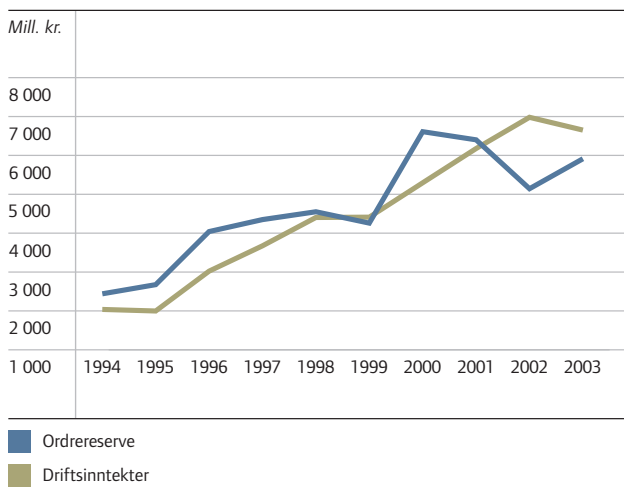
Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter at forutsetningene for dette er til stede.

Konsernets driftsinntekter ble 6 651 millioner kroner (6 980 millioner kroner), en reduksjon på 5 %. Driftsresultat før avskrivning av goodwill (EBITA) ble 383 millioner kroner (485 millioner kroner). EBITA-marginen ble 5,8 % (6,9 %). Driftsresultatet ble 291 millioner kroner (404 millioner kroner). Resultatutviklingen er kommentert under de enkelte virksomhetsområdene.

Resultat

Konsernets utvikling

Netto finansposter inklusive tilknyttede selskaper ble -101 millioner kroner (-113 millioner kroner).

Ordinært resultat før skattekostnad ble 190 millioner kroner (291 millioner kroner).

Skattekostnaden tilsvarer en skatteprosent på 34 % sammenlignet med 28 % i 2002. Resultat konsern ble 125 millioner kroner (216 millioner kroner).

Konsernet hadde god ordreinngang gjennom året, og ordre-reserven var 5 913 millioner kroner (5 143 millioner kroner) ved utgangen av 2003.

Totalkapitalen i konsernet utgjorde 6 008 millioner kroner (5 597 millioner kroner). Egenkapitalen var 1 830 millioner kroner (1 741 millioner kroner) eller 30,5 % (31,1 %).

Netto rentebærende gjeld ble 1 159 millioner kroner (792 millioner kroner). Kongsberg Gruppen ASA etablerte i juni et børsnotert obligasjonslån med 4 års løpetid. Det ble tegnet obligasjoner for 300 millioner kroner. Konsernets brutto rentebærende gjeld består av lån på 1 265 millioner kroner, hvorav 500 millioner kroner i norske sertifikatlån, 50 millioner kroner i en syndikert lånefasilitet og 600 millioner kroner i norske obligasjonslån. I tillegg har konsernet et lån med pant i fast eiendom på 77 millioner kroner og annen langsiktig gjeld på 38 millioner kroner som hovedsakelig innehas av Kongsberg Maritime Ltd. i Storbritannia.

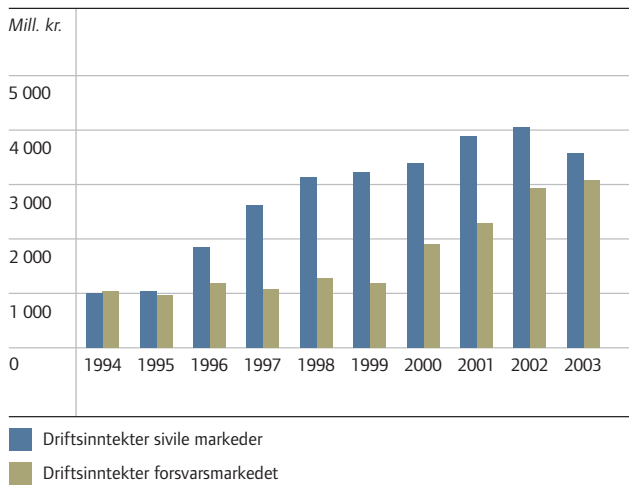
Kontantstrømmene var 83 millioner kroner fra operasjonelle aktiviteter, mot 264 millioner kroner året før. Hovedårsaken er en oppbygging av beholdninger i prosjekter under utførelse. Flere av de store prosjektene i forsvarsvirksomheten går nå mot slutten. Typisk forløp for de store prosjektene er at de har store forskudd og lave opparbeidede beholdninger i starten, og lave forskudd og større beholdninger mot slutten. Fra investeringsaktiviteter var kontantstrømmene -399 millioner kroner og fra finansieringsaktiviteter 235 millioner kroner. Samlet beholdning av betalingsmidler pr. 31.12.03 var 101 millioner kroner.

Aksjer og aksjonærforhold

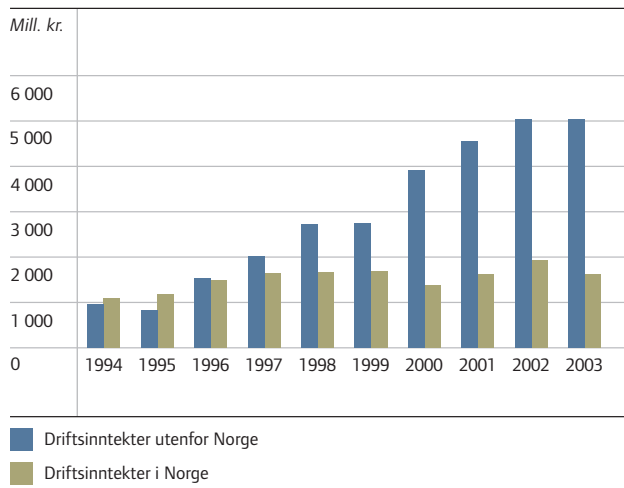
På KONGSBERGS ordinære generalforsamling 12.05.03 ble styret gitt fullmakt knyttet til kjøp av egne aksjer. Fullmakten er begrenset oppad til 5 % av aksjekapitalen og gjelder frem til neste ordinære generalforsamling.

Kongsberg Gruppen ASA har pr. 31.12.03 en beholdning av egne aksjer på 272 557 aksjer, som er kjøpt inn til aksjeprogram for ansatte. Beholdningen representerer 0,9 % av utestående aksjer. I 2003 ble det sjuende aksjeprogrammet for alle ansatte gjennomført, og 479 ansatte tegnet seg for totalt 147 821 aksjer. I forbindelse med dette programmet ble det tildelt opsjoner tilsvarende halvparten av antall kjøpte aksjer. Opsjonene kan innløses etter to år.

Driftsinntekter

Driftsinntekter

Årets beløp for regulering av den skattemessige inngangsverdien på aksjene (RISK) for aksjonærene i Kongsberg Gruppen ASA er estimert til kr. -1,84 pr. aksje. RISK-beløpet for inntektsåret 2002 er fastsatt til kr. 0,95 pr. aksje og tilfaller dem som var aksjonærer pr. 01.01.03.

Kursen på KONGSBERG-aksjen var kr. 90,50 ved årets start og økte til kr. 106 ved årets slutt. Antall aksjonærer steg med 1 036 til 3 715. Utenlandsandelen ble redusert med 1,4 %-poeng gjennom året til 7,2 %.

Drifts- og markedsforhold i forretningsområdene

KONGSBERGS to hovedforretningsområder, Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace, hadde driftsinntekter på henholdsvis 3 470 millioner kroner og 3 084 millioner kroner, og det utgjorde henholdsvis 52 % og 46 % av konsernets samlede driftsinntekter.

Kongsberg Maritime

Forretningsområdet hadde driftsinntekter på 3 470 millioner kroner (3 742 millioner kroner). Driftsresultat før avskrivning av goodwill (EBITA) ble 297 millioner kroner (298 millioner kroner).

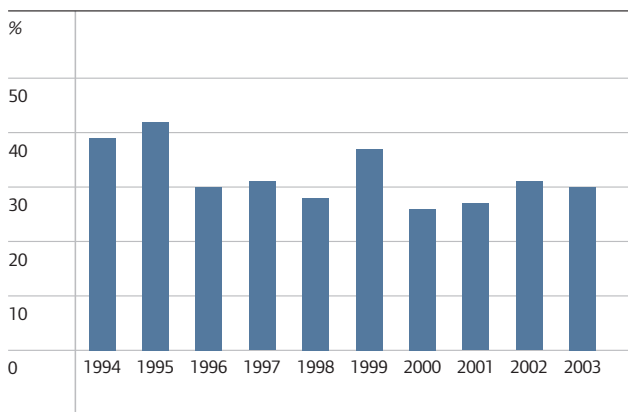
Kongsberg Maritime arbeider målbevisst med å forbedre sin strategiske markedsposisjon og øke produktiviteten i hele forretningsområdet. Forbedringen av markedsposisjon har blitt oppnådd gjennom strategiske oppkjøp, flytting av aktiviteter nærmere kundene, samt reorganiseringer med sikte på å bl.a. koordinere salg- og markedsføringsressursene bedre. Økt produktivitet skal oppnås gjennom reorganiseringen ved bl.a. økt gjenbruk av teknologi.

Videre er flere funksjoner/aktiviteter styrket og bygget opp utenfor Norge. Som følge av reorganiseringen inndeles Kongsberg Maritime i to segmenter, Offshore & Merchant Marine og Yachting & Fishery. Sammenslåingen er motivert ut fra strukturforandringer i markedet, da skillet ikke lenger er så markert mellom offshore-rederier og andre rederier. I markedet vil Kongsberg Maritime fremstå med to merkenavn, KONGSBERG og SIMRAD.

Offshore & Merchant Marine

Virksomheten hadde et driftsresultat før avskrivning av goodwill (EBITA) på 253 millioner kroner (254 millioner kroner) og driftsinntekter på 2 622 millioner kroner (2 963 millioner kroner). EBITA-marginen økte fra 8,6 % i 2002 til 9,6 %. Marginene er forbedret gjennom kostnadsreduksjoner. I slutten av året ble det kostnadsført 25 millioner kroner i forbindelse med restrukturering av pro-

Egenkapitalandel

duktområdet Navigasjon. Området ble restrukturert og flyttet fra Horten til Kongsberg og vil fremover operere sammen med produktområdet Dynamisk Posisjonering.

Ordreinnngangen økte mot slutten av året og var i 4. kvartal 790 millioner kroner. For året som helhet var ordreinnngangen 2 758 millioner kroner (2 821 millioner kroner). Virksomheten har en ordrereserve ved årets utløp på 1 397 millioner kroner (1 259 millioner kroner).

Det er relativt høy aktivitet i markedet for enklere supply-fartøyer med internasjonale eiere. LNG-satsingen viser seg fortsatt som en suksess. Det ble i løpet av 2003 inngått kontrakter for leveranser av styringssystemer til fire tankskip som skal bygges i Japan og frakte LNG-gass fra Snøhvit-feltet til USA, Spania og Frankrike. Aktiviteten i Nordsjøen er på et lavere nivå enn tidligere, samtidig som aktiviteten i Brasil har økt. KONGSBERG har derfor etablert seg i Brasil, der det i 2003 er inngått kontrakter med lokale verft for leveranser til 24 nye fartøyer.

Skipsverftene i Øst-Asia, som er KONGSBERGS viktigste marked, fortsetter å ta markedsandeler. Som et ledd i å styrke den strategiske markedsposisjonen i området har KONGSBERG kjøpt seg videre opp i selskapet HKM Co. Ltd. i Sør-Korea og etablert seg i Kina.

Det er gjennomført en planlagt satsing innen maritim informasjonsteknologi. Produktutvikling og markedsintroduksjon har vært vellykket.

Yachting & Fishery

Virksomheten hadde driftsinntekter på 896 millioner kroner (815 millioner kroner). Driftsresultat før avskrivning av goodwill (EBITA) var 44 millioner kroner (44 millioner kroner). EBITA-marginen ble 4,9 % (5,4 %).

Resultatet er påvirket av produktmiks med salg av eldre produkter og økte markedsinvesteringer i USA og i enkelte land i Europa. Det har også vært lave investeringer i fiskerierne i Nord-Europa i 2003, og det har gitt et lavere salg sammenlignet med 2002.

Markedet for fritidsbåter har generelt vært svakere enn i 2002. Til tross for dette har SIMRADS salg til dette segmentet vært høyere enn året før. Nye produkter har blitt meget godt mottatt i markedet, salg direkte til båtbyggere har økt, og markedsinvesteringene har begynt å gi resultater. SIMRAD kjøpte 1. juli selskapet Bennex i Nederland, noe som sikrer distribusjonen i området. Oppkjøpet av selskapet Brookes and Gatehouse (B&G) styrker SIMRADS posisjon innenfor markedssegmentet for større seilbåter og regattabåter, hvor B&G har en dominerende posisjon. Kjøpet av B&G vil også gi økt markedstilgang for andre SIMRAD-produkter.

Kongsberg Defence & Aerospace

Forretningsområdet hadde driftsinntekter på 3 084 millioner kroner (3 084 millioner kroner). Driftsresultat før avskrivning av goodwill (EBITA) ble 93 millioner kroner (178 millioner kroner). EBITA-marginen ble 3,0 % (5,8 %). Resultatet er påvirket av en tapt voldgiftssak med en underleverandør tilsvarende 50 millioner kroner og forsinkelser i Naval Strike Missile-programmet (NSM).

Forretningsområdet har en ordrereserve ved utgangen av 2003 på 4 352 millioner kroner (3 729 millioner kroner), og ordreinnngangen gjennom året var 3 706 millioner kroner (1 961 millioner kroner). Den viktigste kontrakten var med det norske sjøforsvaret om leveranser til 5 nye Skjold-klasse MTBer. Dette er en viktig beslutning for KONGSBERG da det i første omgang betyr en leveranse av kommando-, kontroll- og navigasjonssystemer for over 700 millioner kroner. I tillegg er de nye MTBene, på samme måte som med de nye fregattene, tiltenkt utstyrt med det nye missilet NSM – Naval Strike Missile. KONGSBERGS nåværende kontrakt med Forsvaret dekker utviklingen av NSM. Det arbeides nå med å kontraktsfeste overgangen mellom utvikling og leveranse.

Manglende kontrakter innen missilområdet og forsinkelser i NSM-programmet er fremdeles kritisk for lønnsomheten i Kongsberg Defence & Aerospace og er også en av hovedårsakene til den svakere lønnsomheten i 2003. Flere prospekter bearbejdes, og det er muligheter for nye kontrakter i 2004. Som følge av manglende ordreinngang er det igangsatt bemanningsreduksjoner innen missilområdet tilsvarende 70 årsverk.

I november ble det inngått en kontrakt på 210 millioner kroner med amerikanske Raytheon om leveranse av deler til oppgradering av kommando- og kontrollenheter for HAWK luftvernssystem for Tyrkia. Det er ventet at flere land vil velge KONGSBERG/Raytheon-løsninger i fremtiden.

I løpet av året ble det inngått to store kommunikasjonskontrakter, en kontrakt på 700 millioner kroner med Ungarn og en på 400 millioner kroner med Kuwait. For å bedre lønnsomheten innen kommunikasjonsvirksomheten er det besluttet å redusere bemanningen tilsvarende 50 årsverk.

Leveranser av våpenstyringssystem til pansrede personellkjøretøy til den amerikanske hæren har fortsatt gjennom 2003. Det er gjennomført avsluttende kvalifiseringstester på våpenstyringssystemet, og produktet er godkjent. Det er til nå inngått kontrakter for 907 millioner kroner mot rammeavtalen på 2 milliarder kroner.

Risiko

Styret har konsernets risiki i fokus og blir hvert kvartal orientert om de vesentligste risikofaktorene i konsernet. Styret anser at det er balanse mellom den samlede risiko og konsernets risikoevne.

Operasjonell risiko er for KONGSBERG i hovedsak knyttet til gjennomføring av prosjekter med høy teknisk kompleksitet, hvor produktkvalitet er avgjørende. Gjennomføring av komplisert tekniske prosjekter er en del av kjernekompetansen. Historisk har gjennomføringsevnen og kvaliteten på produktene vært tilfredsstillende. Kvalitet og leveransedyktighet er sentrale mål for konsernet. I 2003 har det største utviklingsprosjektet vært NSM (Naval Strike Missile), som er inne i en fase med utviklingstester. Gjennom utviklingstestene som er gjennomført, har ikke alle ytelser blitt demonstrert, noe som har medført at programmet vil bli forlenget. Styret anser at det fortsatt er økonomisk risiko, primært i forhold til ytterligere utviklingstester av missilet.

Forretningsmessig risiko er knyttet til markedsforhold, konkurrenter og andre rammebetingelser i de markedene vi opererer. Markedet for skipsbygging svinger over tid, noe som også påvirker KONGSBERGS leveranser av systemer til skip. For tiden er dette markedet inne i en aktiv periode, spesielt i Det fjerne østen. Investeringsnivået i oljeindustrien er en annen viktig faktor for KONGSBERG. I løpet av de siste årene har aktiviteten i dette markedet blitt redusert i Nordsjøen, mens andre deler av verden har vist en økende tendens. KONGSBERG har opprettholdt og økt sine andeler i dette markedet. Konkurransen generelt er stigende i de fleste av våre markeder. Markedet for instrumenter til fritidsbåter er påvirket av generelle konjunkturer.

Innen forsvarssegmentet kan lang innsalgstid og store enkeltprosjekter føre til svingninger i virksomheten. Forsvarets utvikling av egne løsninger i samarbeid med norsk industri har stor betydning for fortsatt vekst og lønnsomhet på lang sikt.

Finansiell risiko er hovedsakelig knyttet til valutakurssvingninger og finansieringsevne. KONGSBERG har i stor grad sin kostnadsbase i Norge, mens hoveddelen av inntektene er i fremmed valuta. Konsernets konkurransevne påvirkes derfor av den norske kronens verdi i forhold til andre valutaer, spesielt USD. Denne risikoen er nært koblet til de operasjonelle aktivitetene i forretningsområdene. Konsernets policy på kort og mellomlang sikt er å sikre fremtidige netto valutainntekter gjennom terminkontrakter. Konsernet har gjennom 2003 hatt høyere gjennomsnittskurser i USD enn tilsvarende spot-kurser. Dette har hatt positiv påvirkning på resultatene.

Dette er nærmere beskrevet i notene til regnskapet. På lengre sikt vil varige endringer i den norske kronens verdi måtte løses gjennom strategiske og operasjonelle tiltak som for eksempel å bygge opp aktiviteter utenfor Norge, øke innkjøp i valuta og kostnadsreducerende tiltak. Konsernet forlenget tidlig i 2004 sin bankfinansiering gjennom etablering av en 1 100 millioner kroner syndikert bankfasilitet med 5 års løpetid. Konsernet har også løpende programmer for lån i obligasjonsmarkedet og pengemarkedet.

Forskning og utvikling

KONGSBERGS aktiviteter innen forskning og utvikling utgjør mer enn 10 % av driftsinntektene. 302 millioner kroner, tilsvarende 5 % av driftsinntektene, er egenfinansiert. De prosjektene som finansieres eksternt, gir varige kommersielle rettigheter. KONGSBERG vil fortsatt satse aktivt på produktutvikling og forventer å holde tilsvarende nivå i årene som kommer. Det blir lagt vekt på at utviklingsaktivitetene rettes inn mot kjerneområdene, og det viktigste målet for aktivitetene er å opprettholde og øke lønnsomheten på lang sikt. I 2003 utga KONGSBERG for første gang en rapport om intellektuell kapital. For 2004 vil dette temaet inngå som en del av rapporten om bærekraft. En viktig forutsetning for utvikling av konsernets intellektuelle kapital er satsing på forskning og utvikling.

Helse, Miljø og Sikkerhet (HMS)

KONGSBERG har et godt utbygd system for sikkerhetsarbeid. Det har ikke forekommet, eller blitt rapportert alvorlige arbeidsuhell eller ulykker blant konsernets ansatte i løpet av året. Styret er opptatt av at yrkesbetingede skader og sykdommer skal forebygges, og ansvar og engasjement på alle nivåer i organisasjonen er en vesentlig forutsetning for å lykkes med dette. Menneskers helse, trivsel og sikkerhet prioriteres. Miljøarbeidet ivaretas i de enkelte virksomhetsområdene, og arbeidsmiljøutvalgene har regelmessig avholdt møter. For å ivareta dette på en faglig forsvarlig måte har de enkelte selskaper i konsernet knyttet til seg faglig kompetanse som skal gi råd og bidra til at nødvendige tiltak innen HMS blir iverksatt. Tabellen under viser utvikling i sykefravær i konsernet de siste fem årene.

	2003	2002	2001	2000	1999
Sykefravær i %	3,2	3,3	2,7	2,3	3,1

KONGSBERG har inngått intensjonsavtaler for et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtaler) for sine norske bedrifter. Det gjennomføres en årlig "klimaundersøkelse" for å kartlegge medarbeidernes oppfatning av det å arbeide i KONGSBERG bl.a. med vekt på psykosos-

siale forhold. Hensikten med undersøkelsen er å kartlegge mulige forbedringer i virksomheten. Undersøkelsen bekrefter at iverksatte forbedringsprosesser innen ledelse og arbeidsforhold gir resultater. Tiltak blir skreddersydd for de forskjellige områdene.

KONGSBERGS aktivitet baseres i hovedsak på utvikling av programvare og systemintegrering, og har derfor få aktiviteter som påvirker det ytre miljø negativt. Av de ansatte har 89 % kontor som sin arbeidsplass, mens 11 % av de ansatte er operatører knyttet til elektronikk- og mekanisk produksjon. Konsernet har sterk fokusering på hva som kan gjøres av aktive miljøtiltak, og har som en del av bærekraftsrapporten utarbeidet en egen del om miljø som beskriver dette nærmere og som er godkjent av styret.

Personal og organisasjon

Konsernet hadde ved årsskiftet 4 176 ansatte (4 208), hvorav 918 (830) arbeidet utenfor Norge. I morselskapet var det ved årsskiftet ansatt 32 personer.

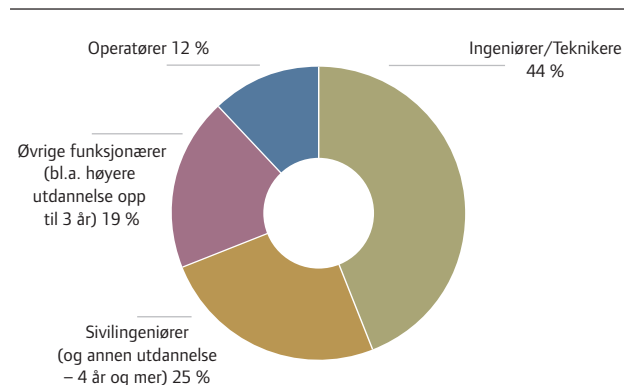
Hvordan KONGSBERG utnytter og utvikler sin kompetanse, er en viktig forutsetning for å lykkes langsiktig. For å øke evnen til fornyelse og bedre beslutninger er det et mål å utvikle og øke mangfoldet i konsernet slik at ulik erfaring, kultur, utdanning og tenkemåte er representert. I dette ligger også målet om en høyere kvinneandel. Det stimuleres til og arbeides aktivt med utveksling av kunnskap mellom forretningsområdene. Det å tilby gode utviklings-

muligheter er et viktig virkemiddel for å rekruttere og beholde medarbeiderne. Det arbeides med ulike tiltak for å sikre rekruttering av tilstrekkelig og riktig kompetanse til KONGSBERG. Kongsbergskolen tilrettelegger og koordinerer kurs og opplæringstilbud innen konsernet.

Det er opprettet en felles ressursgruppe i konsernet for å utvikle kvalifiserte ledertalenter i hele konsernet. Gruppen tilbyr en portefølje av ledelsesutviklingsprogrammer gjennom Kongsbergskolen. På konsernets faste ledelsesutviklingsprogrammer var det i 2003 en kvinneandel på 20 %.

Det var ved årsskiftet 889 (21 %) kvinner ansatt i konsernet. Av totalt antall ledere i Norge var 10 % kvinner. Det er rekruttert mange kvinner til de tekniske miljøene de siste årene, men det er fortsatt begrenset tilgang på kvinnelige kandidater innen de teknologiområdene som er mest dominerende i KONGSBERG. I konsernets styre er 40 % av de aksjonærvalgte styremedlemmene kvinner. Generelt er det fortsatt få kvinner i høyere lederstillinger, og KONGSBERG vil derfor fortsatt arbeide for å øke andelen kvinnelige ledere og øke rekrutteringen av kvinner til tekniske stillinger. I KONGSBERG er det en grunnholdning at kvinner og menn skal gis like muligheter. Lønns- og ansettelsesbetingelser for sammenlignbare stillinger er like for kvinner og menn. KONGSBERG vil legge vekt på at konsernet skal fremstå som en attraktiv arbeidsplass også for kvinner.

Ansatte – fordeling etter utdanningsnivå

På den ordinære generalforsamlingen 12. mai 2003 ble det valgt nytt styre i selskapet. Siri Hatlen og Niels Petter Wright ble valgt som nye medlemmer av styret etter Jens Ulltveit-Moe og Roar Flåthen. Jan Erik Hagen og Roy Harald Hove ble valgt av og blant de ansatte som nye medlemmer av styret etter Vidar Lande og Berit Ågren Aas. De øvrige fire styremedlemmene ble gjenvalgt. Styret takker dem som gikk ut av styret i 2003 for godt utført arbeid for konsernet.

Det er i løpet av 2003 avholdt åtte styremøter.

Samarbeidet med de ansattes organisasjoner gjennom de etablerte samarbeids- og representasjonsordningene er godt, og gir verdifulle bidrag til å løse konsernets og selskapenes utfordringer på en konstruktiv måte.

Eierstyring og selskapsledelse

God eierstyring og selskapsledelse kjennetegnes ved et ansvarlig samspill mellom eiere, styret og administrasjonen sett i et langsiktig, verdiskapende perspektiv. Styret i KONGSBERG er opptatt av at eiere og andre interessenter skal ha tillit til selskapet. Problemstillingene rundt eierstyring og selskapsledelse har derfor vært gjenstand for diskusjoner i konsernets styre og administrasjon i 2003 og tidlig i 2004. Basert på disse gjennomgangene har styret utarbeidet og vedtatt en konsernpolicy. En nærmere beskrivelse er gitt på sidene 63–68 i denne rapporten.

Utsikter for 2004

Styret anser at det fortsatt vil være risiko innen missil-området i 2004 på grunn av ordresituasjonen for Penguin og NSM-programmet. Den maritime virksomheten har gode utsikter innen markedet for handelsskip. I fritidsbåtmarkedet anses produktene å være teknisk og markedsmessig konkurransedyktige. Innen offshore ventes fortsatt god lønnsomhet, men skjerpet konkurranse innen enkelte produktområder.

Det er igangsatt kostnadsreducerende tiltak med sikte på å sikre resultatene fremover.

Årsresultat og disponeringer

Morselskapet Kongsberg Gruppen ASA hadde i 2003 et årsresultat på 59 millioner kroner. Styret foreslår følgende disponeringer i Kongsberg Gruppen ASA:

Utbytte	39 millioner kroner
Til annen egenkapital	20 millioner kroner
Totalt disponert	59 millioner kroner

I tillegg foreslås det avgitt et konsernbidrag på 21 millioner kroner.

Selskapets frie egenkapital pr. 31.12.03 var 393 millioner kroner.

Kongsberg, 17. mars 2004

Christian Brinch
Styrets leder

Benedicte Berg Schilbred
Styrets nestleder

Torolf Rein
Styremedlem

Siri Hatlen
Styremedlem

Niels Petter Wright
Styremedlem

Roy Harald Hove
Styremedlem

Roar Marthinius
Styremedlem

Jan Erik Hagen
Styremedlem

Jan Erik Korssjøn
Konsernsjef

■ Styret i Kongsberg Gruppen ASA

Christian Brinch (57)

Styrets leder
Antall år i styret: 13
Antall aksjer i
Kongsberg Gruppen ASA: 0
Stilling: Selvstendig
næringsdrivende

Benedicte Berg Schilbred (57)

Styrets nestleder
Antall år i styret: 3
Antall aksjer i
Kongsberg Gruppen ASA: 17 500
(gjennom selskapet Odd Berg AS)
Stilling: Arbeidende styreleder
Odd Berg Gruppen

Torolf Rein (69)

Styremedlem
Antall år i styret: 9
Antall aksjer i
Kongsberg Gruppen ASA: 0
Tidligere forsvarssjef i Norge

Siri Hatlen (46)

Styremedlem
Antall år i styret: 1
Antall aksjer i
Kongsberg Gruppen ASA: 0
Stilling: Konsulent,
styreleder Helse Øst

Niels Petter Wright (42)

Styremedlem
Antall år i styret: 1
Antall aksjer i
Kongsberg Gruppen ASA: 0
Stilling: Finansdirektør Elopak AS

Roar Marthiniussen (47)

Styremedlem (ansattes representant)
Antall år i styret: 5
Antall aksjer i
Kongsberg Gruppen ASA: 2 400
Stilling: Salgssjef
Kongsberg Maritime AS

Jan Erik Hagen (45)

Styremedlem (ansattes representant)
Antall år i styret: 1
Antall aksjer i
Kongsberg Gruppen ASA: 477
Stilling: Klubbleder
Kongsberg Protech AS

Roy Harald Hove (47)

Styremedlem (ansattes representant)
Antall år i styret: 1
Antall aksjer i
Kongsberg Gruppen ASA: 43
Stilling: Senior design ingeniør
Kongsberg Defence & Aerospace AS

Resultatregnskap 1.1.–31.12. – Kongsberg Gruppen (Konsern)

Resultatregnskapet viser konsernets samlede driftsinntekter og driftskostnader for alle de selskapene hvor Kongsberg Gruppen ASA direkte eller indirekte eier mer enn 50 %. Kongsberg Gruppen har driftsresultat før goodwill (EBITA – Earnings Before Interests, Tax and Amortisation of goodwill) som et sentralt lønnsomhetsbegrep for den operative driften.

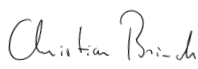
Beløp i mill. kr.	Note	2003	2002	2001
Driftsinntekter	2	6 651	6 980	6 176
Varekostnad		(2 831)	(3 125)	(2 766)
Lønnskostnad	3, 4	(2 227)	(2 119)	(1 876)
Annen driftskostnad	5	(1 010)	(1 063)	(906)
Avskrivninger varige driftsmidler	6	(200)	(188)	(191)
Driftsresultat før goodwill og kostnad til erstatningssak		383	485	437
Avskrivninger goodwill	7	(92)	(81)	(76)
Kostnad til erstatningssak		-	-	(33)
Driftsresultat		291	404	328
Andel resultat fra investering i tilknyttet selskap	8	-	(9)	(6)
Netto finansposter	9	(101)	(104)	(131)
Ordinært resultat før skattekostnad		190	291	191
Gevinst ved salg av eiendommer	10	-	10	143
Resultat av virksomhet under avvikling, netto etter skatt		-	-	(98)
Skattekostnad	11	(65)	(85)	(113)
Årsresultat		125	216	123
Minoritetens andel		(1)	3	1
Majoritetens andel		126	213	122
Resultat/utvannet resultat i kroner pr. aksje	12	4,23	7,21	4,18

Balanse pr. 31.12. – Kongsberg Gruppen (Konsern)

Balansen viser konsernets samlede eiendeler og hvordan disse er finansiert gjennom egenkapital, rentebærende gjeld og annen gjeld, bl.a. forskuddsbetalinger fra kunder. Anleggsmidler er eiendeler bestemt til varig eie eller bruk som er f.eks. maskiner og anlegg, tomter og bygninger samt goodwill. Alle eiendeler som knytter seg til varekretsløpet, fordringer som tilbakebetales innen ett år og eiendeler som ikke er bestemt til varig eie eller bruk for virksomheten, er omløpsmidler. Gjeld er både rentebærende og rentefri finansiering og består hovedsakelig av konsernets opplåning fra ulike kredittinstitusjoner, kundeforskudd, leverandørgjeld, skatter og skyldige offentlige avgifter. Gjeld klassifisert som kortsiktig, forfaller innenfor ett år.

Beløp i mill. kr.	Note	2003	2002	2001
■ Eiendeler				
Utsatt skattefordel	11	8	7	10
Goodwill	7	1 194	1 213	1 187
Varige driftsmidler	6	1 100	1 082	1 090
Investeringer i tilknyttede selskaper	8	93	78	112
Finansielle anleggsmidler	4, 13	307	265	219
Sum anleggsmidler		2 702	2 645	2 618
Varer	14	793	661	722
Fordringer	15	2 407	2 106	1 972
Investeringer		5	3	2
Betalingsmidler		101	182	315
Sum omløpsmidler		3 306	2 952	3 011
Sum eiendeler		6 008	5 597	5 629
■ Egenkapital og gjeld				
Aksjekapital		150	150	150
Egne aksjer		(1)	(2)	(3)
Overkursfond		832	832	832
Sum innskutt egenkapital		981	980	979
Øvrig konsernkapital		818	714	544
Minoritetsinteresser		31	47	15
Sum egenkapital	16	1 830	1 741	1 538
Utsatt skatt	11	496	435	347
Andre avsetninger for forpliktelses	10	107	107	100
Sum avsetninger for forpliktelses		603	542	447
Langsiktig rentebærende gjeld	17	1 265	977	1 093
Sum langsiktig gjeld		1 265	977	1 093
Kundeforskudd		931	818	1 028
Annen kortsiktig gjeld	19	1 379	1 519	1 523
Sum kortsiktig gjeld		2 310	2 337	2 551
Sum gjeld		4 178	3 856	4 091
Sum egenkapital og gjeld		6 008	5 597	5 629

Kongsberg, 17. mars 2004

Christian Brinch
Styrets leder

Benedicte Berg Schilbred
Styrets nestleder

Torolf Rein
Styremedlem

Siri Hatlen
Styremedlem

Niels Petter Wright
Styremedlem

Roy Harald Hove
Styremedlem

Roar Marthinius
Styremedlem

Jan Erik Hagen
Styremedlem

Jan Erik Korsstjøn
Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling – Kongsberg Gruppen (Konsern)

Kontantstrømoppstillingen i et konsern påvirkes av tre forhold. Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter viser hvordan periodens resultat avleier seg i ren kontantstrøm etter at av-/nedskrivninger (ikke kontanteffekt) tillegges, korrigering for endring i kortsiktige poster og pensjonsforpliktelser/-midler, resultatandel fra tilknyttede selskaper samt korrigering av gevinster/tap ved salg av driftsmidler. Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter viser hvilken kontantstrøm som benyttes til nødvendige reinvesteringer og kontantstrøm fra salg og endring i binding av andre finansielle anleggsmidler. Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter viser kontantstrøm generert fra for eksempel innbetaling av ny egenkapital, inn- og utbetalinger ved salg/kjøp av egne aksjer og betaling av utbytte til eierne. I tillegg vises ut- og innbetalinger av rentebærende gjeld.

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Ordinært resultat før skattekostnad	190	291	191
Andre poster før skatt	-	10	7
Betalte skatter	(6)	-	(10)
(Gevinst)/tap ved salg av varige driftsmidler	(2)	(10)	(143)
Avskrivninger	292	269	267
(Inntekt)/kostnad fra investering i tilknyttet selskap	-	9	6
Endring pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser	(36)	(44)	(38)
Endring kortsiktige investeringer	(2)	(1)	8
Endring kortsiktige fordringer	73	(91)	190
Endring prosjekt- og varebeholdninger	(505)	18	(242)
Endring leverandørgjeld	(32)	(80)	(43)
Endring forskudd fra kunder	113	(210)	71
Endring andre tidsavgrensninger	(2)	103	57
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	83	264	321
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	(292)	(291)	(339)
Utbetalinger ved kjøp av aksjer	(115)	(108)	(41)
Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	3	83	292
Netto innbetalinger/utbetalinger langsiktige fordringer og aksjer	5	15	-
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(399)	(301)	(88)
Netto inn-/utbetalinger på rentebærende gjeld	288	(116)	(128)
Innbetalinger ved salg av egne aksjer	10	20	28
Utbetalinger av utbytte	(63)	-	-
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	235	(96)	(100)
Netto endring i betalingsmidler	(81)	(133)	133
Betalingsmidler pr. 01.01.	182	315	182
Betalingsmidler pr. 31.12.	101	182	315

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven 1998 og er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder.

Konsolidering av datterselskaper

I konsernregnskapet er medtatt de selskaper hvor Kongsberg Gruppen ASA, direkte eller indirekte, eier mer enn 50 % og har bestemmende innflytelse. De vesentligste selskaper som inngår i konsernet, fremgår av note 1 i morselskapets regnskap. Konsernregnskapet viser konsernets økonomiske stilling og resultat når disse selskaper betraktes som en enhet. Aksjer i datterselskaper er eliminert etter oppkjøpsmetoden. Merverdi som ikke kan henføres til bestemte eiendeler, er oppført som goodwill. Ved tilgang av nye datterselskaper er disse tatt med i konsernregnskapet fra oppkjøpstidspunktet. Ved trinnvise oppkjøp legges verdiene ved konsernetable-ringstidspunktet til grunn. Merverdi i form av goodwill er beregnet ved det enkelte kjøp. Datterselskaper som er solgt i løpet av året, er tatt med i resultatregnskapet for konsernet frem til salgstidspunktet. Interne resultat- og balanseposter er eliminert.

Omregning av utenlandske datterselskaper

De utenlandske datterselskapers regnskaper er i resultatregnskapet omregnet til gjennomsnittskurser for året. Alle poster i balansen, herunder goodwill knyttet til utenlandske datterselskaper, er omregnet til kurser pr. 31.12. Omregningsdifferanser er ført mot konsernets egenkapital.

Vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Klassifisering av postene i regnskapsåret bygger på at alle eiendeler som knytter seg til varekretsløpet, fordringer som tilbakebetales innen ett år samt "eiendeler som ikke er bestemt til varig eie eller bruk for virksomheten", er omløpsmidler. Andre eiendeler er anleggsmidler. Sertifikatlån er klassifisert som langsiktig gjeld med bakgrunn i at konvertering til banklån med lang løpetid kan foretas. Vurdering av omløpsmidler skjer til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost fratrukket eventuelle bedriftsøkonomiske avskrivninger. Dersom virkelig verdi av anleggsmidler er lavere enn balanseført verdi og verdifallet ikke antas å være av forbigående art, er det foretatt nedskrivning.

Valuta

Fordringer og gjeld er omregnet til balansedagens kurs. Gevinster og tap knyttet til poster i varekretsløpet er klassifisert som driftsinntekter og -kostnader.

Immaterielle eiendeler

Avskrivning av goodwill er foretatt med utgangspunkt i de vurderinger av inntjeningen som er gjort i forbindelse med oppkjøpet av det enkelte selskap. Ved den enkelte regnskapsavslutning vurderes verdien av gjenværende goodwill, og eventuell nedskrivning eller endring av avskrivningstid foretas. Alle kostnader i forbindelse med egenfinansiert forskning og utvikling er belastet resultatregnskapet.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet økonomisk levetid.

Aksjer og andeler i tilknyttede selskaper og datterselskaper

Som tilknyttede selskaper er definert de selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse. Andel i tilknyttede selskaper er vurdert etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. I selskapsregnskapet er aksjer og andeler i tilknyttede datterselskaper vurdert etter kostmetoden.

Andre anleggsaksjer og andeler

Langsiktige aksjer og andeler hvor Kongsberg Gruppen ikke har betydelig innflytelse, balanseføres til anskaffelseskost. Investeringene blir nedskrevet til virkelig verdi dersom verdifallet ikke er forbigående. Mottatt utbytte og andre overskudds-utdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

Aksjer i andre selskaper (omløpsaksjer)

Andre omløpsaksjer vurderes til det laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen.

Varer

Varer er vurdert til det laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og netto salgsverdi. For råvarer og varer i arbeid beregnes netto salgsverdi til salgsverdien av ferdig tilvirkede varer redusert for gjenværende tilvirkningskostnader og salgskostnader.

Inntektsføringsprinsipper

Konsernets aktivitet består i det alt vesentlige av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordrer. Opparbeidet verdi på kontrakter under utførelse inngår i driftsinntekter. I balansen er opparbeidet verdi som ikke er fakturert, presentert som prosjekter under utførelse som inngår i fordringer. Opparbeidet verdi er fastsatt som påløpne tilvirkningskostnader med tillegg av andel av vurdert opptjent kontraktsfortjeneste. Tilvirkningskostnadene omfatter direkte lønn, direkte materialer og en forholdsmessig andel av de enkelte forretningsområdenes indirekte kostnader, mens generelle utviklingskostnader, salgskostnader og felles administrasjonskostnader ikke inngår i tilvirkningskostnader.

Opptjent kontraktsfortjeneste er fastsatt etter at det er tatt hensyn til renteinntekter på kundeforskudd som overstiger estimert kapitalbinding i de enkelte prosjektene. Vurdert opptjent kontraktsfortjeneste skal høyst utgjøre en forholdsmessig andel av forventet total kontraktsfortjeneste. Den forholdsmessige andel av kontraktsfortjenesten beregnes ut fra det enkelte prosjekts fullføringsgrad, som i hovedsak fastsettes på grunnlag av påløpne kostnader i forhold til forventede totale kostnader på vurderingstidspunktet. Kontraktsfortjeneste vil først bli inntektsført når prosjektets sluttresultat kan estimeres med rimelig grad av sikkerhet. Forventet tap på gjenværende del av et prosjekt kostnadsføres umiddelbart i sin helhet.

Fastsettelse av opptjent kontraktsfortjeneste på prosjekter vil kunne innebære en rekke vurderinger. Dette gjelder spesielt omfanget av forventede gjenværende kostnader. Disse vurderingene foretas av ledelsen etter beste skjønn. Vurderingenes omfang og kompleksitet innebærer imidlertid at de faktiske resultatene vil kunne avvike fra de vurderinger som er foretatt ved regnskapsavslutningene.

I særskilte tilfeller vil arbeid på prosjekter bli påbegynt og kostnader beholdningsført uten at det foreligger inngåtte ordrer med kunde. Dette forutsetter overveiende sannsynlighet for kontraktsinngåelse.

Ordinære varesalg inntektsføres ved leveranse.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Finansielle instrumenter

Kongsberg Gruppen benytter finansielle instrumenter for å styre eksponeringer knyttet til valuta og renter. Inngåtte valutakontrakter er ansett som sikring av fremtidige valutainbetalinger og -utbetalinger og sikring av balanseposter i valuta. Gevinster og tap på valutakontrakter klassifiseres og vurderes sammen med den sikrede post. Beløp som mottas eller betales på rentebytteavtaler for sikring av en rentebærende eiendel eller gjeld, resultatføres over kontraktsperioden. Gevinster og tap for sikringsinstrumenter som rulleres før kontraktens utløp, balanseføres og resultatføres over tid sammen med sikringsobjektet.

Pensjoner

Mor- og datterselskapene har kollektive tjenestepensjonsordninger som gir de ansatte rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser etter netto ytelsesplaner. Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. I tillegg foreligger tidligpensjonsordninger for enkelte ledere. For å sikre en enhetlig beregning av konsernets pensjonsforpliktelser har samtlige konsernselskaper benyttet én og samme aktuar ved beregningene. I resultatregnskapet er årets netto pensjonskostnad etter fradrag for forventet avkastning på pensjonsmidlene vist under lønnskostnader. I balansen vises netto pensjonsmidler inklusive arbeidsgiveravgift under finansielle anleggsmidler. Endringer i estimatavvik for forpliktelsen og pensjonsmidlene fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjenings-tid hvis avvikene overstiger 10 % av det høyeste av brutto pensjonsforpliktelse eller pensjonsmidlene. Planendringer fordeles over gjenværende gjennomsnittlig opptje-ningstid.

De økonomiske og aktuarmessige forutsetninger er gjenstand for årlig vurdering. Diskonteringsrenten fastsettes med utgangspunkt i den langsiktige statsobliga-sjonsrenten med et tillegg som reflekterer tidshorisonten for oppgjør av pensjonsforpliktelsen.

Konsernets juridiske forpliktelse påvirkes ikke av den regnskapsmessige behand-lingen.

Usikre forpliktelser

Usikre forpliktelser blir regnskapsført dersom det er mer enn 50 % sannsynlig at hendelsen inntreffer. Beste estimat benyttes ved beregning av oppgjørsverdi.

Skatter

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endringen i utsatt skatt. Endringen i utsatt skatt reflekterer de fremtidige betalbare skatter som oppstår som følge av årets aktiviteter. Utsatt skatt er den skatten som påhviler det akkumulerte resultatet, men som kommer til betaling i senere perioder. Det er beregnet utsatt skatt av netto skatteøkende midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige balanseverdier etter utligning av skatteredu-serende midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring etter gjeldsmetoden. For langsiktige tilvirkningskontrakter med resultatansvar er det lagt til grunn at skattemessig inntektsføring først skal finne sted ved avslutningen av det enkelte oppdrag. Som følge av store og langsiktige kontrakter foreligger det derfor betyde-lige skatteøkende midlertidige forskjeller.

Aksjetransaksjoner med ansatte

Rabatter ved salg av aksjer til ansatte kostnadsføres som lønnskostnader.

Noter – Kongsberg Gruppen (Konsern)

Notene er en ytterligere spesifisering av enkelte av postene i resultatregnskapet og balansen. Notene omfatter også andre forhold av betydning, bl.a. forpliktelser som ikke føres i balanseregnskapet som f.eks. garantier og valutaforetninger.

1 Endringer i konsernets struktur

Seaflex

I januar 2002 kjøpte Kongsberg Gruppen 62 % av aksjene i Seaflex AS i Asker for 21 mill. kr. Kjøpet ble gjort med sikte på å styrke konsernets virksomhet innen offshore. Seaflex har spesialisert sin virksomhet innen stigerørsteknologi for offshore olje- og gassproduksjon.

Kongsberg Satellite Services

I januar 2002 slo Kongsberg Gruppen og Norsk Romsenter sammen satellittvirksomheten på Svalbard og i Tromsø og opprettet et nytt 50/50 felleseid selskap, Kongsberg Satellite Services AS. Formålet var å styrke virksomheten for betjening av satellitter, inklusive jordobservasjonstjenester fra Svalbard og Tromsø.

ABBs dynamiske posisjoneringsvirksomhet

Kongsberg Gruppen og ABB AS inngikk sommeren 2002 en verdensomspennende samarbeidsavtale om markedsføring, salg og teknologiutvikling vedrørende skip og offshorefartøy. Som en del av avtalen ble ABBs virksomhet innen dynamisk posisjonering overført til Kongsberg Simrad for 60 mill. kr.

HKM

Som et ledd i å styrke den strategiske markedsposisjonen i Det fjerne østen ervervet Kongsberg Gruppen i 2002 aksjemajoriteten (58 %) i selskapet HKM Co. Ltd. i Sør-Korea. I 2003 er det gjort ytterligere erverv, og samlet er det investert for 79,4 mill. kr. i selskapet (86,8 %).

SensIT

Fokusering på aktivitetene innen skipssystemer innebar i november 2002 et oppkjøp av de resterende 68 % av aksjene i SensIT AS, som gir et teknologisk forsprang innen trådløse sensorer for overvåkning av roterende maskineri. Kjøpesummen for disse aksjene var 9,5 mill. kr. Etter dette eier Kongsberg Gruppen 100 % av selskapet.

Fire & Safety

Som et ledd i fokusering på virksomheten innen skipssystemer inngikk Kongsberg Gruppen i desember 2002 en avtale om å selge ut sin brann- og sikkerhetsenhet innen Kongsberg Maritime Ship Systems (KMSS) i Trondheim til Autronica Fire & Safety AS – et datterselskap av KIDDE plc. Den solgte enheten hadde 85 mill. kr. i driftsinntekter og 25 ansatte. Salgssummen var 55,5 mill. kr.

B&G (Brookes and Gatehouse)

Kongsberg Gruppen kjøpte i 2003 det britiske selskapet Brookes and Gatehouse Ltd. (B&G) i England for 32 mill. kr. B&G har meget anerkjente produkter innen instrumentering av seilbåter og har store markedsandeler særlig innen de store og mest avanserte seilbåtene. Oppkjøpet styrker konsernets segment Yachting & Fishery, hvor SIMRAD allerede har et sterkt merkenavn.

Andre etableringer/oppkjøp

For å forbedre den strategiske markedsposisjonen innen Kongsberg Maritime er operasjoner i løpet av 2003 igangsatt ved nyetableringer i Shanghai (Kina), Rio de Janeiro (Brasil), New Orleans (USA), Viareggio (Italia), Schleswig (Tyskland), Casablanca (Marokko) og Lunenburg (Canada). Videre ble SIMRADS distribusjonsselskap Bennex Holland BV i Nederland kjøpt for 19 mill. kr. for å sikre distribusjonen i området.

2 Driftsinntekter

I noten vises en geografisk fordeling av konsernets salgsinntekter basert på kundenes lokalisering og en fordeling av enkelte nøkkeltall basert på virksomhetsområder.

Geografisk fordeling

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Norge	1 618	1 939	1 620
Skandinavia	247	381	306
Europa	2 125	1 959	1 866
Amerika	1 505	1 514	1 199
Asia	998	963	879
Øvrige	158	224	306
Sum	6 651	6 980	6 176

►► Hovedtall pr. virksomhetsområde

Som følge av reorganiseringen av Kongsberg Maritime er segmentinndelingen endret, og tidligere år er omarbeidet for å få sammenlignbare tall. Interne leveranser søkes priset til markedsverdi.

Beløp i mill. kr.	Drifts- inntekter	Drifts- kostnader	Driftsres. før goodwill	Avskrivning goodwill m.v. 1)	Drifts- resultat	Opera- sjonell kapital 2)	Kunde- forskudd	Rentefri gjeld 3)	Investe- ringer	Av- og ned- skrivninger
2001										
Offshore & Merchant Marine	2 819	2 570	249	57	192	2 768	47	1 072	185	74
Yachting & Fishery	940	906	34	12	22	996	-	317	44	38
Defence & Aerospace	2 388	2 250	138	7	131	1 406	981	767	92	72
Øvrig/eliminering	29	13	16	33	(17)	142	-	(186)	18	7
Sum	6 176	5 739	437	109	328	5 312	1 028	1 970	339	191
2002										
Offshore & Merchant Marine	2 963	2 709	254	63	191	2 677	72	936	203	68
Yachting & Fishery	815	771	44	11	33	835	-	237	28	34
Defence & Aerospace	3 084	2 906	178	7	171	1 782	746	1 021	113	80
Øvrig/eliminering	118	109	9	-	9	118	-	(133)	16	6
Sum	6 980	6 495	485	81	404	5 412	818	2 061	360	188
2003										
Offshore & Merchant Marine	2 622	2 369	253	73	180	2 808	125	879	74	71
Yachting & Fishery	896	852	44	13	31	947	-	314	91	37
Defence & Aerospace	3 084	2 991	93	6	87	2 142	806	1 059	121	85
Øvrig/eliminering	49	56	(7)	-	(7)	5	-	(270)	6	7
Sum	6 651	6 268	383	92	291	5 902	931	1 982	292	200

1) Inkluderer kostnad til erstatningssak under "Øvrig/eliminering" i 2001.

2) Operasjonell kapital er totale eiendeler fratrukket kortsiktige finansielle investeringer samt bankinnskudd og plasseringer.

3) Rentefri gjeld er all gjeld fratrukket kundeforskudd og rentebærende gjeld.

3 Lønnskostnader, antall ansatte og godtgjørelse

Lønn og andre personalkostnader utgjør alle kostnader forbundet med avlønning av personell ansatt i konsernet.

Lønnskostnader

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Lønninger	1 809	1 742	1 549
Arbeidsgiveravgift	251	238	209
Pensjonskostnader inkl. arbeidsgiveravgift	94	65	47
Andre ytelser	73	74	71
Sum	2 227	2 119	1 876
Gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret	4 192	4 110	3 888

Godtgjørelse til styret

Beløp i kr.	
Honorar til styrets medlemmer	956 168
Konsulentonorar til styrets leder ut over ordinært styrehonorar	164 100

►► Godtgjørelse til konsernsjef

Beløp i kr.	2003	2002
Lønn	2 310 000	1 955 435
Resultatlønn	138 500	138 500
Betalte pensjonspremier	612 684	683 864
Andre trekkpliktige ytelser	139 275	156 810
Styreonorar datterselskaper	130 700	151 500

I juni 2002 besluttet styret å gjøre en nivåregulering av konsernsjefens lønn til kr. 2 310 000. Konsernsjefens lønn har ikke blitt regulert i 2003. Konsernsjefens godtgjørelse består av en fast lønn og en resultatavhengig lønn som maksimalt kan be-

løpe seg til 2,5 ganger månedslønn. Konsernsjefen har en gjensidig oppsigelsestid på 6 måneder. Ut over oppsigelsestiden kan konsernsjefen opprettholde full lønn inntil eventuell inntreden i ny stilling, begrenset oppad til 12 måneder.

De øvrige medlemmene av konsernledelsen har også en godtgjørelse som består av en fast lønn og en resultatavhengig lønn som maksimalt kan beløpe seg til 2,5 ganger månedslønn. Ut over oppsigelsestiden kan disse opprettholde full lønn inntil eventuell inntreden i ny stilling, begrenset oppad til 12 måneder.

Konsernledelsen (6 personer) har en avtale om adgang til tidligpensjonering fra fylte 60 år. Ytelsen gir 90 % av lønn ved avgang 60 år og trappes ned med 10 % pr. år til 60 % av lønn fra 63 til 67 år. For en gruppe ledere med stort lederansvar (13 personer) på nivået under konsernledelsen er det i 2003 inngått en avtale om adgang til tidligpensjon fra fylte 62 år, med en ytelse på 65 % av lønn frem til 67 år.

4 Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

Konsernet har tjenestepensjonsordninger som omfatter alle ansatte i konsernet i Norge. Det er 3 258 ansatte pr. 31.12.03 som er tilknyttet ordningene. Ordningene er forsikret gjennom Gjensidige NOR. Ordningene er behandlet som ytelsesplaner. Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Pensjonsordningene omfatter også lønnsnivå ut over 12G.

Ved beregning av de fremtidige pensjoner er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	2003	2002	2001
Diskonteringsrente	6,0 %	7,0 %	7,0 %
Forutsatt avkastning	7,0 %	8,0 %	8,0 %
Lønnsregulering	3,0 %	3,0 %	3,0 %
G-regulering	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Pensjonsregulering	3,0 %	2,0 %	2,0 %
Frivillig avgang	3,0 %	2,0 %	2,0 %

Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	51	43	39
Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	54	45	40
Forutsatt avkastning på pensjonsmidlene	(53)	(50)	(47)
Amortisering estimatavvik	12	8	3
Amortisering planendringer	10	2	-
Periodisert arbeidsgiveravgift	11	7	5
Årets netto pensjonskostnad	85	55	40
Kostnader ved tilskuddsplaner utenfor Norge	9	10	7

Aldersgrensen for å ta ut avtalefestet pensjon (AFP) er 62 år. Konsernets utvidede pensjonsforpliktelse er tatt inn i regnskapet i samsvar med aktuarberegning med utgangspunkt i redusert pensjonsalder, 20 % uttakstilbøyelighet, 25 % arbeidsgiverfinansiering og for øvrig samme forutsetninger som for ordinær pensjon. Så vel faktisk uttakstilbøyelighet som endelig finansiering kan medføre endringer i de endelige pensjonsforpliktelser.

Årets pensjonskostnad er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuarmessige forutsetninger ved årets begynnelse. Brutto pensjonsforpliktelser er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuarmessige forutsetninger ved årets slutt. Endringen av diskonteringsrenten fra 7 % til 6 % har medført at pensjonsforpliktelsen har økt med ca. 150 mill. kr. som inngår i ikke resultatførte estimatavvik. Ved fremtidig amortisering av estimatavvik vil tilhørende arbeidsgiveravgift i tillegg bli resultatført. Midlene i forsikringsordningen er plassert med 29 % i anleggsobligasjoner, 22 % i pengemarkedet, 21 % i obligasjoner, 13 % i aksjer, 12 % i eiendom og 3 % i annet. Bruttoverdi av pensjonsmidlene inkluderer en forutsatt avkastning på 7 % for 2003.

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Brutto pensjonsforpliktelser	(1 011)	(730)	(654)
Brutto verdi av pensjonsmidlene	773	683	683
Netto pensjonsmidler/(-forpliktelser)	(238)	(47)	29
Ikke resultatførte planendringer	46	28	-
Ikke resultatførte estimatavvik	374	168	82
Arbeidsgiveravgift	26	23	17
Netto balanseførte pensjonsmidler	208	172	128

5 Annen driftskostnad

Annen driftskostnad består av alle andre driftskostnader enn lønn og avskrivninger. Utvalgte kostnadsarter er spesifisert nedenfor.

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Salg, reklame, m.v.	102	86	87
Innleide tjenester	221	226	215
Reparasjon og vedlikehold	43	48	49
Husleierelaterte kostnader	156	151	86
Reise og diett	212	228	205
Driftsrelaterte innkjøp	97	156	139
Øvrig	179	168	125
Sum	1 010	1 063	906

Godtgjørelse til revisor for 2003

Beløp i 1 000 kr.	Datter- Datter-		
	Morselskap	selskaper i Norge i utlandet	
<i>Konsernrevisor Ernst & Young</i>			
Revisjonshonorar	550	3 985	1 175
Utbetalt honorar for andre tjenester, revisjonsrelatert	286	864	579
Utbetalt honorar for andre tjenester, skatterelatert	84	1 739	
<i>Andre revisorer</i>			
Beregnet revisjonshonorar		148	1 290
Utbetalt honorar for andre tjenester		26	459

6 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler viser en oversikt over konsernets investeringer i varige materielle driftsmidler. Noten angir den opprinnelige anskaffelseskostnaden og balanseførte verdi-er pr. driftsmiddelgruppe. Konsernet benytter linære avskrivninger for alle varige driftsmidler.

Beløp i mill. kr.	Maskiner	Driftsløsøre	Tomter, bygg og	Sum
	og anlegg		annen eiendom	
Anskaffelseskost 1.1.	479	911	854	2 244
Kursendringer	3	4	4	11
Tilgang	34	117	73	224
Avgang	(18)	(14)	(9)	(41)
Anskaffelseskost 31.12.	498	1 018	922	2 438
Akkumulert av-/nedskrivning 31.12.	(340)	(779)	(219)	(1 338)
Balanseført verdi 31.12.	158	239	703	1 100
Årets ordinære avskrivninger	40	124	36	200
Avskrivningssatser	10-33%	12-33%	0-10%	
Årlig leie av ikke balanseførte driftsmidler	5	13	127	145

7 Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill er den merprisen ut over evt. merverdier henførbare til identifiserbare eiendeler som konsernet har betalt for oppkjøpte selskaper. Avskrivning av goodwill er foretatt med utgangspunkt i de vurderinger av inntjeningen som er gjort i forbindelse med oppkjøpet av det enkelte selskap. Goodwillen avskrives mellom 5 og 20 år. Ved den enkelte regnskapsavslutning vurderes verdien av gjenværende goodwill, og eventuell nedskrivning eller endring av avskrivningstid foretas.

Beløp i mill. kr.	Anskaffelses- kost 1.1.	Tilgang/ Avgang	Kursendringer	Anskaffelses- kost 31.12.	Årets avskrivning	Akkumulert av-/nedskriv- ning 31.12.	Utgående balanse 31.12.
Yachting & Fishery	223	53	(2)	274	13	83	191
Offshore & Merchant Marine	1 285	15	7	1 307	73	370	937
Defence & Aerospace	88	-	-	88	6	22	66
Sum Goodwill	1 596	68	5	1 669	92	475	1 194

Goodwill fordelt på store virksomhetskjøp

Beløp i mill. kr.	Oppkjøpsår	Årets av- skrivning	Utgående balanse 31.12.
Simrad	1996	22	201
Navico	1998	4	55
Navia	2000	41	679
Kongsberg Defence Communications	2000	5	59
ABBs Dynamisk Posisjoneringsvirksomhet	2002	3	54
Kongsberg Maritime Korea (tidl. HKM)	2002/2003	9	42
Sum store virksomhetskjøp		84	1 090

Forskning og utvikling (FoU)

Kongsberg Gruppens aktiviteter innen FoU utgjør mer enn 10 % av driftsinntektene. Av dette er 302 mill. kr., tilsvarende 5 % av driftsinntektene, egenfinansiert. Ingen av de egenfinansierte utgiftene er ansett å tilfredsstille kriteriene til balanseføring. De prosjektene som finansieres eksternt, gir varige kommersielle rettigheter. Det blir lagt vekt på at utviklingsaktivitetene rettes inn mot kjerneområdene.

8 Andeler i tilknyttede selskaper m.v.

Investeringer i tilknyttede selskaper er selskaper hvor konsernet eier mellom 20 % og 50 %. Disse investeringene resultatføres ved at konsernet rapporterer sin andel av selskapenes resultat etter skatt korrigeret for amortisering av eventuell mer-/mindre verdi. I balansen presenteres andelen til kostpris tillagt akkumulerte resultater, men korrigeret for resterende mer-/mindre verdi og eventuelt mottatt utbytte. Utbytte er utbetaling av opptjente midler og kan ikke resultatføres fordi konsernets andel av resultatet allerede er regnskapsført.

Beløp i mill. kr.	An- skaffelsesår	Eier-/ stemmeandel	Inngående balanse 1.1.	Tilgang/ Avgang	Andel resultat inkl. amorti- sering mer-/ mindre verdi Utbytte	Utgående balanse 31.12.	Amorti- sering mer-/ mindre verdi
Kitron ASA (Hisøy)	1998	27,0 %	46	21	-	(6)	61
Kongsberg Satellite Services AS (Tromsø)	1998	50,0 %	22	-	-	5	27
CCIS House AS (Asker)	1998	42,5 %	2	-	-	-	2
Teknologisk Institutt Laboratorietjenester AS (Ågotnes)	1999	25,0 %	5	(5)	-	-	-
Reime Prosess Notodden AS (Notodden)	2002	49,0 %	3	-	(1)	1	3
Sum			78	16	(1)	0	93

9 Netto finansposter

Netto finansposter består av konsernets renteinntekter samt rentekostnader forbundet med konsernets finansiering. I tillegg vil netto valutaeffekter av konsernets finansieringsvirksomhet rapporteres som netto agio/disagio. Agio/disagio knyttet til varekretsløpet føres som driftsposter.

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Renteinntekter	1	3	4
Rentekostnader	(89)	(101)	(111)
Netto rentekostnader	(88)	(98)	(107)
Verdiendring omløpsaksjer	-	-	(16)
Andre finansposter, netto	(18)	(23)	(8)
Gevinst ved salg av aksjer	5	17	-
Sum	(101)	(104)	(131)

10 Salg og tilbakeleie av eiendom

Datterselskapet Kongsberg Næringsseiendom AS har i 1999, 2001 og 2002 solgt deler av eiendomsmassen i Kongsberg Næringspark. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som løper til henholdsvis 2014, 2018 og 2017. Tilbakeleien er ansett som en operasjonell leieavtale.

I tillegg til leiebeløpene er Kongsberg Næringsseiendom ansvarlig for visse kostnader knyttet til avgifter og vedlikehold av eiendommene. Utleiekontraktene har en varighet fra 3 måneder til 9 år. Av de solgte eiendommene er 20 % leid ut til konsernselskaper.

Gevinsten ved salg av eiendommene er i resultatregnskapet klassifisert som andre poster. Gevinsten fremkommer etter at det er foretatt avsetning for forpliktelser som Kongsberg Næringsseiendom har vedrørende tilbakeleie, avgifter og vedlikehold ut

over det som forventes dekket av fremleiebeløp som mottas fra leietakerne. De beregnede forpliktelsene utgjør 107 mill. kr. (107 mill. kr. i 2002 og 100 mill. kr. i 2001).

Ved salget i 2001 har Kongsberg Næringsseiendom gitt en rentebærende selgerkreditt på 20 mill. kr. som inngår i andre langsiktige fordringer. Kongsberg Næringsseiendom har opsjon på tilbakekjøp av eiendommene som er solgt i 2001 til markedsverdi ved utløpet av leieperioden.

Morselskapet har garantert for Kongsberg Næringsseiendoms betaling knyttet til tilbakeleie av solgte eiendommer. Leiebeløpene er gjenstand for årlig regulering. Alle eiendommer er tilnærmet fullt utleid.

Beløp i mill. kr.	Salgsår	Salgsbeløp	Gjenværende	
			Leiebeløp 2004	Veid gjennomsnittlig utleieperiode
Til sammen 32 000 kvm industri/kontor	1999	350	33,7	11 år
Til sammen 43 800 kvm industri/kontor	2001	265	26,1	15 år
Til sammen 6 200 kvm industri/kontor	2002	55	5,2	14 år

11 Skatt

Utsatt skatt

Utsatt skatt representerer fremtidige betalbare skattemessige forpliktelser for konsernet. Utsatt skatt oppstår som følge av at regnskapsmessig og skattemessig periodisering kan være forskjellig. Dette vil spesielt gjelde for forskjeller knyttet til langsiktige tilvirkningskontrakter. Det er beregnet utsatt skatt/utsatt skattefordel av midlertidige forskjeller og skattemessig underskudd knyttet til:

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Anleggsmidler/langsiktig gjeld	230	174	43
Omløpsmidler/kortsiktig gjeld	2 087	1 879	1 224
Skattemessig underskudd	(575)	(524)	(65)
Midlertidige forskjeller og skattemessig underskudd	1 742	1 529	1 202
Utsatt skatt	496	435	347
Utsatt skattefordel utlandet	(8)	(7)	(10)
Netto utsatt skatt	488	428	337

Skattekostnad

Skattekostnaden beregnes på grunnlag av resultat før skatt. Skattekostnaden består av følgende poster:

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Skatteeffekt vedr. virksomhet under avvikling	-	-	38
Endring utsatt skatt Norge og utland	60	85	56
Betalbar skatt Norge og utland	5	-	19
Skattekostnad	65	85	113
<i>Avstemming av effektiv mot anvendt skattesats</i>			
28 % av ordinært resultat før skatt og gevinst ved salg av eiendommer	53	84	94
Netto avskrivning konserngoodwill	4	3	3
Effekt av skattesatsforskjeller og ikke hensyntatte skattefordeler i utlandet	2	9	12
Andre permanente forskjeller	6	(11)	4
Skattekostnad	65	85	113

12 Resultat/utvannet resultat pr. aksje

Resultat pr. aksje er beregnet ved å dividere årsresultatet med et tidsveid gjennomsnitt av antall utestående ordinære aksjer i perioden 01.01.03 til 31.12.03. Ordinære aksjer som er utstedt ved kapitalforhøyelsen og aksjer som er kjøpt tilbake i perioden, er veid i henhold til den del av rapporteringsperioden de har vært utestående.

	2003	2002	2001
Majoritetens andel av årsresultat (mill. kr.)	126	213	122
Aksjekapital (mill. aksjer)	30,0	30,0	30,0
Veid antall utestående aksjer (mill. aksjer)	29,7	29,5	29,2
Resultat pr. aksje i kroner	4,23	7,21	4,18

13 Finansielle anleggsmidler

Finansielle anleggsmidler representerer finansielle investeringer ment til varig eie eller bruk.

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Andre aksjer	15	13	16
Netto pensjonsmidler	208	172	128
Lån til ansatte	16	12	9
Lån til tilknyttede selskaper	33	34	32
Andre langsiktige fordringer	35	34	34
Sum	307	265	219

14 Varer

Noten viser konsernets samlede varebeholdninger fordelt på råvarer og ferdigvarer.

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Råvarer	449	337	360
Varer i arbeid	48	45	45
Ferdigvarer	296	279	317
Sum	793	661	722

15 Fordringer

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Kundefordringer	1 164	1 195	1 116
Prosjekter under utførelse	1 048	675	633
Andre fordringer	163	153	104
Forskudd til leverandører	32	83	119
Sum	2 407	2 106	1 972

Langsiktige tilvirkningskontrakter

Konsernet har langsiktige tilvirkningskontrakter innenfor virksomhetsområdene Offshore & Merchant Marine og Defence & Aerospace. Innenfor Offshore & Merchant Marine er hoveddelen av prosjektene av kortere varighet enn 2 år, og inntekten på de enkelte prosjektene utgjør hver for seg en begrenset andel av de samlede inntekter. For Defence & Aerospace er prosjektene av lengre varighet og med samlede inntekter for det enkelte prosjekt som utgjør vesentlige beløp i forhold til konsernets aktivitet. De igangværende prosjektene innenfor de enkelte produktområdene i Defence & Aerospace inngår i tabellen til høyre.

Beløp i mill. kr.	Samlet ordre	Driftsinnt. 2003	Driftsinnt. akk.	Gjenstående driftsinnt.
Missil- og spaceprodukter	3 458	383	3 123	335
Sjøforsvarsprodukter	3 201	376	1 760	1 441
Luftvern, trenere og simulatorer	1 804	301	1 178	626
Våpenstyringssystemer	1 101	369	911	190
Militær kommunikasjon	3 704	762	2 148	1 556
Sum	13 268	2 191	9 120	4 148

Gjenværende produksjon på tapsprosjekter innenfor Defence & Aerospace som inngår i balansen ved utgangen av 2003, utgjør 353 mill. kr. Alle forventede tap er kostnadsført.

Naval Strike Missile (NSM)-programmet er inndelt i to hovedfaser, utvikling og kvalifisering samt produksjon av missiler. For å få en best mulig overgang fra utvikling og kvalifisering til produksjon, er aktiviteter med lang gjennomføringstid startet opp før kontrakten på produksjonsfasen er endelig inngått. Ved utgangen av 2003 var det beholdningsført 10 mill. kr. tilknyttet slike aktiviteter. Ved utgangen av 2002 var det tilsvarende beholdningsført 10 mill. kr. knyttet til oppstart av aktiviteter for leveranse av radioer til Ungarn. Kontrakten med Ungarn ble inngått i mars 2003.

16 Egenkapital

Egenkapitalen skal i prinsippet utvikle seg i takt med resultatet, men det kan være enkelte forhold som føres direkte mot egenkapitalen. Eksempler på dette er emisjoner, utbytte og omregningsdifferanser for utenlandske datterselskaper ved valutakursendringer. Kjøp eller salg av egne aksjer vil være direkte egenkapitaltransaksjoner, og beholdningen av egne aksjer presenteres som reduksjon av egenkapitalen.

Beløp i mill. kr.	Aksjekapital	Egne aksjer	Overkursfond	Annen egenkapital	Sum morselskap	Konsern-selskaper	Sum konsern
Egenkapital pr. 01.01.2000	150	(3)	832	489	1 468	22	1 490
Egne aksjer	-	(2)	-	(39)	(41)	-	(41)
Årsresultat	-	-	-	(75)	(75)	19	(56)
Omregningsdifferanse	-	-	-	-	-	(3)	(3)
Nye minoritetsinteresser	-	-	-	-	-	16	16
Egenkapital pr. 31.12.2000	150	(5)	832	375	1 352	54	1 406
Egne aksjer	-	2	-	30	32	-	32
Årsresultat	-	-	-	(26)	(26)	149	123
Omregningsdifferanse	-	-	-	-	-	(1)	(1)
Korrigerings egenkapitalandel Kitron	-	-	-	-	-	(19)	(19)
Kjøp av minoritetsinteresser	-	-	-	-	-	(3)	(3)
Egenkapital pr. 31.12.2001	150	(3)	832	379	1 358	180	1 538
Egne aksjer	-	1	-	24	25	-	25
Årsresultat	-	-	-	43	43	173	216
Omregningsdifferanse	-	-	-	-	-	(4)	(4)
Utbytte	-	-	-	(63)	(63)	-	(63)
Nye minoritetsinteresser	-	-	-	-	-	29	29
Egenkapital pr. 31.12.2002	150	(2)	832	383	1 363	378	1 741
Egne aksjer	-	1	-	11	12	-	12
Årsresultat	-	-	-	59	59	66	125
Omregningsdifferanse	-	-	-	-	-	8	8
Utbytte	-	-	-	(39)	(39)	-	(39)
Kjøp av/utbytte til minoritetsinteresser	-	-	-	-	-	(17)	(17)
Egenkapital pr. 31.12.2003	150	(1)	832	414	1 395	435	1 830

►► Aksjekapital

Aksjekapitalen består pr. 31.12.03 av 30 000 000 aksjer pålydende kr. 5.

Tabellen viser utviklingen i aksjekapitalen siden børsintroduksjonen:

Type utvidelse	År	Antall aksjer	Pålydende	Beløp mill. kr.	Korr. faktor	Aksjekap. mill. kr.
Børsintroduksjon	1993	5 850 000	20	117		117
Rettet emisjon mot ansatte	1996	6 000 000	20	3		120
Aksjesplitt	1997	24 000 000	5		1:4	120
Emisjon	1999	30 000 000	5	30		150

Oversikt over de største aksjonærene pr. 31.12.03

Navn	Antall aksjer	%-andel
Staten v/Nærings- og handelsdepartementet	15 000 400	50,0 %
Folketrygdfondet	1 934 460	6,4 %
JP Morgan Chase Bank	1 616 572	5,4 %
MP Pensjon	1 017 900	3,4 %
SKAGEN Vekst	940 000	3,1 %
Arendals Fossekompagni ASA	775 000	2,6 %
Ferd Invest	650 000	2,2 %
Kongsberg Gruppen ASA	272 557	0,9 %
Vital Forsikring ASA	245 957	0,8 %
KLP Forsikring	241 300	0,8 %
Sum	22 694 146	75,6 %
Øvrige (eierandel < 1 %)	7 305 854	24,4 %
Totalt antall aksjer	30 000 000	100,0 %

Egne aksjer

Kongsberg Gruppen har en beholdning av 272 557 egne aksjer til bruk i aksjeprogram. Aksjene er kjøpt i henhold til fullmakt gitt på ordinær generalforsamling og gir rom for tilbakekjøp av inntil 5 % av utestående aksjer. Tilbakekjøpene skal skje til kurser mellom kr. 75 og kr. 200 pr. aksje.

	Antall
Beholdning egne aksjer 31.12.02	420 378
Egne aksjer avhendet til ansatte	(147 821)
Beholdning egne aksjer 31.12.03	272 557

Avhendelse av egne aksjer er ført til markedsverdi på salgstidspunktet, mens rabatten til de ansatte er kostnadsført som lønn med 2 mill. kr.

Det er samlet utstedt 197 664 opsjoner til ansatte (inklusive konsernledelsen). Opsjonene er tildelt gjennom aksjeprogram som er gjennomført for alle ansatte i konsernet. For nærmere beskrivelse av aksje- og opsjonsprogram for ansatte henvises det til kapittelet om Aksjer og aksjonærforhold.

Fordeling av aksjonærer etter beholdningsstørrelse

Antall aksjer	Antall eiere	Beholdning %
1–100	692	0,15
101–1 000	2 254	3,25
1 001–10 000	666	5,43
10 001–100 000	79	8,99
100 001–1 000 000	20	16,95
Over 1 000 000	4	65,23
Sum	3 715	100,00

Av de 3 715 eierne pr. 31.12.03 var 256 utenlandske, med en samlet beholdning på 7,23 %.

Aksjer eid av medlemmer i styret, konsernledelse og nærstående parter

Navn	Antall aksjer
------	---------------

Konsernledelse

Torfinn Kildal, adm. direktør, Kongsberg Maritime	6 347
Arne Solberg, finansdirektør	5 675
Jan Erik Korsjøen, konsernsjef	5 133
Tom Birck Gerhardsen, adm. direktør, Kongsberg Defence & Aerospace	4 795
Stig Trondvold, konserndirektør, Forretningsutvikling	1 312
Even Aas, konserndirektør, Kommunikasjon og samfunnskontakt	1 082

Styret

Benedicte Berg Schilbred, styremedlem (gjennom selskapet Odd Berg AS)	17 500
Roar Marthiniussen, styremedlem	2 600
Jan Erik Hagen, styremedlem	477
Roy Harald Hove, styremedlem	43

17 Langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner

Beløp i mill. kr.	2003	Forfallsår
Pantelån (20 års avdragslån)	77	2020
Sertifikatlån/syndikatlån	550	2009
Obligasjonslån ISIN 00101 4521.2	300	2005
Obligasjonslån ISIN 00101 9701.5	300	2007
Annen langsiktig gjeld	38	
Sum	1 265	
Ubenyttede trekkrettigheter	1 100	2009

Pantelån ble delvis innfridd i 2003. Restlånet er fra Innovasjon Norge (tidligere SND). Sertifikat-/syndikatlån besto ved årskiftet av 500 mill. kr. i norske sertifikatlån og 50 mill. kr. i Sterling Acceptance i Storbritannia, et kortsiktig pengemarkeds-lån. Sertifikatlån er klassifisert som langsiktig gjeld med bakgrunn i at konvertering

Renterisiko

Konsernet har som policy å ha forutsigbare rentekostnader i et 2–4 års perspektiv. Kongsberg Gruppen har sikret sine lån med rentebindingsavtaler og rentebytteavtaler. Finanskostnader knyttet til eksisterende lån ble bare delvis redusert som følge av rentenedgangen i 2003 og vil gradvis bli videre redusert i løpet av de neste årene gitt dagens rentenivå.

Gjennomsnittrenten for konsernets låneportefølje er i dag høyere enn benchmark for markedsrenten, 3 års obligasjonslån for industriforetak tilsvarende Kongsberg Gruppen ASA. Rentebytteavtalene har en beregnet mindreverdi i forhold til rentenivå 31.12.03 på 67 mill. kr. Beregnet på tilsvarende måte har fastrenteavtalene en mindreverdi på 9 mill. kr.

Pr. 31.12.03 hadde konsernet følgende fastrenteavtaler og rentebytteavtaler (fra flytende til fast rente):

Beløp i mill. kr.	Forfall	2004	2005	2006	2007	År til regulering	Rentesats
Renteavtaler							
Pantelån	10.10.2005		77			1,8	7,51 %
Obligasjonslån ISIN 00101 9701.5	26.09.2007				300	3,7	5,24 %
Rentebytteavtaler							
Avtale 1	17.12.2007				300	4,0	6,83 %
Avtale 2	19.06.2005		300			1,5	7,26 %
Avtale 3	16.06.2004	100				0,5	6,80 %
Avtale 4	15.09.2004	100				0,7	7,38 %
Avtale 5	21.12.2005		100			2,0	6,88 %
Samlet		200	400	-	300	2,5	

til banklån med lang løpetid kan foretas.

Konsernet har to obligasjonslån, et etablert i 2002 med tre års løpetid og et i 2003 med 4 års løpetid, begge på 300 mill. kr. Annen langsiktig gjeld er lån som hovedsakelig innehas av datterselskapet Kongsberg Maritime Ltd.

Konsernet har en kredittfasilitet på 1 100 mill. kr., med løpetid til mars 2009. Fasiliteten ble etablert i mars 2004 som erstatning for en tidligere fasilitet på 800 mill. kr. som ville hatt forfall i september 2004. Fasiliteten har følgende krav til finansielle nøkkeltall:

- Konsernets egenkapital skal være minst 1 500 mill. kr.
 - Driftsresultat (EBIT) pluss renteinntekter skal være 2 ganger betalbare renter.
 - Netto rentebærende gjeld skal ikke overstige 3 ganger EBITDA (Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortisation of goodwill), men kan være opp til 3,5 ganger i maksimalt 3 kvartaler.
- Alle betingelser er oppfylt pr. dato.

18 Valuta

Valutarisiko

Konsernet har en betydelig valutaeksponering, med 76 % av inntektene utenfor Norge i 2003. Kongsberg Gruppen har som policy å begrense valutarisiko, men samtidig ha et aktivt forhold til valutaenes betydning som konkurranseparameter. Alle kontraktsfestede valutastrømmer av betydning sikres gjennom terminforretninger. Det foretas også sikring av budsjetterte valutastrømmer og større kontraktstilbud i valuta. I tillegg foretas det sikring av egenkapital i utenlandske datterselskaper og av valutalån gitt til utenlandske datterselskaper.

Med sikringene av budsjetterte valutastrømmer og av inngåtte kontrakter i valuta vil konsernets driftsinntekter og resultat på 2–4 års sikt bare delvis påvirkes av svingninger i valutakursene. Konsernet har pr. 31.12.03 ikke lån av betydning i utenlandsk valuta.

Valutasikring

Sikring skjer gjennom bruk av terminkontrakter og opsjonskontrakter. Pr. 31.12.03 hadde konsernet følgende termin- og opsjonskontrakter, fordelt på valuta og forfallsår. (Alle tall er omregnet til mill. kr.):

	2004	2005	2006	2007	2008	Samlet
<i>Netto terminsalg av valuta</i>						
USD	1 594	704	318	102	10	2 728
EUR	946	331	220	186	23	1 706
Andre	419	(41)	(39)	(36)	-	303
Samlet terminsalg	2 959	994	499	252	33	4 737
<i>Salgsopsjoner</i>						
USD	223	-	-	-	-	223
Sikring i alt	3 182	994	499	252	33	4 960

I hovedsak er alle valutainntekter for 2004 og deler av de påfølgende år sikret. De sikrede kursnivåene reflekterer kursutviklingen gjennom de siste tre årene. Med det betydelige innslaget av USD, og USD-svekkelsen mot NOK de seneste årene, har porteføljen pr. 31.12.03 en vesentlig netto merverdi. Porteføljen gir god forutsigbarhet for lønnsomheten i konsernets valutainntekter.

19 Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld representerer driftsrelatert rentefri gjeld. I annen kortsiktig gjeld inngår kostnadsavsetning, periodisering i tilknytning til prosjekter, garantiavsetning samt avsetning til feriepenger.

<i>Beløp i mill. kr.</i>	2003	2002	2001
Leverandørgjeld	452	484	564
Skyldige offentlige avgifter	131	155	140
Betalbar skatt	4	5	9
Avsatt utbytte	39	63	-
Avsatt feriepenger	183	161	148
Garantiavsetninger og periodiseringer vedrørende prosjekter	327	410	449
Andre poster	243	241	213
Sum	1 379	1 519	1 523

20 Forpliktelser som ikke fremgår av balansen

Opplysninger om pantsatte eiendeler viser hvilke av konsernets eiendeler som vil være disponible for panthavere i en konkurs- eller avviklingssituasjon.

a) Pantstillelser

Konsernet har stilt bygninger med driftstilbehør som pant for lån. Lånet er gitt av Innovasjon Norge (tidligere SND). Bygningene ligger i Kongsberg, Egersund og Horten.

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
<i>Følgende lån er sikret med pant</i>			
Lån mot pant i bygninger med driftstilbehør	77	365	385
<i>Balanseført verdi av pantsatte eiendeler</i>			
Bygninger, maskiner, inventar, m.m.	551	532	533

b) Forskudds- og gjennomføringsgarantier

Konsernets selskaper må stille garanti for forskudd og gjennomføring i tilknytning til prosjekter. Garantiene er utstedt av norske og utenlandske banker og forsikringselskaper. Kongsberg Gruppen ASA står bak alle garantiene.

Beløp i mill. kr.	2003	2002	2001
Forskudd og gjennomføringsgarantier overfor kunder	2 267	2 479	2 475

Kongsberg Gruppen ASA har rammeavtaler om garantistillelser med banker og forsikringselskaper som inneholder covenants (se note 17 til konsernregnskapet). Det er ikke stillet pant for garantirammene.

21 Usikre forpliktelser

Simrad AS har mottatt en stevning med påstand om at Simrad har opptrådt i strid med god forretningsskikk, markedsføringsloven §§ 1 og 7. Saksøker hevder at Simrad rettsstridig har nyttiggjort seg saksøkers know-how og andre bedriftshemmeligheter. Saken er berammet for Horten Tingrett i juni 2004. Det er ikke knyttet noe spesifikt beløp til kravet.

22 IFRS

EU har vedtatt at alle børsnoterte foretak innen EU-området senest innen 1. januar 2005 må ta i bruk International Financial Reporting Standards (IFRS) i konsernregnskapet. Som følge av EØS-avtalen vil denne endringen også gjelde for norske børsnoterte foretak. Det knytter seg fremdeles noe usikkerhet til hvilke IFRS-standarder som skal implementeres i 2005, samt hvordan kriteriene i standardene vil være. På grunn av dette er det ikke mulig å foreta en fullstendig analyse av de endringer som Kongsberg Gruppen vil måtte foreta i forbindelse med overgangen til IFRS.

For Kongsberg Gruppen forventes første IFRS-rapportering å bli delårsrapporten for 1. kvartal 2005. Dette vil inkludere sammenlignbare tall for 2004 etter IFRS.

Kongsberg Gruppen har startet arbeidet med å analysere og planlegge endringer som er nødvendige for å rapportere etter IFRS, og basert på denne analysen har vi foreløpig identifisert enkelte forhold som trolig vil kunne ha en potensiell effekt:

- Ingen avsetning for foreslått utbytte (mulig økt egenkapital).
- Balanseføring av sikringsinstrumenter i sikringsperioden (mulig økt volatilitet i egenkapitalen).
- Implementeringseffekter vedr. pensjon (uamortiserte estimatavvik føres mot egenkapitalen).
- Goodwill skal ikke lenger avskrives, men testes for en eventuell nedskrivning.
- Deler av utviklingskostnadene må vurderes i forhold til IFRS-kriteriene for eventuell balanseføring.

Resultat, balanse og kontantstrømoppstilling – Kongsberg Gruppen ASA

Regnskapet for holdingselskapet Kongsberg Gruppen ASA omfatter all aktivitet ved hovedkontoret. Aktiviteten ved hovedkontoret inkluderer konsernets øverste ledelse og konsernfunksjonene kommunikasjon og samfunnskontakt, juridisk, forretningsutvikling, personal, ledelsesutvikling og økonomi/finans. Konsernfunksjonene utfører i stor grad oppdrag for konsernets øvrige selskaper og belaster disse for utførte tjenester. Den sentrale finansfunksjonen "Kongsberg Finans" fungerer som konsernbank med ansvar for konsernets eksterne finansiering, styring av konsernets likviditet og den overordnede styring av konsernets valuta- og renterisiki. Alle eierandeler i datterselskaper er presentert etter kostmetoden.

Resultatregnskap 1.1.–31.12.

Beløp i mill. kr.	2003	2002
Driftsinntekter	80	54
Lønnskostnad	52	39
Avskrivning	3	3
Annen driftskostnad	46	34
Sum driftskostnader	101	76
Driftsresultat	(21)	(22)
Renter fra konsernselskaper	101	151
Gevinst ved salg av aksjer	6	-
Valutakursgevinst/(-tap)	3	45
Likvidasjonstap	(15)	(144)
Nedskrivning aksjer	(1)	(46)
Nedskrivning fordringer	-	(24)
Renter til konsernselskaper	(94)	(119)
Annen rentekostnad	(65)	(66)
Mottatt konsernbidrag	179	250
Netto finansposter	114	47
Ordinært resultat før skattekostnad	93	25
Skatteinntekt/(-kostnad)	(34)	18
Årsresultat	59	43
<i>Disposisjoner og egenkapitaloverføringer</i>		
Foreslått utbytte	(39)	(63)
Avgitt konsernbidrag	(21)	-

Kontantstrømoppstilling

Beløp i mill. kr.	2003	2002
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	(69)	(7)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(45)	(166)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	114	173
Netto endring i betalingsmidler	0	0
Betalingsmidler pr. 1.1.	-	-
Betalingsmidler pr. 31.12.	0	0

Balanse pr. 31.12.

Beløp i mill. kr.	Note	2003	2002
■ Eiendeler			
Utsatt skattefordel		20	52
Varige driftsmidler		7	8
Aksjer i datterselskaper	1	1 862	1 944
Andre aksjer		69	49
Netto pensjonsmidler		-	1
Langsiktige fordringer på datterselskaper		2 396	1 698
Andre langsiktige fordringer		4	5
Sum anleggsmidler		4 358	3 757
Fordringer på datterselskaper		196	256
Andre kortsiktige fordringer		26	19
Aksjer		4	3
Sum omløpsmidler		226	278
Sum eiendeler		4 584	4 035
■ Egenkapital og gjeld			
Aksjekapital		150	150
EGNE AKSJER		(1)	(2)
Overkursfond		832	832
Sum innskutt egenkapital		981	980
Annen egenkapital		414	383
Sum opptjent egenkapital		414	383
Sum egenkapital		1 395	1 363
Langsiktig gjeld til datterselskaper		1 685	1 751
Gjeld til kredittinstitusjoner		1 150	561
Sum langsiktig gjeld		2 835	2 312
Annen kortsiktig gjeld		83	129
Kassekreditt		271	231
Sum kortsiktig gjeld		354	360
Sum egenkapital og gjeld		4 584	4 035

1 Aksjer i datterselskaper

<i>Beløp i mill. kr.</i>	<i>Anskaffelses- tidspunkt</i>	<i>Forretnings- kontor</i>	<i>Eier-/ stemme- andel %</i>	<i>Balanseført verdi 31.12.</i>
Kongsberg Defence & Aerospace AS	1997	Kongsberg	100	392
Kongsberg Protech AS	1999	Kongsberg	100	22
Kongsberg Næringspark AS	1987	Kongsberg	100	5
Kongsberg Holding AS	1987	Kongsberg	100	0
Kongsberg Basetec AS	1992	Kongsberg	100	106
Kongsberg Maritime AS 1)	1992	Horten	88,5	1 101
Kongsberg Forsvar AS	1995	Kongsberg	100	0
Kongsberg NFT AS	1995	Kongsberg	100	0
Kongsberg Asset Management AS	1995	Kongsberg	100	5
Norsk Forsvarsteknologi AS	1987	Kongsberg	100	0
Kongsberg Næringsseiendom AS	1997	Kongsberg	100	227
Sivad AS	1998	Drammen	100	0
Nerion AS	2002	Trondheim	100	0
Autronica AS	2003	Trondheim	100	0
Kongsberg Reinsurance Ltd.	2001	Dublin	100	4
Aentera Network AS 2)	2000	Kongsberg	51	0
				1 862

1) De resterende aksjene i Kongsberg Maritime AS er eid av Kongsberg Basetec AS med 11,5 %.

2) Kongsberg Protech AS har i tillegg en eierandel på 16 % i selskapet.

■ Statsautoriserte revisorer

Ernst & Young AS
Oslo Atrium
Postboks 20
N-0051 Oslo

■ Foretaksregisteret:

NO 976 389 387 MVA

Tel. +47 24 00 24 00

Fax: +47 24 00 24 01

www.ey.no

Medlemmer av Den norske Revisorforening

Til generalforsamlingen i
Kongsberg Gruppen ASA

Revisjonsberetning for 2003

Vi har revidert årsregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA for regnskapsåret 2003, som viser et overskudd på kr 59 000 000 for morselskapet og et overskudd på kr 125 000 000 for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømpstilling, noteopplysninger og konsernregnskap. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og konsernsjef. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for selskapets og konsernets økonomiske stilling 31. desember 2003 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 17. mars 2004
ERNST & YOUNG AS

Olve Gravræk
statsautorisert revisor

■ Besøksadresse:

Oslo Atrium
Christian Frederiks plass 6
01 54 Oslo

■ Arendal, Bergen, Bø, Drammen, Fosnavåg, Fredrikstad, Holmestrand, Horten, Hønefoss, Kongsberg, Kragerø, Kristiansand, Larvik, Levanger, Lillehammer, Moss, Måløy, Notodden, Oslo, Otta, Porsgrunn/Skien, Sandefjord, Sortland, Stavanger, Steinkjer, Tromsø, Trondheim, Tonsberg, Vikersund, Ålesund

Kongsberg Maritime

We maximise marine performance
by providing the full picture

Torfinn Kildal
Adm. direktør
Kongsberg Maritime

Kongsberg Maritime har vært engasjert i marin virksomhet i mer enn 50 år, og har samlet betydelig kunnskap om ulike marine operasjoner, brukerkrav og utfordringer, samt hvordan vi kan tilfredsstillere disse gjennom kosteffektive produkter og systemer. Det betyr at vi ikke bare fokuserer på produkter og systemløsninger, men også arbeider kontinuerlig for å utvikle organisasjonen og våre ansatte for å tilfredsstillere nye brukerbehov og utfordringer. Dette er nedfelt i tre strategiske føringer:

- Sterk satsing på å utvikle virksomhetene nærmere våre kunder
- Sterk satsing på forskning og utvikling i nært samarbeid med våre brukere
- Fokusering på effektiv drift

For å tydeliggjøre og styrke vår profil har vi i løpet av 2003 samlet oss om to sterke merkenavn: KONGSBERG og SIMRAD.

Nærmere kunden

Vi satser på å utvikle vår virksomhet i nærheten av våre viktigste kundekonsentrasjoner. Dette innebærer internasjonal oppbygging.

Nordøst-Asia har gjennom 2003 styrket sin stilling som verdens fremste region innen skipsbygging. Vi tror denne regionen vil fortsette å være ledende, derfor har vi slått sammen vårt serviceselskap i Busan (KMSS, Sør-Korea) og HKM Co. Ltd. og etablert Kongsberg Maritime Korea Ltd. Vi har en eierandel i dette selskapet på 89 %.

I løpet av året har vi etablert Kongsberg Maritime China i Shanghai sammen med vår lokale partner gjennom mange år (Hoi Tung Marine Equipment). Vår eierandel er 65 %.

Denne satsingen gir oss et sterkere fundament for å sikre markedstilgang og konkurransekraft i denne regionen.

Sør-Amerika, med Brasil i spissen, øker sin aktivitet både som skipsbyggere og operasjonsområde for spesialfartøyer innen offshore. Derfor har vi etablert Kongsberg Maritime do Brazil.

Markedet for fritidsbåter har vært svakere i år enn tidligere. For å få bedre resultat i 2004 har SIMRAD satsset på å bygge ut sin distribusjon i det italienske markedet og overta sin distributør i Nederland.

Oppkjøpet av den engelske produsenten Brookes and Gatehouse (B&G) styrker SIMRADs posisjon innenfor markedsegmentet for større seilbåter og regattabåter, hvor B&G har en dominerende posisjon.

Forskning og utvikling – innovative løsninger

Vi fortsetter å fokusere på utvikling av innovative, kosteffektive produkter og systemløsninger. I løpet av 2003 er det lansert en rekke nye produkter, samt forbedringer og økt funksjonalitet på eksisterende produkter. Eksempler på dette er:

- Nytt dynamisk posisjoneringssystem – cPos
- Nytt brokontrollsystem – Autochief C20
- Ny multifunksjonsradar med GPS satellittmottaker, kartplotter og ekkolodd

Effektiv drift

Kontraheringen av tank- og tørrlastskip har vært høyere i 2003 enn tidligere. Dette har bidratt til høy aktivitet innen marin automasjon.

Investeringsnivået i viktige markedsegmenter som offshore og subsea stagnerte i 2003, innen fritidsbåter og fiskerier gikk det ned. Disse segmentene er også preget av økt konkurranse.

På bakgrunn av dette er det gjennomført effektiviseringstiltak i 2003. Det mest sentrale tiltaket er sammenslåing av Kongsberg Simrad og Kongsberg Maritime Ship Systems til ett selskap – Kongsberg Maritime. Vi forventer at dette skal effektivisere markedsføring og salg og utnytte samlet kompetanse og teknologi på en bedre og mer effektiv måte. I tillegg skal det gjøre organisasjonen mer fleksibel og i bedre stand til å møte endringer i markedet.

Det har vært nødvendig å redusere bemanningen i Norge, særlig innen merchant marine og offshore. Samtidig bygger vi opp våre selskaper i utlandet slik at bemanningsnivået pr. 31.12.03 totalt sett er det samme som året før. Dette var nødvendig for å tilpasse seg den internasjonale konkurransesituasjonen og opprettholde lønnsomheten.

Vi forventer ikke at markedene eller andre eksterne rammebetingelser vil endre seg vesentlig i 2004. Det betyr at vi fortsetter å arbeide i tråd med de strategiske føringene.

Kongsberg Maritime

Kongsberg Maritime er blant verdens ledende leverandører av høyteknologiske produkter og systemer innenfor marin elektronikk. Forretningsområdet markedsføres gjennom to merkenavn:

- **SIMRAD** som dekker virksomheten innen Yachting & Fishery (fritidsbåter, fiskeri og kystflåtene).
- **KONGSBERG** som dekker virksomheten innen Offshore & Merchant Marine (offshore og handelsflåten).

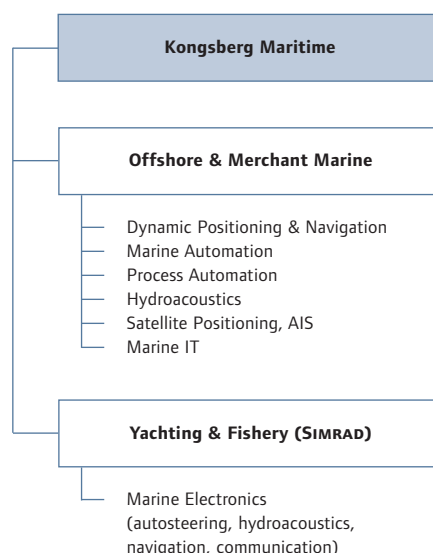
Produktspekteret er i hovedsak basert på teknologiene dynamisk posisjonering, marine automasjon, navigasjon, hydroakustikk, simulering, kommunikasjon og autosteering.

I 2003 sto forretningsområdet for 52 % av konsernets totale driftsinntekter. Driftsinntektene var 3 470 millioner kroner i 2003 mot 3 742 millioner kroner året før. Eksport eller virksomhet utenfor Norge genererte 2 707 millioner kroner av dette. Tilsvarende tall for 2002 var 2 824 millioner kroner.

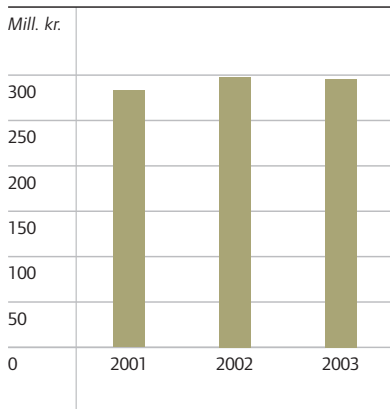
Som en følge av at selskapene Kongsberg Simrad AS og Kongsberg Maritime Ship Systems AS ble fusjonert inn i Kongsberg Maritime AS, vil Kongsberg Maritime bli rapportert med to segmenter i 2004; Offshore & Merchant Marine og Yachting & Fishery.

Kongsberg Maritime har 2 432 ansatte i 22 land.

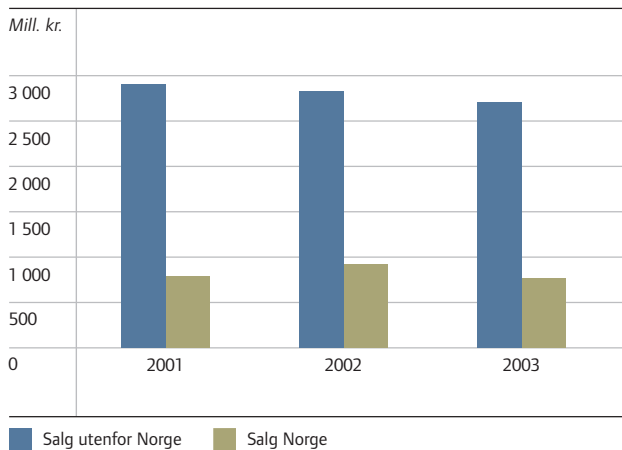
Hovedtall (mill. kr.)	2003	2002	2001
Driftsinntekter	3 470	3 742	3 689
Driftsresultat før goodwillavskrivninger (EBITA)	297	298	283
Driftsresultat (EBIT)	211	224	214
Ordrereserve	1 463	1 322	1 455
Antall ansatte	2 432	2 425	2 373

Driftsresultat før goodwillavskrivninger – EBITA

Driftsinntekter

■ Offshore & Merchant Marine

(KONGSBERG)

Hovedtall (mill. kr.)	2003	2002	2001
Driftsinntekter	2 622	2 963	2 819
Driftsresultat før goodwillavskrivninger (EBITA)	253	254	249
Driftsresultat (EBIT)	180	191	192
Ordrereserve	1 397	1 259	1 340
Antall ansatte	1 646	1 731	1 640

Offshore & Merchant Marine er det største området med 76 % av Kongsberg Maritimes driftsinntekter i 2003.

Offshore

KONGSBERG er blant de ledende i verden innen dynamisk posisjonering, marine automasjonssystemer og hydroakustikk. Markedsposisjonene er opprettholdt gjennom 2003. En av årsakene til dette er internasjonal satsing og fokusering på forskning og utvikling.

Det leveres i økende grad integrerte systemer med dynamisk posisjonering og fartøysautomasjon. LNG (Liquefied Natural Gas)-segmentet har også i 2003 hatt høy aktivitet.

Med sine lange tradisjoner innen anvendt hydroakustikk har KONGSBERG utviklet en rekke høyteknologiske produkter for sjøbunnskartlegging, undervannskommunikasjon og -posisjonering. En ny generasjon multistråle-ekkolodd er utviklet, og det første systemet blir levert tidlig i 2004. Den samme teknologien og kompetansen benyttes også i sonarer. Sonarer av forskjellige typer blir utviklet og levert til marinen i mange land. KONGSBERG har i løpet av 2003 levert og installert overvåkningssystemer til bruk under vann flere steder i verden. I tråd med et endret trusselbilde ser vi for oss at aktiviteten innen dette området kan øke.

KONGSBERG har virksomhet innen posisjoneringssystemer basert på GPS og bevegelsessensorer for en rekke forskjellige fartøystyper. AIS er et automatisk system for registrering av fartøys-, navigasjons- og bevegelsesdata, samt fartøys- og lastinformasjon. Dataene formidles til andre fartøyer i nærheten og til trafikkovervåkningssentraler på land. Det er i løpet av 2003 levert over 1 000 installerte enheter om bord på fartøyer. I tillegg er det levert basestasjoner som monteres på land. Disse sørger for kommunikasjon og utveksling av data med fartøyer i nærheten og er en del av systemer for overvåkning av kyst og havner.

Integrerte bro- og automasjonssystemer

Fra broen på Nordic Stavanger hvor KONGSBERG har levert integrerte systemer for navigasjon, dynamisk posisjonering, lasthåndtering, og maskinromsautomasjon.

Det leveres også instrumentering av undervannsfarkoster, kame-ræer og forskjellige typer mindre sonarer. I denne sammenheng bru-kes instrumentene blant annet til å finne objekter på havbunnen og i tilknytning til inspeksjon av undervannsinstallasjoner.

Offshore-markedet har vært stabilt, men konkurransen øker. Vi forventer fortsatt høy aktivitet innen LNG-markedet med inte-grerte automasjonssystemer for gasstankere. Det er inngått flere store kontrakter for systemer til både norske og utenlandske far-tøyer. Aktiviteten innen dynamisk posisjonering holder et jevnt og høyt nivå.

Det er en sterk økning i aktiviteten i Brasil, og det er etablert et kontor der. For å styrke vår kundestøtte til operatører i Mexico-gulven er det også etablert en avdeling for kundestøtte i New Orleans.

Det ble inngått en kontrakt med Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) på vegne av det norske sjøforsvaret om å utvikle, produsere og le-vere en prototyp av en undervannsfarkost som skal brukes i mine-jaktarbeid. Farkosten vil være basert på teknologien og resultatene fra det opprinnelige HUGIN-systemet, som blir brukt til havbunn-skartlegging i forbindelse med olje- og gassvirksomheten til havs. Videreutvikling skjer i samarbeid med FFI og Sjøforsvaret. Det for-ventes at dette er starten på et interessant bruksområde innen sjø-forsvar.

LNG-segmentet utviklet seg positivt, og i andre kvartal ble det tegnet kontrakt på integrerte automasjonssystemer til fire LNG-gasstankere som skal frakte LNG-gass fra Snøhvitfeltet. Alle far-tøyene skal bygges i Japan.

Merchant Marine

Merchant Marine har produkter innen automasjons- og naviga-sjonssystemer, lasthåndteringssystemer, sensorer og maritime simulatorer og treningssystemer. Produktene eksporteres verden over gjennom salgskontorer, distribusjonsselskaper og vårt agent-nettverk.

Havneovervåkning

Singapore har en av verdens travleste havner med mer enn 1 000 skip i havn til enhver tid. KONGSBERG har levert havneover-våkningsystemet som gjør myndighetene i stand til å få et totalt maritimt trafikkbilde til enhver tid.

For å styrke konkurransekraften og lønnsomheten ble det gjennomført kostnadsreducerende tiltak i første halvår 2003. Dette resulterte blant annet i en reduksjon av bemanningen i Norge. Samtidig foregår det oppbygging av våre selskaper i Nordøst-Asia. Automasjonsaktiviteten har i 2003 hatt stabil aktivitet og god ordreinngang. Størstedelen av ordreinngangen og leveransene går til verft i Sør-Korea og Kina.

Markedsutviklingen har vært preget av økende antall bestillinger av skip i Østen, spesielt i annet halvår. KONGSBERGS sterke tilstedeværelse i Sør-Korea er en vesentlig faktor for god ordreinngang. Bedriften opprettholder markedsposisjonen blant asiatiske verft. Det er økende etterspørsel etter maritime simulatorer, dette gjelder både militære og sivile anvendelser.

AutoChief C20™

Introduksjon av det nye brokontrollsystemet AutoChief C20™ har fått svært god mottakelse i markedet, både på grunn av sin funksjonalitet og design. Produktet ble i høst belønnet med Merket for God Design av Norsk Designråd.

Merket for God Design

En utmerkelse fra Norsk Designråd

Nytt satsingsområde

Marine Information Technology er et nytt satsingsområde. Virksomheten omfatter:

- Marine IT Company AS, som lager IT-løsninger for maritim skipsoperasjon om bord og flåteadministrasjon fra land.
- Norcontrol IT AS, som leverer IT-prosjekter internasjonalt, fra Norge og fra datterselskaper i mange land, til sektoren Vessel Traffic Management and Information Systems (VTMIS).

Høyere krav til sikkerhet om bord og i havne- og kystområder ventes å føre til økt etterspørsel i VTMIS-sektoren de neste årene. Dette forventes også å ha en positiv påvirkning på etterspørselen etter informasjonsteknologi om bord på skip. Tilsvarende forventes dette å gi økt krav til maritim opplæring.

Generelt forventes det at økte krav fra nasjonale og internasjonale myndigheter vil gi økt takt i utskifting av eldre teknologi til fordel for nyere og mer effektive systemer for drift av skip, havner og rederier.

En relativt lav aktivitet og nedgang i volumet på området skips-trafikkovervåking forventes å nå et høyere nivå i 2004.

■ Yachting & Fishery

(SIMRAD)

Hovedtall (mill. kr.)	2003	2002	2001
Driftsinntekter	896	815	940
Driftsresultat før goodwillavskrivninger (EBITA)	44	44	34
Driftsresultat (EBIT)	31	33	22
Antall ansatte	786	694	733

SIMRAD utvikler, produserer og selger systemer for navigasjon, autosteering, kommunikasjon og fiskeleting til fiskeri- og fritidsbåtmarkedet samt kystflåten. Både produktutvikling og produksjon foregår ved SIMRADs fabrikker i Horten, Egersund, Danmark og England, og produktene selges over hele verden. SIMRAD har egne salgs- og distribusjonsselskaper i Europa og Amerika.

Marked

Markedet for elektronikk til fritidsbåter er preget av sesongsvingninger og hyppig skifte av modeller, og er påvirket av den generelle økonomiske situasjonen. For fritidsbåter over 40 fot og for super-yachts (over 80 fot) har markedet vært stabilt, men noe svakere for segmentet 30–40 fot. Markedet for mindre båter har utviklet seg positivt, men mange av disse båtene er utstyrt med enklere utstyr enn det SIMRAD leverer.

Markedet for elektronikk til fiskeflåten er i stor grad styrt av inntektssituasjonen til fiskeriene. Det er vanskelig å forutsi markedet på kort sikt, men globalt sett forventes det å være stabilt over tid. I 2003 har det vært økonomiske nedgangstider for fiskerinæringen i Nord-Europa, primært på grunn av usikkerhet og reduksjon i fiskekvoter innen EU. Samtidig har SIMRAD hatt økt salg til Tyrkia, Italia, Hellas, Peru og Chile.

Viktige hendelser

Det britiske selskapet Brookes and Gatehouse Ltd. (B&G) fra Yeoman Group plc i England ble kjøpt for 32 millioner kroner. B&G har meget anerkjente produkter innen instrumentering av seilbåter, og har store markedsandeler særlig innen de store og mest avanserte seilbåtene. Oppkjøpet styrker SIMRADs posisjon innen avanserte seilbåter og regattabåter.

Bennex Holland BV har gjennom mange år vært distributør for SIMRADs produkter i BeNeLux-landene. Selskapet ble overtatt med 22 ansatte og har skiftet navn til SIMRAD BV.

SIMRAD etablerte et eget distribusjonsselskap i Canada for å styrke markedsposisjonen. Selskapet er lokalisert i Lunenburg på østkysten av Canada.

Det er i løpet av året lansert nye sensorer for fangstkontroll som er spesielt egnet for kysttrålerflåten.

Det er inngått en utviklingskontrakt med Havforskningsinstituttet i Norge og det franske havforskningsinstituttet om utvikling og produksjon av multistråle ekkolodd/sonar for fiskeriforskning for levering i 2005.

En ny VHF-radioserie med digital selektiv kalling (DSC) ble introdusert. Det nye produktet er bygget opp modulært, og kan leveres som et komplett båt-kommunikasjonssystem med flere operatørstasjoner, intercom, megafon og tåkehorn.

En ny og raskere multifunksjonsradar med GPS satellitt-mottaker, kartplotter og ekkolodd er også introdusert. Systemene kan leveres med både 10" og 15" LCD fargeskjerm, og også kun som GPS kartplotter med eller uten ekkolodd.

Sikker informasjonsflyt mellom ulike våpensystemer samlet i ett nettverk

Tom Gerhardsen
Adm. direktør
Kongsberg Defence & Aerospace

Ordreinnngangen i 2003 for Kongsberg Defence & Aerospace var den høyeste siden 2000. Det er inngått kontrakter for 3 706 millioner kroner. I 2003 har prosjektene hatt god fremdrift. Blant de strategisk viktigste er følgende:

- Kontrakt med Lockheed Martin om leveranse av kommando- og kontrollsystemer til den sørkoreanske marinen
- Kontrakt for salg av militære radioer til Ungarn
- Kontrakt for leveranse av kommando- og kontrollsystemer til de nye norske missiltorpedobåtene (Skjold-klassen)

Bak disse kontraktene ligger det flere års markedsbearbeidelse og kundekontakt før kontraktene ble inngått.

Allianser

Kongsberg Defence & Aerospace baserer en del av det internasjonale salget på allianser med store utenlandske selskaper. Alliansene er etablert som følge av anskaffelser til det norske forsvaret. Via disse har gjenkjøp gitt oss mulighet til å utvikle egne produkter som inngår i samarbeidspartnerens hovedprodukt.

- Samarbeidet med amerikanske Raytheon startet i 1984 med anskaffelsen av luftvern i Norge. I 2003 ble det inngått en kontrakt på leveranse av luftvernssystemer til Tyrkia, som dermed blir det femte NATO-landet som har dette utstyret fra Kongsberg Defence & Aerospace.
- I 2003 ble også det første salget av fregattsystemer, basert på den norske leveransen, gjennomført. Kongsberg Defence & Aerospace er underleverandør til Lockheed Martin av fregattsystemer til den sørkoreanske marinen.

Salget av Penguin-missilet har ikke vært som forutsatt i 2003. Vi bearbejder flere kunder, og det er gode muligheter for avgjørelser i 2004. Med bakgrunn i manglende ordrer vil det i 2004 bli gjennomført nedbemanning innen Missiles & Space.

NSM – Naval Strike Missile

For NSM fortsatte utviklingsprøvene med nye skyteforsøk. Ved hjelp av disse har vi testet og verifisert mange av kravene for produktet. Det vil bli gjennomført ytterligere skyteforsøk i 2004 for å verifisere krav som ikke er testet. Vi er sikre på at NSM vil oppfylle kravene i produktspesifikasjonen. Inngåelse av kontrakt for oppstart av leveranse av missiler er forsinket, men er ventet i løpet av 2004.

Våpenstyringssystem

Det er gjennomført avsluttende kvalifiseringstester på våpenstyringssystemet for den amerikanske hæren, og produktet er godkjent. Vi har mottatt bestilling på leveranser til den tredje brigaden, og vi forventer å motta bestillinger for de tre siste brigadene innenfor den rammekontrakten som ble inngått i 2001.

Nettverksbasert forsvar

KONGSBERG har startet en satsing innenfor nettverksbasert forsvar. Nettverksbasert forsvar betyr sikring av informasjonsflyt mellom de enkelte våpensystemer. Flere av våre systemer trenger beskjedne endringer for å kunne inngå i slike nettverk. Vi har etablert et laboratorium der det kan gjennomføres forsøk på utstyr tilsvarende det som er levert kundene. Denne metoden for implementering gir kundene en rask oppstart innen feltet, og samtidig en trinnvis gjennomføring av implementering i de enkelte enhetene.

Gjenkjøp

Bruken av gjenkjøp internasjonalt er vanlig, og vi må forholde oss til dette ved kontraktsinngåelser. I fremtiden vil Kongsberg Defence & Aerospace aktivt benytte de allianser som er skapt gjennom norske anskaffelser der vi har deltatt i prosjektene, for å sikre oss kontrakter. Det er fortsatt viktig at det fra norsk side blir innarbeidet gjenkjøpskrav ved store anskaffelser til Forsvaret, da dette vil åpne muligheter for eksportsalg til disse landene. Norsk industri må, uavhengig av disse reglene, være konkurransedyktig for å vinne kontrakter.

Kongsberg Defence & Aerospace

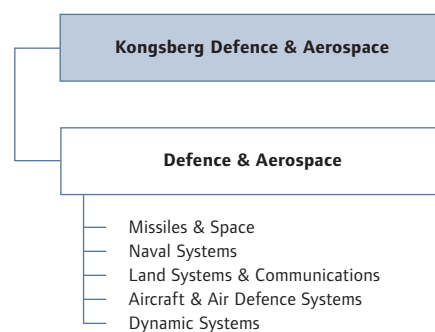
Kongsberg Defence & Aerospace har lange tradisjoner i å utvikle og produsere avanserte systemer i nært samarbeid med det norske forsvaret. Sjømålsmissiler, kommando- og våpenkontrollsystemer samt kommunikasjonssystemer fra Kongsberg Defence & Aerospace har vist seg å være konkurransedyktige i eksportmarkedet. Allianser med store utenlandske forsvarsbedrifter er en sentral del av den internasjonale markedsstrategien.

De store prosjektene går etter planen. Gjennom utviklingstestene som er gjennomført på Naval Strike Missile (NSM), har ikke alle funksjoner blitt demonstrert. Dette har medført at skyteprogrammet vil bli forlenget.

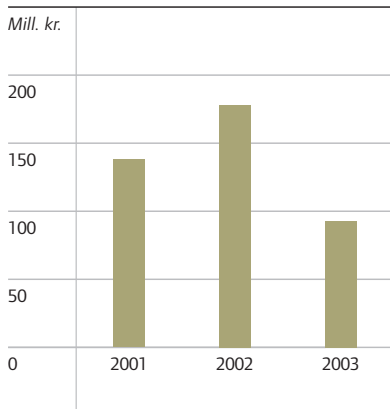
Forretningsområdet hadde i 2003 driftsinntekter på 3 084 millioner kroner, det samme som i 2002.

Ordreserven ved utgangen av 2003 var på 4 352 millioner kroner, mot 3 729 millioner kroner i 2002. Av ordreinngangen i 2003 var 67 % til eksportmarkedet. Antall ansatte ved utgangen av 2003 var 1 650.

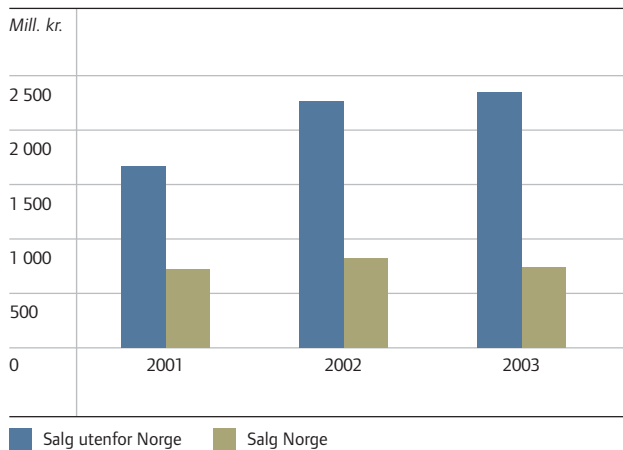
Hovedtall (mill. kr.)	2003	2002	2001
Driftsinntekter	3 084	3 084	2 388
Driftsresultat før goodwillavskrivninger (EBITA)	93	178	138
Driftsresultat (EBIT)	87	171	131
Ordreserve	4 352	3 729	4 852
Antall ansatte	1 650	1 649	1 499

Driftsresultat før goodwillavskrivninger – EBITA

Driftsinntekter

Marked

Virksomheten er i overveiende grad prosjektrettet. Gjennom anskaffelser til det norske forsvaret har vi sikret ordrer enten som salg av egne produkter eller som samarbeidspartner med de utenlandske leverandørene. Det er viktig for oss at norsk kjøp av forsvarsmateriell i utlandet blir gjennomført på en slik måte at det kommer norsk industri til gode. I prosjektene benyttes mer enn 1 200 store og små bedrifter som underleverandører.

Forretningsområdet vil fortsette det strategisk viktige samarbeidet om enkeltprodukter med store utenlandske forsvarsbedrifter. Samarbeidsavtalene er etablert gjennom store prosjekter med det norske forsvaret. Valget av leverandør ved kjøp av forsvarsmateriell er i de fleste land en industripolitisk avgjørelse, der hensynet til egen industri og kompetanse kan synes å være viktigere enn ytelse og pris. Derfor satser Kongsberg Defence & Aerospace i markeder der kravet til konkurransedyktighet er avgjørende. Selskapet har i de senere årene vunnet kontrakter i sterk internasjonal konkurranse. En rekke større kontraktsmuligheter forventes avgjort i tiden fremover.

Viktige hendelser

- Kontrakt med Forsvarsdepartementet i Kuwait om leveranse av de mobile kommunikasjonssystemene Eritac og Multi Role Radio.
- Kontrakt med det ungarske forsvarsdepartementet om leveranser av militære radioer – Multi Role Radio.
- Kontrakt med Lockheed Martin om leveranse av kommando- og kontrollsystemer til den sørkoreanske marinen.
- Kontrakt om utvidelse og modernisering av et telekommunikasjonssystem i Romania.
- Kontrakt med Raytheon om leveranser av kommandosystem for luftvern til det amerikanske marinekorpset.
- Kontrakt for leveranse av kommando- og kontrollsystemer til de nye norske missiltorpedobåtene (Skjold-klassen).

Romsonden Rosetta

Romsonden Rosetta skal reise gjennom solsystemet i 10 år, på jakt etter en komet som kan gi oss ny kunnskap i gåten om livets opprinnelse. Kongsberg Defence & Aerospace har levert deler til romsonden. (Foto: ESA/AOES Medialab)

Land Systems & Communications

Virksomhetsområdets aktivitet omfatter produktisjone taktiske radio- og kommunikasjonssystemer og kommando-, kontroll- og informasjonssystemer både nasjonalt og internasjonalt.

Leveransen av kommando-, kontroll- og informasjonssystem til den norske hæren fortsatte. Systemet vil gi brukerne et nytt taktisk ledelsesverktøy og et moderne ildledningssystem til artilleriet.

Kontrakten med Forsvaret på nye taktiske radioer MRR (Multi Role Radio) og LFR (Lett FlerbruksRadio) er i leveransefasen. Utprøving i Forsvaret har vist at MRR og LFR imøtekommer brukernes forventninger. Det pågår konkrete markedsfremstøt internasjonalt. Virksomheten innen taktisk kommunikasjon drives gjennomgående mot eksportkunder og i konkurranse med store internasjonale selskaper. Det investeres betydelige midler i utvikling av nye produktløsninger.

Imøtekommer forventninger

MRR (Multi Role Radio) og LFR (Lett FlerbruksRadio) er i leveransefasen og imøtekommer brukernes forventninger.

Naval Systems

Virksomhetsområdet Naval Systems leverer systemer til undervannsbåter, overflatefartøyer og minejaktfartøyer. Hovedproduktene er innen kommando- og våpenkontrollsystemer.

Virksomhetsområdets største program er en kontrakt som ble inngått i 2000 med amerikanske Lockheed Martin om utvikling og leveranse av viktige delsystemer i kommando- og våpenkontrollsystemet for de nye norske fregattene. Programmet blir gjennomført i henhold til de opprinnelige planer. Første komplette system skal leveres i 2004. Første eksportkontrakt på våpenkontrollsystemet ble inngått i juni 2003.

Det er utviklet og levert kommando- og våpenkontrollsystemer til de norske undervannsbåtene av Ula-klassen. Dette systemet er under leveranse til tyske og italienske undervannsbåter. Kontraktene inneholder også leveranser til de nasjonale, landbaserte anleggene for simulortrening.

Kommando- og våpenkontrollsystemet til de norske missil-torpedobåtene (MTB) av Hauk-klassen utvikles og produseres i samarbeid med franske DCNI. Systemet vil danne grunnlaget for leveranser til de nye norske MTBene av Skjold-klassen.

Minesniper, et produkt for destruering av sjøminer, er utviklet og solgt til det norske sjøforsvaret og til den spanske marinen.

KONGSBERG beskytter fregattene

De nye fregattene i Fridtjof Nansen-klassen er Norges største forsvarskontrakt til nå. KONGSBERG leverer integrerte våpensystemer som beskytter fregattene mot ubåter og overflatefartøyer.

Aircraft & Air Defence Systems

Virksomhetsområdet omfatter luftvernssystemer, taktiske trenings-systemer og informasjonssystemer til fly.

Vi har sammen med det norske luftforsvaret utviklet et mobilt luftvernssystem NASAMS (Norwegian Advanced Surface to Air Missile System) som representerer en internasjonalt meget effektiv og konkurransedyktig løsning. I 2003 ble det inngått en kontrakt med det tyrkiske forsvaret om leveranse av kommando- og kontroll-senterer.

Kongsberg Defence & Aerospace har et strategisk samarbeid innen luftvern med det amerikanske selskapet Raytheon. Vår viktigste komponent i dette samarbeidet er software-baserte kommando- og kontrolløsninger.

GBADOC (Ground Based Air Defence Operation Center) er en viktig del av vår internasjonale satsing innen kommando- og kontrollsystemer for bakkebasert luftvern. Systemet skal brukes til å koordinere norske og allierte luftvernsheter.

Treningsystemer for opplæring av Forsvarets mannskaper i bruk av avanserte våpensystemer er et viktig marked både i Norge og internasjonalt.

Simulatorene baseres på etablerte KONGSBERG-produkter og blir tilpasset kundens spesifikasjoner for å gi en best mulig etterligning av operativ virkelighet. Utstyret benyttes av personell til trening i

Et effektivt luftvernssystem

NASAMS er et mobilt luftvernssystem, hvor KONGSBERGs viktigste komponenter er software-baserte kommando- og kontrolløsninger.

betjening, ferdigheter, samband og taktisk kommando og kontroll.

KONGSBERG startet i 2002 en betydelig satsing på langsiktige prosjektmuligheter i forbindelse med Norges fremtidige jagerflyanskaffelser. Satsingen vil fortsette også i 2004, og det er forventet oppstart av prosjekter i 2004.

Missiles & Space

Virksomhetsområdet utvikler og produserer sjømålsmissiler.

I 1996 ble det inngått en kontrakt med Sjøforsvaret om utvikling av et nytt sjømålsmissil (NSM). I 2003 har det blitt gjennomført en rekke utviklingstester, og mange funksjoner er demonstrert. Gjennom en ekstra utviklingstest i 2004 forventer vi å få demonstrert ytterligere funksjoner. Tidlig i programmet ble det i samråd med kunden besluttet å forlenge programmet totalt med ett år, utviklingstestene ble utsatt med 10 måneder. Utviklingsprosjektet vil bli slutført i 2005. Missilet vil bli det mest avanserte i sitt slag og blir bygget i komposittmateriale. NSM vil få en overflate og en utforming som gjør den vanskelig å oppdage på radar. Den bildedannende, infrarøde søkeren representerer det fremste i verden når det gjelder søkerteknologi. En fransk samarbeidspartner har ansvar for turbojetmotoren, og en tysk samarbeidspartner er ansvarlig for utviklingen av nytt stridshode.

Det er forventet at produksjonskontrakten med det norske forsvaret vil bli inngått i 2004. NSM er ett av hovedvåpnene på de nye norske fregattene og MTBene. Flere land har vist stor interesse for det nye missilet.

Penguinmissilet er et hovedvåpen i det norske sjøforsvaret og er gjennom de siste årene eksportert til i alt seks land. 2003 har vært et år med høy aktivitet for Penguin. Produksjon, leveranse og vedlikehold er gjennomført i henhold til allerede inngåtte kontrakter og har gått som planlagt. Det er ikke inngått noen kontrakter for Penguin i 2003, men flere kunder er i slutfasen når det gjelder vurdering av anskaffelse av sjømålsmissiler.

Kongsberg Defence & Aerospace er nå Norges største leverandør til den europeiske romvirksomhetsorganisasjonen ESA. Aktiviteten innen romfart er delt mellom Kongsberg og Tromsø.

Avansert sjømålsmissil (NSM)

NSM fotografert under prøveskyting i Frankrike. Missilet blir et av hovedvåpnene på de nye norske fregattene og MTBene.

Dynamic Systems

Hovedproduktet er våpenstyringssystemer for personellkjøretøy (RWS – Remote Weapon Station). RWS er et avansert våpenstyringssystem for armerte kjøretøy. Systemet blir operert fra en beskyttet posisjon inne i kjøretøyet. Denne type produkter har bare vært på markedet noen få år. Flere land planlegger å anskaffe tilsvarende systemer.

Dynamic Systems har i dag kontrakt på leveranser til det norske forsvaret og til USA. Rammen på leveranser til det amerikanske forsvaret er på 2,0 milliarder kroner. Til nå er det mottatt bestillinger på 907 millioner kroner. Antallet på de tre første brigadene er noe mindre enn planlagt. Flere mindre bestillinger knyttet til kontrakten gjør at ordreinngangen etter tre brigader er som forventet i rammekontrakten. Amerikanske myndigheter besluttet i 2003 at alle seks brigader skal bestilles.

Våpenstyringssystem

KONGSBERG leverer våpenstyringssystem til det amerikanske forsvaret. Systemet blir operert fra en beskyttet posisjon inne i kjøretøyet.

Aksjer og aksjonærforhold

Aksjonærpolitikk

KONGSBERG har som et overordnet mål å øke aksjonærenes verdier. Konsernets hovedfokus skal være innen de to hovedforretningsområdene Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace. Veksten skal skje gjennom egen utvikling og oppkjøp innenfor utvalgte strategiske markedssegmenter. Der konsernet satser, skal det være blant de ledende i verden.

KONGSBERG skal ha en profil som sikrer troverdighet og forutsigbarhet i aksjemarkedet. Aksjonærene skal sikres en langsiktig, konkurransedyktig avkastning som står i forhold til den risiko som tas. Det har vært utdelt utbytte alle år siden 1993 med unntak av 2000 og 2001, og utbyttet har i gjennomsnitt utgjort ca. 30 % av selskapsnets nettoresultat.

Investor relations

KONGSBERG skal gi aksjemarkedet relevant og utfyllende informasjon som grunnlag for en balansert og korrekt verdsetting av aksjen. Konsernet legger vekt på en åpen dialog med aksjemarkedet og media gjennom børsmeldinger, pressemeldinger og andre medietiltak, og gjennom presentasjoner for analytikere og investorer. Konsernets nettsted inneholder egne sider med investorinformasjon, der blant annet alle konsernets årsrapporter, delårsrapporter og presentasjonsmateriale er å finne.

Utbytte og resultat pr. aksje

KONGSBERG har de siste årene gitt følgende utbytte og resultat pr. aksje:

Kroner	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996
Resultat pr. aksje	4,23	7,21	4,18	(1,86)	8,84	7,04	3,04	2,95
Utbytte	1,30	2,10	-	-	2,25	2,00	1,00	0,88
P/E 1)	25,1	12,6	23,1	-	16,2	10,8	25,0	19,6

1) Aksjekurs/resultat pr. aksje, basert på børskurs på årets siste børsdag.

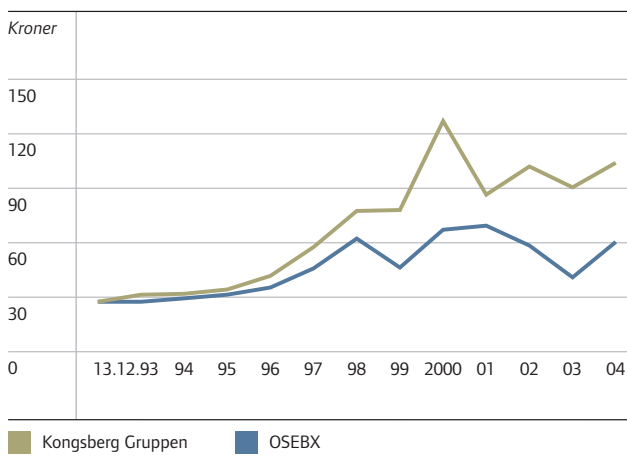
Utbytte ubetales til den som eier aksjer på generalforsamlingsdagen.

Ordinær generalforsamling skal avholdes 6. mai 2004.

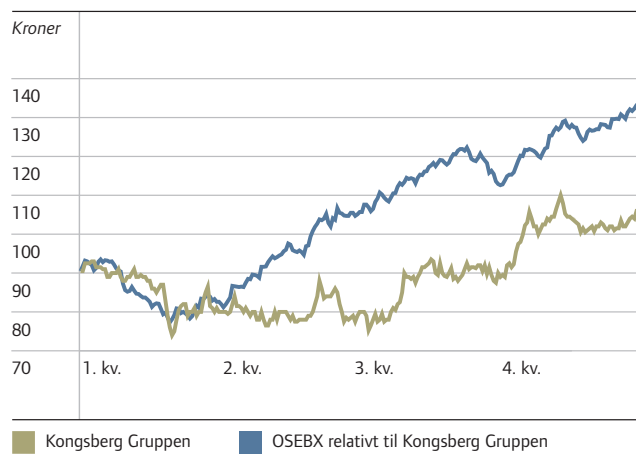
Børsverdi

Børsverdien steg i løpet av året fra 2 715 millioner kroner til 3 180 millioner kroner eller med 17 %. Konsernet ble notert på Oslo Børs 13. desember 1993 med en børsverdi på 643 millioner kroner. 13. desember 2003 hadde konsernet vært ti år på børs, og børsverdien var økt til 3 045 millioner kroner i tiårsperioden.

Kursutvikling fra børsintroduksjonen

Kursutvikling i 2003

Kursbevegelse og omsetning i 2003

Aksjen hadde en svak utvikling i første del av 2003, og var nede på kr. 74 pr. aksje i mai. Mot slutten av året gikk kursen opp og endte på kr. 106 som var en oppgang på 17 % fra kursnivået ved slutten av 2002 (kr. 90,50). Hovedindeksen hadde i samme periode en oppgang på 48 %.

1 000 aksjer	2003	2002	2001	2000
Antall aksjer omsatt 1)	5 258	6 524	9 378	9 329
1 % av frie aksjer 2)	35 %	43 %	63 %	62 %

1) Eierskifter registrert i Verdipapirsentralen.

2) Av aksjer i omløp, Statens andel på 50,001 % er holdt utenfor.

Aksje- og opsjonsprogram for ansatte

Våren 2003 ble konsernets årlige aksjeprogram for ansatte gjennomført. Dette var sjuende gang alle ansatte hadde anledning til å kjøpe aksjer i konsernet med 20 % rabatt. Det ble solgt 147 821 aksjer til en kurs på kr. 69, fordelt på i alt 479 ansatte. Det ble også tildelt opsjoner til alle som kjøpte aksjer, tilsvarende halvparten av antall kjøpte aksjer. Opsjonene kan innløses etter to år.

Antall aksjer og pålydende

Kongsberg Gruppen ASA har en aksjekapital på 150 millioner kroner, fordelt på 30 millioner aksjer pålydende kr. 5 pr. aksje. Det er bare én aksjeklasse, og det er ingen stemmerettsbegrensninger. Ved børsintroduksjonen 13. desember 1993 hadde selska-

pet 5,85 millioner aksjer, pålydende kr. 20. Antall aksjer ble i 1996 utvidet til 6 millioner i forbindelse med en emisjon rettet mot de ansatte.

I mai 1997 ble aksjen splittet i fire slik at antall aksjer ble økt til 24 millioner, pålydende kr. 5 pr. aksje. Alle nøkkeltall for 1997 og tidligere år er justert i forhold til dette. I juli 1999 ble det gjort en emisjon på 6 millioner nye aksjer, slik at antall aksjer økte til dagens nivå på 30 millioner aksjer.

Beholdning av egne aksjer

På KONGSBERGS ordinære generalforsamling 12. mai 2003 ble styret gitt fullmakt til kjøp av egne aksjer. Fullmakten er begrenset oppad til 5 % av aksjekapitalen og gjelder frem til neste ordinære generalforsamling. KONGSBERG eier pr. 31.12.2003 til sammen 272 557 aksjer, eller 0,9 % av samlede aksjer i eget selskap. Aksjene er innkjøpt til opsjons- og aksjeprogram for ansatte.

Aksjonærstruktur

Staten er fortsatt største eier med en eierandel noe over 50 %. Umoe Invest solgte seg ut i løpet av året. Folketrygdfondet er nå største eier etter Staten. Andelen aksjer på utenlandske hender er redusert fra 8,6 % til 7,2 %.

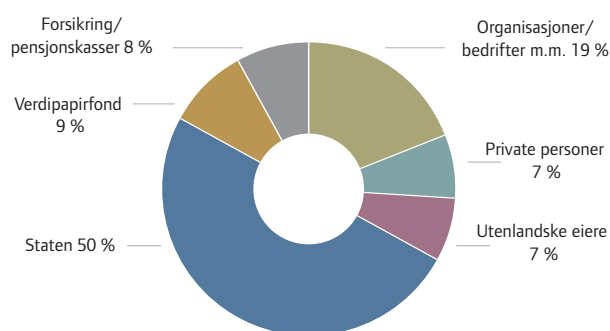
Aksjer eid av styre og ledelse

Når det gjelder aksjer eid av styremedlemmer og konsernledelse, vises det til note 16 til konsernregnskapet.

Oversikt over aksjonærer pr. 15.03.04

Aksjonærer	Antall aksjer	%-andel
Staten v/Nærings- og handelsdepartementet	15 000 400	50,00 %
Folketrygdfondet	1 934 460	6,44 %
JP Morgan Chase Bank	1 586 572	5,29 %
MP Pensjon	1 017 900	3,39 %
SKAGEN Vekst	975 000	3,25 %
Arendals Fossekompagni ASA	803 300	2,69 %
Odin Norge	761 700	2,54 %
Ferd Invest	650 000	2,17 %
Kongsberg Gruppen ASA	272 557	0,91 %
Vital Forsikring ASA	245 957	0,81 %
Totalt, 10 største aksjonærer	22 717 446	75,72 %
Totalt antall aksjer	30 000 000	100,00 %

Aksjonærstruktur pr. 31.12.03

Analytisk informasjon

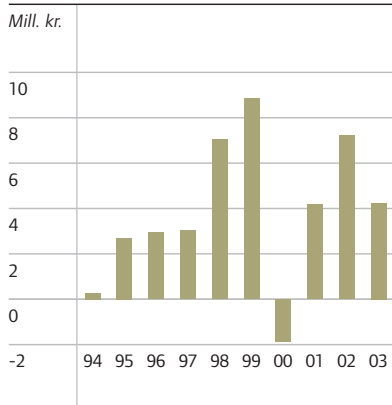
■ Nøkkeltall

Beløp i mill. kr.		2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
Drift	Driftsinntekter	6 651	6 980	6 176	5 296	4 412	4 404	3 674	3 023	1 998
	– sivilt	54 %	58 %	63 %	64 %	73 %	71 %	71 %	61 %	52 %
	– utenfor Norge	76 %	72 %	74 %	74 %	62 %	62 %	55 %	51 %	41 %
	Driftsresultat før goodwillavskrivninger (EBITA)	383	485	437	287	249	278	192	173	81
	Driftsresultat (EBIT)	291	404	328	225	213	189	157	140	64
	Ordinært resultat før skattekostnad (EBT)	190	291	191	188	205	279	121	117	94
	Årsresultat	125	216	123	(56)	233	171	73	75	63
	Effektiv skattesats	34 %	28 %	38 %	-	32 %	33 %	40 %	36 %	33 %
	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	83	264	321	46	409	423	358	190	121
	Driftsmargin før goodwillavskrivninger (EBITA)	5,8 %	6,9 %	7,1 %	5,4 %	5,6 %	6,3 %	5,2 %	5,7 %	4,1 %
	Driftsmargin (EBIT)	4,4 %	5,8 %	5,3 %	4,2 %	4,8 %	4,3 %	4,3 %	4,6 %	3,2 %
	Resultatmargin (EBT)	2,9 %	4,2 %	3,1 %	3,5 %	4,6 %	6,3 %	3,3 %	3,9 %	4,7 %
	Ordreinngang	7 421	5 725	5 967	7 648	4 123	4 604	3 952	3 955	2 291
	Ordrereserve	5 913	5 143	6 401	6 610	4 258	4 551	4 349	4 041	2 676
	Egenfinansiert utvikling	302	318	282	184	185	172	146	142	74
	Egenfinansiert utvikling i % av driftsinntekter	5 %	5 %	5 %	3 %	4 %	4 %	4 %	5 %	4 %
	Kapital	Totalkapital	6 008	5 597	5 629	5 371	4 012	3 949	3 412	3 221
Sysselsatt kapital		3 698	3 260	3 078	2 942	1 796	1 959	1 798	1 888	1 254
Kundeforskudd		931	818	1 028	957	858	552	555	376	217
Netto rentebærende gjeld		1 159	792	776	1 029	(330)	456	126	298	(255)
Egenkapital		1 830	1 741	1 538	1 406	1 490	1 106	1 042	975	917
Egenkapitalandel		30 %	31 %	27 %	26 %	37 %	28 %	31 %	30 %	42 %
Totalkapitalavkastning		5 %	7 %	6 %	5 %	6 %	9 %	6 %	6 %	5 %
Avkastning på sysselsatt kapital		8 %	13 %	11 %	11 %	13 %	18 %	10 %	11 %	9 %
Egenkapitalavkastning		11 %	18 %	13 %	13 %	16 %	26 %	12 %	12 %	11 %
Investeringer		292	360	339	1 235	305	574	216	715	112
Avskrivninger		292	269	267	240	187	228	149	133	87
Ansatte		Antall ansatte	4 176	4 208	4 012	3 765	3 382	3 333	3 262	3 212
	Siv.ing./ing./tekn.	2 904	2 871	2 633	2 294	2 106	1 990	1 901	1 901	706
	Lønnsandel	33 %	30 %	30 %	32 %	32 %	30 %	33 %	33 %	37 %
Eiernes verdier	Børsverdi	3 180	2 715	2 895	2 550	3 780	1 824	1 824	1 386	959
	Årlig verdiutvikling	17 %	(6 %)	14 %	(33 %)	107 %	0 %	32 %	45 %	20 %
	Resultat pr. aksje	4,23	7,21	4,18	(1,86)	8,84	7,04	3,04	2,95	2,69
	P/E	25,06	12,55	23,09	-	16,20	10,80	25,00	19,60	15,20
	Utbytte	1,30	2,10	0,00	0,00	2,25	2,00	1,00	0,88	0,69
	RISK	(1,84)	0,95	0,40	(0,59)	2,13	(1,90)	(0,95)	(0,81)	(0,69)

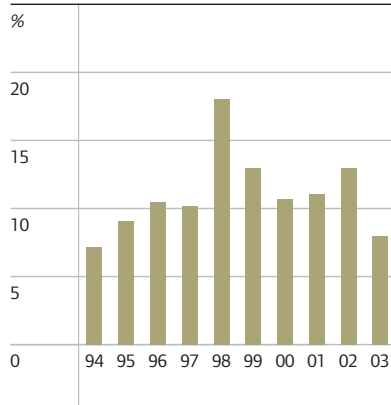
Definisjoner

Effektiv skattesats	Skattekostnad i % av resultat før skatt.
Netto kontantstrøm	Se kontantstrømoppstilling side 22.
Driftsmargin	Driftsresultat i % av driftsinntekter.
Resultatmargin	Ordinært resultat før skattekostnad i % av driftsinntekter.
Sysselsatt kapital	Sum eiendeler minus kortsiktig rentefri gjeld.
Egenkapital	Bokført egenkapital og ansvarlig lån fra Staten (300 millioner kroner fra 1993-98).
Totalkapitalrentabilitet	Driftsresultat pluss finansinntekter i % av samlede eiendeler.
Avkastning på sysselsatt kapital	Driftsresultat pluss finansinntekter i % av gjennomsnittlig bundet kapital.
Egenkapitalavkastning	Resultat etter finansposter i % av gjennomsnittlig egenkapital.
Årlig verdiutvikling	Vekst i børsverdi i forhold til året før.
Lønnsandel	Lønn og sosiale kostnader i % av driftsinntektene.
Resultat pr. aksje	Årsresultat etter skattekostnad i forhold til veid gjennomsnittlig antall aksjer.
P/E	Price/Earnings. Forholdet mellom aksjekursen 31.12. og resultat pr. aksje.
RISK	Regulering av aksjens inngangsverdi med skattlagt kapital.

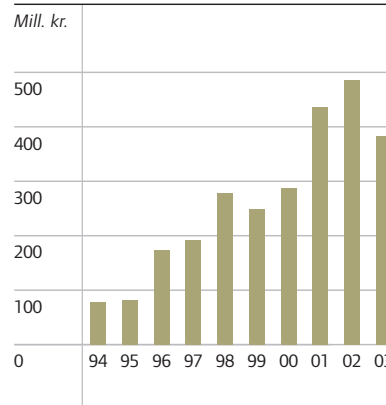
Resultat pr. aksje

Avkastning på sysselsatt kapital

EBITA

■ Finansielle risiko- og markedsforhold

Valuta

KONGSBERG har størstedelen av sin verdiskaping i Norge, mens over 70 % blir solgt utenfor Norge. Konsernets hovedkonkurrenter er fra Europa, USA og Japan. Selv om konsernet også har innkjøp i valuta, tilsvarende 30–40 % av omsetningen, har konsernet en betydelig netto eksponering, særlig knyttet til USD. Svekkelsen av USD innebærer en negativ konkurransevridning for KONGSBERG, men dette har hittil hatt begrenset virkning som følge av konsernets valutasikringsstrategi.

KONGSBERG har som policy å begrense valutarisiko, men samtidig ha et aktivt forhold til valutaenes betydning som konkurranseparameter. Alle kontraktsfestede valutastrømmer av betydning blir sikret. Det foretas også sikring av budsjetterte valutastrømmer. Sikring av budsjetterte valutastrømmer og større kontraktstilbud i valuta tar utgangspunkt i det enkelte selskaps markeds- og konkurransesituasjon. Det er også foretatt sikringer av egenkapital i konsernets utenlandske datterselskaper og valutalån til disse datterselskapene. Pr. 31.12.03 har konsernet samlet sikret valuta tilsvarende nesten 5 milliarder kroner, hovedsakelig USD og EUR. Sikringsstrategien har et 2–4 års perspektiv og innebærer at kortvarige valutasvingninger utlignes, mens det ved mer varige endringer skapes tid til mer operasjonelle endringer. Det arbeides bl.a. aktivt med tiltak som kan redusere effekten av valutasvingninger, blant annet gjennom å øke andelen av verdiskaping utenfor Norge.

Se note 18 til konsernregnskapet.

Finansiering

KONGSBERG har i 2003 hatt en brutto gjeld som har ligget rundt 1,2 milliarder kroner, og en netto rentebærende gjeld på rundt 1,1 milliarder kroner. Lånebehovet varierer betydelig gjennom året, både som følge av sesongsvingninger i noen av områdene og på grunn av betalingsbetingelsene i store forsvarskontrakter. Kostnadene i prosjektene påløper forholdsvis jevnt, mens innbetalingene er knyttet til milepæler.

KONGSBERG har ved inngangen til 2004 følgende lån på til sammen 1 227 millioner kroner i konsernets sentrale finansieringsprogram:

Lån mot pant i fast eiendom	77 millioner kroner	Årlig nedbetaling til 2020
Norske sertifikatlån	500 millioner kroner	Restløpetid 0–6 mnd.
Obligasjonslån	300 millioner kroner	Forfall juni 2005
Obligasjonslån	300 millioner kroner	Forfall oktober 2007
Sterling Acceptance	50 millioner kroner	Restløpetid 3 mnd.

KONGSBERGS finansiering er for øvrig basert på en syndikert lånefasilitet på 1 100 millioner kroner med løpetid til 2009. Fasiliteten er ubenyttet pr. dato. Finansiering og likviditetsstyring koordineres fra Kongsberg Finans, som er konsernets sentrale finansfunksjon. Konsernet legger vekt på å utnytte flere ulike finansieringskilder, og lånerammene vil bli vurdert i lys av konsernets vekststrategi.

Renter

Konsernet har som policy å ha en gjennomsnittlig rentebinding på sine eksterne lån på mellom to og fire år. Ved utgangen av 2003 hadde konsernets låneprogram en gjennomsnittlig rentebindingstid på 2,5 år. Det er i februar 2004 foretatt ytterligere rentesikringer slik at gjennomsnittlig rentebindingstid pr. dato er ca. 4 år. KONGSBERG har sikret sine lån med rentebindingsavtaler og rentebytteavtaler.

Som følge av rentestrategien vil rentenedgangen, forutsatt at dagens rentenivå opprettholdes, få gjennomslag gradvis over en 5-årsperiode fremover.

Det vises til note 17 til konsernregnskapet.

■ Viktige eiendelsposter

Eiendom

KONGSBERG har en betydelig eiendomsvirksomhet. Virksomheten omfatter følgende eiendommer:

	Eid av KONGSBERG		Eksterne eiere	
	Årlig leie 2003		Årlig leie 2003	
	Kvm	(beløp i 1 000 kr.)	Kvm	(beløp i 1 000 kr.)
Kongsberg	82 836	68 284	84 461	61 307
Horten	27 716	19 591		
Egersund	6 230	2 321		
Øvrige	727	572	475	375
Samlet	117 509	90 768	84 936	61 682

I tillegg til dette har eiendomsdriften 32 128 kvm på fremleie til konsernets selskaper. Inntektene for disse arealene utgjorde 30,2 millioner kroner.

Totalt forvaltes 234 573 kvm som i 2003 utgjorde 182,7 millioner kroner i årlige leieinntekter.

Eiendommer eid av KONGSBERG benyttes i all hovedsak til konsernets egen virksomhet. Konsernets selskaper betaler markedsleie på linje med eksterne leietakere. Eiendommer med eksterne eiere ligger innenfor Kongsberg Næringspark, og KONGSBERG står for drift, forvaltning og utleie. Dette er eiendommer KONGSBERG tidligere har eid og som er solgt gjennom tre sale-leaseback avtaler de siste årene. Mer detaljer om disse avtalene finnes i note 10 til konsernregnskapet.

KONGSBERG har lang erfaring med eiendomsforvaltning og drift, og Kongsberg Næringspark fremstår som en svært veldrevet og effektiv industripark, med mer enn 50 bedrifter og 4 000 ansatte. Virksomheten i Kongsberg Næringspark har hovedvekt på kompetanseindustri og høyteknologi, og er rettet mot internasjonale markeder.

Et lån på 77 millioner kroner i Innovasjon Norge (tidligere Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond) er pr. 31.12.03 sikret med pant i eiendommer eid av Kongsberg Næringseiendom.

Eiendommene i Norge eid av KONGSBERG, har en balanseført verdi på 551 millioner kroner.

Goodwill

Goodwill er den merpris som betales ut over egenkapitalen i oppkjøpte selskaper. Avskrivning av goodwill foretas med utgangspunkt i de vurderinger av inntjeningen som er gjort i forbindelse med oppkjøpet av det enkelte selskap. Goodwillen avskrives mellom 5 og 20 år. Ved den enkelte regnskapsavslutning vurderes verdien av gjenværende goodwill, og eventuell nedskrivning eller endring av avskrivningstid foretas.

Beløp i mill. kr.	Anskaffelses-	Akkumulert		Utgående
	kost	Årets	av-/ned-	balanse
	31.12.03	avskrivning	skrivning	31.12.03
Yachting & Fishery	274	13	83	191
Offshore & Merchant Marine	1 307	73	370	937
Defence & Aerospace	88	6	22	66
Sum goodwill	1 669	92	475	1 194

Det vises for øvrig til note 7 til konsernregnskapet.

Fordringer

Konsernet har pr. 31.12.03 samlede fordringer på 2 407 millioner kroner, jfr. note 15 til konsernregnskapet.

Fordringene består av en rekke ulike elementer, fra mindre tilgodehavender på fakturerte beløp, til fordringer som gjelder store enkeltprosjekter.

Konsernets aktivitet består for en stor del av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordrer. Opparbeidet verdi på kontrakter under utførelse inngår i driftsinntekter. I balansen er opparbeidet verdi som ikke er fakturert, presentert som "Prosjekter under utførelse", som andel av "Fordringer".

En vesentlig del av dette kan henføres til store prosjekter innen følgende områder i Kongsberg Defence & Aerospace:

Beløp i mill. kr.	Samlet	Driftsinnt.	Driftsinnt.
	ordre	2003	akk.
Missil- og spaceprodukter	3 458	383	3 123
Sjøforsvarsprodukter	3 201	376	1 760
Luftvern, trenere og simulatorer	1 804	301	1 178
Våpenstyringssystemer	1 101	369	911
Militær kommunikasjon	3 704	762	2 148
Sum	13 268	2 191	9 120

Dette er prosjekter som er kundefinansiert, og ofte med et element av forskuddsfinansiering. Prosjektenes andel av fordringsmassen må derfor også ses i sammenheng med forskudd fra kunder, som pr. 31.12.03 utgjorde 931 millioner kroner.

Den øvrige fordringsmassen er av mer tradisjonell art, og motpartene er i hovedsak kunder innenfor områdene verft, rederier og forhandlere innenfor fritidsbåt og fiskeri. Konsernet har historisk hatt lite tap på fordringer, og kredittrisikoen i fordringsmassen anses som lav.

Hva vi legger i begrepet

Eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance) omhandler problemstillinger og prinsipper knyttet til rollefordelingen mellom styringsorganene i et selskap og det ansvar og den myndighet som er tillagt hvert av organene. God eierstyring og selskapsledelse kjennetegnes ved et ansvarlig samspill mellom eiere, styret og ledelsen sett i et langsiktig, verdiskapende perspektiv. Det krever et effektivt samarbeid mellom daglig ledelse og styret, respekt for selskapets øvrige interessenter og en åpen og ærlig kommunikasjon med omverdenen.

Hvordan temaet har vært behandlet i 2003

Problematikken rundt eierstyring og selskapsledelse har vært gjenstand for grundige diskusjoner i konsernets styre og i administrasjon i løpet av 2003 og begynnelsen av 2004. En konsernpolicy er utarbeidet og vedtatt av styret.

Konsernets policy

KONGSBERG skal i størst mulig grad følge "best practice" når det gjelder anbefalinger knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Konsernets etterlevelse og eventuelle avvik fra "best practice" skal kommenteres og gjøres tilgjengelig for konsernets interessenter.

Følgende elementer er bærende i KONGSBERGs policy innenfor området eierstyring og selskapsledelse:

- KONGSBERG skal føre en åpen, pålitelig og relevant kommunikasjon med omverdenen om selskapets virksomhet og forhold knyttet til eierstyring og selskapsledelse.
- KONGSBERG skal ha et styre som er selvstendig og uavhengig av konsernets ledelse.
- Det skal legges vekt på at det ikke foreligger interessekonflikter mellom eiere, styret og administrasjonen.
- KONGSBERG skal ha en klar arbeidsdeling mellom styret og administrasjonen.
- Alle aksjonærer skal behandles likt.

■ Anbefalinger

Forhold til anbefalinger

En norsk anbefaling (heretter referert til som anbefalingen) for Eierstyring og selskapsledelse ble lagt frem 11. desember 2003. Bak anbefalingen står Aksjonærforeningen i Norge, Eierforum, Finansnærings Hovedorganisasjon, Norske Finansanalytikeres Forening, Næringslivets Hovedorganisasjon, Norske Pensjonskassers Forening, Oslo Børs og Verdipapirfondenes Forening. Anbefalingen er foreløpig og forventes å foreligge i sin endelige utgave høsten 2004.

KONGSBERG har foreløpig valgt å følge denne anbefalingen. I de tilfeller hvor vi avviker fra anbefalingen, kommenterer vi dette særskilt.

Beskrivelsen nedenfor er i hovedtrekk strukturert etter ovennevnte anbefaling. I tillegg er det, slik det anbefales, gitt en høyere detaljeringsgrad på de enkelte punktene. Punkt 11 "Ledelsen og interne prosedyrer" omfattes ikke av anbefalingen. Vi har valgt å ta det med da vi anser dette som et svært sentralt punkt i diskusjonen rundt eierstyring og selskapsledelse.

1. Prinsipper for eierstyring og selskapsledelse

Konsernet har utarbeidet en egen policy for eierstyring og selskapsledelse. Det er også foretatt et bevisst valg for hvilke "best practice" som skal følges.

Konsernets etterlevelse og oppfølging av egne etiske retningslinjer er gjenstand for en grundig intern prosess. Dette kommenteres nærmere i vår rapport for bærekraft, og på våre nettsider www.kongsberg.com

2. Virksomhet

Kongsberg Gruppen ASA er et selskap med formål å drive teknologisk og industriell virksomhet innen maritime, forsvar og tilknyttede områder. Selskapet kan delta i og eie andre selskaper.

Ovennevnte fremgår av selskapets vedtekter § 3. Selskapets vedtekter finnes i årsrapporten på side 68 og på konsernets nettsider www.kongsberg.com

3. Likebehandling

Likebehandling

Konsernets aksjer består kun av A-aksjer. Vedtektene inneholder ingen begrensninger i forhold til stemmerett. Alle aksjer har lik rett.

Kjøp av egne aksjer

Generalforsamlingen kan gi styret fullmakt til å kjøpe opp til 10 % av egne aksjer. På den ordinære generalforsamlingen 12. mai 2003 fikk styret fullmakt til å kjøpe egne aksjer. Fullmakten er begrenset oppad til 5 % av aksjekapitalen og gjelder frem til neste generalforsamling. KONGSBERG eier pr. 31.12.2003 til sammen 272 557 aksjer, eller 0,9 % av samlede aksjer i eget selskap.

Aksjene er innkjøpt til aksjeordning for ansatte, men kan også avhendes i markedet. Aksjene tilbys alle ansatte til redusert pris, og har en bindingstid på 1 år, fra det tidspunktet de ble ervervet.

Emisjoner

Konsernet gjennomførte en fortrinnsrettsemisjon for selskapets aksjonærer i 1999 på 600 millioner kroner, hvorav 300 millioner kroner var konvertering av statlig gjeld.

Konsernet har ikke foretatt rettede emisjoner, med unntak av en mindre emisjon rettet mot de ansatte i 1996.

4. Fri omsettelighet

Aksjene er fritt omsettelige, med unntak av ansattes kjøp av aksjer til redusert pris, se punkt 3 over. Vedtektene har ingen begrensninger på omsetteligheten.

5. Selskapskapitalen

Konsernets egenkapital var ved utgangen av 2003 på 1 830 millioner norske kroner. Dette gir en egenkapitalandel på 30,5 %. Styret vurderer til enhver tid selskapets behov for soliditet i lys av selskapets strategi og risikoprofil.

Emisjonsfullmakt

Det foreligger ikke emisjonsfullmakter gitt til styret.

6. Utbytte

Generalforsamlingen fastsetter det årlige utbyttet, basert på forslag fra styret. Forslaget er den øverste grense for hva generalforsamlingen kan vedta. For 2002 ble det utbetalt et utbytte på kr. 2,10 pr. aksje, og styret foreslår overfor generalforsamlingen at utbyttet for 2003 blir kr. 1,30 pr. aksje.

Konsernet vil normalt tilstrebe et årlig utbytte på ca. 30 % av netto resultat.

7. Generalforsamling

Gjennom generalforsamlingen er aksjonærene sikret deltakelse i organet som er den øverste myndighet i selskapet. Selskapets vedtekter vedtas her.

Aksjonærer som representerer minimum 5 % av aksjene, kan kreve ekstraordinær generalforsamling.

Generalforsamlingen – deltakelse, dagsorden og gjennomføring

Generalforsamlingen blir normalt avholdt innen 1. juni hvert år, og her gjennomgår konsernsjefen status for selskapet. Styrets leder og konsernets finansdirektør er også til stede for å svare på spørsmål fra aksjonærene. I 2003 ble generalforsamlingen avholdt 12. mai, og 67,39 % av den samlede aksjekapital var representert.

Innkalling til generalforsamling sendes normalt ut tre uker i forkant. Det er en uke tidligere enn lovens minimumskrav (to uker). Påmeldingen skjer via skriftlig tilbakemelding, telefaks eller internett, og skal normalt være registrert fem dager før datoen for generalforsamlingen. Finanskalender blir offentliggjort både på internett og i selskapets årsrapport. Aksjonærer som ikke kan møte, blir oppfordret til å stille med fullmektig.

8. Styre – sammensetting og uavhengighet

Valg av styre

Generalforsamlingen velger de fem aksjonærvalgte representantene til styret. Valgkomiteen utarbeider en innstilling på aksjonærvalgte styremedlemmer i forkant av valget. Innstillingen blir sendt aksjonærene sammen med innkallingen til generalforsamlingen. Vedtak om styrets sammensetting skjer ved simpelt flertall. Staten eier i dag i overkant av 50 % av aksjene, og kan i prinsippet utøve kontroll over valget av de aksjonærvalgte styremedlemmene.

Tre av styrets medlemmer velges ved direktevalg av og blant de ansatte i konsernet.

Medlemmene velges for to år av gangen med mulighet for gjenvalg.

Styrets sammensetting

Det legges vekt på at det samlede styret skal ha kompetanse innen styrearbeid og selskapets hovedvirksomhet. Ifølge konsernets vedtekter skal antall styremedlemmer være mellom fem og åtte. I øyeblikket består styret av fem eksterne medlemmer og tre medlemmer valgt av og blant de ansatte i konsernet.

Konsernsjefen er ikke styremedlem. Styret ansetter konsernsjef.

Styret velges for to år av gangen, og det velger selv sin leder. Christian Brinch er valgt til styrets leder.

Endringer i styret i 2003

På generalforsamlingen i mai 2003 ble Siri Hatlen og Niels Petter Wright valgt inn som nye aksjonærvalgte styremedlemmer.

Roy Harald Hove og Jan Erik Hagen ble valgt inn som nye ansattevalgte styremedlemmer.

Styrets uavhengighet

Styret anser seg som selvstendig og uavhengig av konsernets administrative ledelse. Det blir lagt vekt på at det ikke skal foreligge interessekonflikter mellom eiere, styret, administrasjonen og selskapets øvrige interessenter.

Godtgjørelse til styremedlemmer

Generalforsamlingen fastsetter årlig styrets godtgjørelse. For 2003 utgjorde godtgjørelsen kr. 956 168 (kr. 986 331 i 2002).

Styremedlemmenes honorarer er ikke knyttet til opsjonsprogram eller lignende.

Styrets honorarer og godtgjørelser er beskrevet i note 3 på side 26.

9. Valgkomité

Komitéen består av tre medlemmer som skal være aksjeeiere eller representanter for aksjeeierne. To av medlemmene blir valgt av generalforsamlingen og ett medlem av styret. Komitéen velger selv sin leder.

Komitéen arbeider under instruks fra generalforsamlingen. Styret vil på generalforsamlingen i mai 2004 fremme forslag om endring av valgkomitéens instruks, slik at den er i overensstemmelse med anbefalingen.

Ny komité vil bli valgt på ordinær generalforsamling 6. mai 2004.

10. Styrets arbeid

Styrets oppgaver

Styrets funksjon i konsernet er først og fremst å ivareta alle aksjonærenes interesser, men det har også et ansvar for selskapets øvrige interessenter.

Hovedoppgavene består i å delta i utformingen av, og vedta konsernets strategi, utføre nødvendige kontrollfunksjoner og være et rådgivende organ for den operative ledelse av konsernet. Oppgavene er ikke statiske, og fokuseringen vil være avhengig av konsernets behov i øyeblikket.

Forhold til daglig ledelse

Det er gjennomført en klar arbeidsdeling mellom styret og daglig ledelse. Styreleder har ansvaret for at styrearbeidet gjennomføres på en effektiv og korrekt måte i henhold til de oppgaver styret har. Konsernsjefen har ansvaret for selskapets operative ledelse.

Styreinstruks

Styret vil til enhver tid sørge for at instruksjonen er innenfor kravene i Allmennaksjeloven (ASAL) av 13.06.97 nr. 45, og at den møter anbefalingen.

Møteinnkalling og møtebehandling

Styret fastsetter hvert år faste styremøter. Normalt avholdes det 7–8 møter. I tillegg blir det innkalt til ekstra møter etter behov. I 2003 ble det avholdt 8 møter.

Alle styrets medlemmer mottar regelmessig informasjon om selskapets operasjonelle og finansielle utvikling i god tid før de fastsatte styremøtene. I tillegg mottar styremedlemmene månedlige driftsrapporter. Selskapets forretningsplan, strategi og risiko er regelmessig gjenstand for gjennomgang og vurdering av styret. Styrets medlemmer har fri tilgang til å konsultere konsernets toppledere dersom de føler behov for det.

Normalt er det konsernsjefen som foreslår agendaen til styremøtene, og styrets leder fastsetter den. På styremøtene deltar foruten styremedlemmene selv; konsernsjef, finansdirektør og juridisk sjef (styresekretær). Øvrige deltakere blir innkalt etter behov.

Styret vedtar saker av signifikant betydning for konsernet. Dette dreier seg blant annet om godkjenning av års- og kvartalsregnskaper, strategi og strategiske planer, godkjenning av betydelige investeringer (normalt over 10 millioner kroner) og godkjenning av oppkjøp og salg av virksomheter.

Nye styremedlemmer orienteres om konsernets gjeldende strategi og historiske forhold relatert til konsernets aktuelle situasjon.

Taushetsplikt – kommunikasjon mellom styret og aksjonærer

Styrets forhandlinger og protokoller er i prinsippet konfidensielle med mindre styret bestemmer noe annet eller at det er åpenbart at det ikke er behov for slik behandling. Dette følger av styreinstruksen.

Habilitet

Styret forholder seg til reglene om inhabilitet slik de fremgår av ASAL § 6–27. I 2003 var det ingen tilfeller hvor et styremedlem måtte avstå fra behandlingen av en sak på grunn av inhabilitet.

Bruk av styrekomitéer

Styret har vurdert bruk av styrekomitéer og vedtatt at dette ikke opprettes.

Styrets egnevaluering

Hvert år gjennomføres det et eget styreseminar der temaene er knyttet til virksomheten og styrets arbeid og arbeidsform. Styrets arbeidsform og samspill diskuteres fortløpende, og spesielt i forbindelse med styreseminarene. I denne forbindelse vurderer også styret seg selv i forhold til eierstyring og selskapsledelse.

11. Ledelsen og interne prosedyrer

Konsernledelsen

Konsernledelsen består for tiden av seks personer. Foruten konsernsjefen består ledelsen av finansdirektør, direktører for de to hovedforretningsområdene (Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace), direktør for forretningsutvikling og direktør for kommunikasjon og samfunnskontakt.

Ledelsen møtes normalt én gang hver 14. dag, men har ut over dette daglig kontakt på operasjonell basis. Konsernet følger det overordnede prinsippet med forpliktelse på avtalt mål og praktiserer derfor en desentral styringsform som gir de enkelte enheter handlefrihet med dertil tilhørende ansvar.

Konsernledelsens hovedoppgave er den operasjonelle drift av konsernet, hvor det er konsernets totalitet som er førende for de avgjørelser som tas. Ledelsen gjennomfører månedlig resultat- og budsjettoppfølging med de resultatansvarlige enheter i konsernet.

Evalueringer

Konsernledelsen gjennomfører årlig en evaluering av sitt eget arbeid og arbeidsform.

Interne styrever

Konsernets datterselskaper har egne styrever, som bemannes av interne ledere og ansatte. Administrerende direktør i eiende selskap eller den han bemyndiger, vil være styrets leder i datterselskapene.

Intern kontroll

Konsernet har ingen egen avdeling for internrevisjon. Regnskapskontrollen blir ivarettatt gjennom forskjellige former for arbeidsdeling, retningslinjer og godkjennelsesrutiner. Konsernets sentrale regnskapsfunksjon har overordnet ansvar for etablering og oppfølging av retningslinjer og prinsipper. Konsernets interne finanstransaksjoner er gjenstand for egne kontrollsystemer og rutiner. Den finansielle risiko avhjelpest ved hjelp av egnede finansielle instrumenter. Styringen av den finansielle risiko håndteres av konsernets sentrale finansfunksjon.

Ansvar for det kommersielle innholdet i kontrakter og avtaler ligger i de enkelte forretningsområdene.

Innsidehandel

Selskapet har nedfelt interne retningslinjer for handel med konsernets aksjer. Reglene er i henhold til retningslinjer gitt av Oslo Børs for innsidehandel. Disse retningslinjene blir jevnlig oppdatert i henhold til regler fra Oslo Børs, og distribuert til primærinnsidere.

Etiske retningslinjer

Konsernets etiske retningslinjer har i løpet av 2003 blitt oppdatert. Det er opprettet et etisk råd og utarbeidet opplærings- og oppfølgingsplaner.

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Konsernsjefens betingelser fastsettes av styret.

Strukturen i belønningssystemet for de øvrige medlemmer av konsernledelsen fastsettes av styret. Betingelsene foreslås av konsernsjefen og godkjennes av styrets leder. Betingelsene er beskrevet i note 3, side 27.

Styret gjennomfører årlig en grundig vurdering av lønn og annen godtgjørelse til konsernsjef. Vurderingen baserer seg på markedsundersøkelser for tilsvarende stillinger. Styrets holdninger når det gjelder lederlønninger, er at de skal være konkurransedyktige, men ikke ledende når det gjelder nivå.

13. Informasjon og kommunikasjon

Årsregnskap og årsberetning – periodisk rapportering

Konsernet legger normalt frem et foreløpig årsregnskap i slutten av februar. Fullstendig regnskap sammen med årsberetning og årsrapport sendes aksjonærer og øvrige interessenter i mars/april. Ut over dette rapporteres regnskapstall kvartalsvis.

Det er en selvfølge at alle aksjonærer blir behandlet på lik linje.

Konsernet ga i år for første gang ut en rapport om bærekraftig utvikling. Innenfor dette begrepet har vi også valgt å definere vår intellektuelle kapital.

Annen markedsinformasjon

Det arrangeres åpne investorpresentasjoner i forbindelse med at års- og kvartalsresultater for konsernet blir lagt frem. Her gjennomgår konsernsjefen resultater og kommenterer produkter, markeder og fremtidsutsikter. På disse presentasjonene deltar også konsernets finansdirektør, tidvis også øvrige medlemmer fra konsernledelsen.

Presentasjonene i forbindelse med års- og kvartalsresultater er tilgjengelige på konsernets nettsted. Ut over dette holdes det løpende dialog og presentasjoner for analytikere og investorer.

Konsernet anser det som svært viktig å informere eiere og investorer om konsernets utvikling og økonomiske og finansielle status. Det blir lagt vekt på at informasjonen er lik og samtidig til aksjemarkedet. I samtale med aksjonærer og analytikere skal varsomhetsprinsippet i forhold til forfordeling av informasjon legges til grunn.

14. Overtakelse

Konsernet har ingen forsvarsmekanismer mot aksjeoppkjøp i sine vedtekter, og har heller ikke iverksatt andre tiltak som begrenser muligheten for å kjøpe aksjer i selskapet. Den norske stat eier 50,001 % av aksjene. Omsetteligheten av disse aksjene er avhengig av vedtak i Stortinget.

15. Revisor

Revisors forhold til styret

Styrets leder har eget møte med revisor og administrasjonen i forkant av styrets behandling av årsregnskapet. Revisor deltar alltid under styrets behandling av årsregnskapet. Styret blir i den forbindelse orientert om årsregnskapet og saker som opptar revisor spesielt.

Styret avholder årlige møter med revisor hvor det gjennomgår en rapport fra revisor som omhandler selskapets regnskapsprinsipper, risikoområder og interne kontrollrutiner.

Revisors forhold til administrasjonen

Konsernet har styrebehandlet retningslinjer for det forretningsmessige forholdet mellom revisor og konsernet.

Konsernet benyttet fra oppstarten i 1987 revisjonsselskapet Arthur Andersen & Co. Arthur Andersen & Co. i Norge ble i april 2002 slått sammen med Ernst & Young. I tillegg til ordinær revisjon har selskapet utført rådgivning innen områdene regnskap, skatt og rapportering. Det vises til note 5 til konsernregnskapet.

Styret vil med jevne mellomrom vurdere om revisor i tilstrekkelig grad utøver en tilfredsstillende kontrollfunksjon.

■ Vedtekter for Kongsberg Gruppen ASA

Revidert på ordinær generalforsamling 12.05.2003

§ 1

Selskapets navn er Kongsberg Gruppen ASA. Selskapet er et allmennaksjeselskap.

§ 2

Selskapets forretningskontor er i Kongsberg.

§ 3

Kongsberg Gruppen ASA er et selskap med formål å drive teknologisk og industriell virksomhet innen maritime, forsvar og tilknyttede områder. Selskapet kan delta i og eie andre selskaper.

§ 4

Selskapets aksjekapital er kr. 150 000 000 fordelt på 30 000 000 aksjer pålydende kr. 5. Selskapets aksjer skal være registrert i Verdi-papirsentralen.

§ 5

Styret skal ha fra 5–8 medlemmer. Inntil 5 medlemmer og inntil 2 varamenn velges av generalforsamlingen. 3 medlemmer og varamenn for disse velges ved direkte valg av og blant de ansatte etter forskrifter fastsatt i medhold av aksjelovens bestemmelser om de ansattes representasjon i aksjeselskapers styre.

§ 6

Selskapets firma tegnes av styrets formann, eventuelt varaformannen og et av styremedlemmene i fellesskap.

§ 7

Generalforsamlingen holdes i Kongsberg eller i Oslo. Ordinær generalforsamling innkalles skriftlig med minst 14 dagers varsel.

§ 8

Den ordinære generalforsamlingen skal:

1. Godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte.
2. Behandle andre saker som etter lov eller vedtektene hører under generalforsamlingen.
3. Velge aksjonærenes medlemmer og varamedlemmer til selskapets styre.
4. Velge 2 medlemmer til valgkomitéen.
5. Velge én eller flere revisorer etter forslag fra generalforsamlingen.
6. Fastsette styrets godtgjørelse og godkjenne godtgjørelse til revisor.

I innkallingen kan fastettes at aksjeeiere som ønsker å delta i generalforsamlingen, skal melde seg innen en frist som angis i innkallingen. Fristen kan ikke utløpe tidligere enn fem dager før generalforsamlingen.

Generalforsamlingens møter ledes av styrets formann, eller om han har forfall, av varaformannen. Har begge forfall, velger generalforsamlingen en møteleder.

§ 9

Valgkomitéen består av 3 medlemmer som skal være aksjeeiere eller representanter for aksjeeierne. 2 velges av den ordinære generalforsamlingen. Ett velges av styret. Funksjonstiden er 2 år. Valgkomitéen velger selv sin formann. Styrets formann og konsernsjef skal, uten å ha stemmerett, innkalles til minst ett møte i valgkomitéen før valgkomitéen avgir sin endelige innstilling.

Valgkomitéen avgir sin innstilling til generalforsamlingen om valg av medlemmer og varamedlemmer til styret.

Etter forslag fra styrets aksjonærvalgte medlemmer vedtar generalforsamlingen instruks for valgkomitéen.

Konsernledelse

Jan Erik Korssjøen (56)

Konsernsjef

Utdannet sivilingeniør fra NTH (NTNU). Overtok som konsernsjef i 1999 etter å ha ledet Kongsberg Maritime i 4 år. Han begynte sin yrkesaktive karriere i AS Kongsberg Våpenfabrikk der han hadde en rekke ledende stillinger, og har senere vært administrerende direktør i Dresser Rand AS og i Kongsberg Systems AS. Han eier 5 133 aksjer i konsernet.

Styre- og andre verv utenom konsernet
Styreleder i SINTEF
Medlem av hovedstyret i TBL
Medlem av bedriftsforsamlingen i Telenor ASA
Medlem av Rådet i Det Norske Veritas

Arne Solberg (51)

Finansdirektør

Utdannet økonom fra BI. Ansatt i Kongsberg Gruppen siden 1987 med ansvar for økonomi- og finansfunksjonen i konsernet. Har tidligere hatt ledende stillinger innen økonomi/administrasjon i Elektrisk Bureau. Han eier 5 675 aksjer i konsernet.

Styreverv utenom konsernet
Styremedlem i Elcon Finans
Styremedlem i Kitron ASA

Torfinn Kildal (49)

Administrerende direktør
Kongsberg Maritime AS

Utdannet siviløkonom fra NHH. Ansatt i Kongsberg Gruppen i 1996. Han begynte sin yrkesaktive karriere i AS Kongsberg Våpenfabrikk, og hadde senere ledende stillinger i SIMRAD-konsernet. Han eier 6 347 aksjer i konsernet.

Tom Gerhardsen (55)

Administrerende direktør
Kongsberg Defence & Aerospace AS

Utdannet sivilingeniør fra NTH (NTNU). Ansatt i Kongsberg Gruppen siden 1987. Han har tidligere vært ansatt ved Forsvarets forskningsinstitutt og AS Kongsberg Våpenfabrikk. Han eier 4 795 aksjer i konsernet.

Even Aas (42)

Konserndirektør Kommunikasjon og samfunnskontakt

Utdannet sosialøkonom fra UiO. Ansatt i Kongsberg Gruppen siden 1998. Han har tidligere vært ansatt i LO, vært politisk rådgiver og senere statssekretær for handel og skipsfart i Utenriksdepartementet, og vært ansatt i Telenor. Han eier 1 082 aksjer i konsernet.

Stig Trondvold (50)

Konserndirektør Forretningsutvikling

Utdannet sivilingeniør fra NTH (NTNU) samt MBA fra IMD i Sveits. Ansatt i Kongsberg Gruppen siden 2000 med ansvar for konsernets forretningsutvikling. Begynte sin yrkeskarriere i SINTEF, og har senere hatt flere ledende stillinger innen bildelindustrien – herunder i AS Kongsberg Våpenfabrikk, Kongsberg Automotive AS og Kongsberg Techmatic AS. Han eier 1 312 aksjer i konsernet.

Styreverv utenom konsernet
Styreleder i Kongsberg Innovasjon AS
Styremedlem i Teknologisk Institutt
Styremedlem i Scali AS
Varamedlem til styret i Sparebank 1 Kongsberg

Adresser

HOVEDKONTOR

Kongsberg Gruppen ASA
Kirkegårdsveien 45
Postboks 1000
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 82 00
Telefax: +47 32 28 82 01
Internett: <http://www.kongsberg.com>
E-mail: office@kongsberg.com

Konsernledelse

Konsernsjef Jan Erik Korssjøen
Finansdirektør Arne Solberg
Konserndirektør Kommunikasjon og samfunnskontakt Even Aas
Konserndirektør Forretningsutvikling Stig Trondvold
Administrerende direktør Tom Gerhardsen (Kongsberg Defence & Aerospace AS)
Administrerende direktør Torfinn Kildal (Kongsberg Maritime AS)

Konsernfunksjoner

Kommunikasjonssjef Tom Røren
Personalsjef Kåre Hjølland
Finanssjef Trond Bakke Nielsen
Regnskapssjef Hilde Øygarden
Juridisk direktør Christian Karde

ØVRIGE SELSKAPER

Aentera Network AS

Kirkegårdsveien 45
Postboks 250
3603 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 82 65
E-mail: office@aentera.com

Kongsberg Næringspark AS

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1001
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 82 50
Telefax: +47 32 28 83 00
E-mail: firmapost@knp.no

Kongsberg Næringseiendom AS

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1001
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 82 50
Telefax: +47 32 28 83 00

KONGSBERG MARITIME

Kongsberg Maritime AS
Strandpromenaden 50
Postboks 111
3191 Horten
Torfinn Kildal, adm. direktør
Telefon: +47 33 03 41 00
Telefax: +47 33 04 44 24
E-mail: office@kongsberg-maritime.no

Yachting & Fishery

Simrad AS
Strandpromenaden 50
Postboks 111
3191 Horten
Jan Berner, adm. direktør
Telefon: +47 33 03 40 00
Telefax: +47 33 04 44 24
E-mail: info@simrad.com

Simrad Marine AS

Joh. Berentsensvei 109
Postboks 53 Laksevåg
5847 Bergen
Telefon: +47 55 94 10 00
Telefax: +47 55 94 10 05

Simrad Egersund AS

Nyåskaien
Postboks 55
4379 Egersund
Telefon: +47 51 46 20 00
Telefax: +47 51 46 20 01

Simrad AS

Marketing Department
Postboks 55
4379 Egersund
Telefon: +47 51 46 20 00
Telefax: +47 51 46 20 01

Danmark

Simrad Støvring AS

Østre Allé 6
DK-9530 Støvring
Danmark
Telefon: +45 98 37 34 99
Telefax: +45 98 37 38 07

Simrad AS (DK)

Naverland 22
DK-2600 Glostrup
Danmark
Telefon: +45 43 44 49 00
Telefax: +45 43 44 48 99

Simrad AS

Havnegade 1
DK-9850 Hirtshals
Danmark
Telefon: +45 98 94 23 23
Telefax: +45 98 94 61 62

Simrad AS

Nordsjøvej 51
DK-7680 Thyborøn
Danmark
Telefon: +45 97 83 25 15
Telefax: +45 97 83 25 16

Sverige

Simrad AB

Svalortsgatan 14
SE-42668 Västra Frölunda
Sverige
Telefon: +46 31 695 100
Telefax: +46 31 695 120

Storbritannia

Simrad Ltd.

Unit 810, Fareham Reach
166 Fareham Road, Gosport
Hampshire PO13 0FW
Storbritannia
Telefon: +44 1 329 245 100
Telefax: +44 1 329 245 111

Simrad Ltd.

Fishmarket Quay
Commercial Road
Buckie, Banffshire AB56 1UQ
Skottland
Telefon: +44 1 542 834 888
Telefax: +44 1 542 839 005

Simrad Ltd.

Office Suite 1
Marine Services Building
Mylor Yacht Harbour
Cornwall TR11 5UF
Storbritannia
Telefon: +44 1 326 374 411
Telefax: +44 1 326 374 727

Simrad Ltd.

Star Lane
Margate
Kent CT9 4NP
Storbritannia
Telefon: +44 1 843 290 290
Telefax: +44 1 843 290 471

Brookes and Gatehouse Ltd. (B&G)

Premier Way
Abbey Park, Romsey
Hampshire SO51 9AQ
Storbritannia
Telefon: +44 1 794 518 448
Telefax: +44 1 794 518 077

Tyskland

Simrad GmbH & Co. KG

Dithmarscher Strasse 13
DE-26723 Emden
Tyskland
Telefon: +49 49 21 96 86 0
Telefax: +49 49 21 96 86 77

Simrad GmbH & Co. KG

Sales Office Hamburg
Hellgrundweg 109
DE-22525 Hamburg
Tyskland
Telefon: +49 40 547 346 0
Telefax: +49 40 547 346 99
Service tlf. etter kontortid:
+49 171 970 6274

Simrad Schleswig GmbH

Lollfuss 43-45
DE-24837 Schleswig
Tyskland
Telefon: +49 462 196 130
Telefax: +49 462 196 1329

Frankrike

Simrad Sarl

Parc D'activités Ragon
23 Avenue Pasteur
FR-44 119 Treillieres
Frankrike
Telefon: +33 2 28 01 23 01
Telefax: +33 2 28 01 21 43

Nederland

Simrad BV

P.O. Box 587
NL-3200 AM Spijkenisse
Nederland
Telefon: +31 181 600 234
Telefax: +31 181 626 688

Italia

Simrad SRL.

Viale Odone Belluzzi # 57
IT-00128 Roma
Italia
Telefon: +39 06 507 81 022
Telefax: +39 06 507 81 024

Simrad Milano SRL.

Via Antonio Fratti, 22
IT-20128 Milano
Italia
Telefon: +39 02 26 00 53 08
Telefax: +39 02 25 53 91 14

Spania

Simrad Spain S.L.

Partida Torres No. 38
Nave 8 Y 9
ES-03570 Villajoyosa (Alicante)
Spania
Telefon: +34 96 681 0149
Telefax: +34 96 685 2304

Simrad Galicia

Alm. No. 71
ES-36201 Vigo
Spania
Telefon: +34 986 214 173
Telefax: +34 986 214 167

Simrad Castellon

C/Churruca 48
ES-12100 Grao de Castellon
Spania
Telefon: +34 964 284 873
Telefax: +34 964 286 485

Simrad Las Palmas

Edificio Zona Franca
C/Andrés Perdome, s/n
Puerto de la Luz
35008 Las Palmas de Gran Canaria
Telefon: +34 928 488 310
Telefax: +34 928 488 696

*Afrika***Simrad NW Africa**

1, Place Al Istiqlal
Angle Ave Des Far
MA-2000 Casablanca
Marocco
Telefon: +212 22 54 15 35
Telefax: +212 22 54 17 37

*USA***Simrad Inc.**

19210 33rd Avenue W, Suite A
Lynnwood, WA 98036-4707
USA
Telefon: +1 425 778 8821
Telefax: +1 425 771 7211

Simrad Inc.

16 Curry Street
New Orleans, LA 70003
USA
Telefon: +1 504 461 5494
Telefax: +1 504 461 5495

Simrad Inc.

1500 NW 1st Street
Suite 1-E
Dania, FL 33004
USA
Telefon: +1 954 922 7700
Telefax: +1 954 922 0707

Simrad Inc.

108 Coverington Square Drive
Cary, NC 27513
USA
Telefon: +1 919 380 0306
Telefax: +1 919 380 9952

Simrad Inc.

50 Shore Road
Hampton Bays, NY 11946
USA
Telefon: +1 631 728 5784
Telefax: +1 631 723 1644

*Canada***Simrad Canada Ltd.**

P.O. Box 397
112 Lincoln Street
Lunenburg, Nova Scotia BOJ 2C0
Canada
Telefon: +1 902 640 3300
Telefax: +1 902 640 3070

*Sør-Amerika***Simrad S.A.**

Casilla 19012
Correo 19
Vitacura, Santiago
Chile
Telefon: +56 220 73 059
Telefax: +56 220 72 695

Simrad S.A.

Gomez Carreno 3189
Talcahuano
Chile
Telefon: +56 41 57 74 80
Telefax: +56 41 57 74 79

Simrad S.A.

Calle Los Topacios 266-268
Urb. San Antonio
Bellavista, Callao
Peru
Telefon: +511 453 7477/453 6997/
469 0096
Telefax: +511 453 7325
Service tf. etter kontortid: 894 49 088

*Offshore & Merchant Marine***Kongsberg Maritime AS**

Kirkegårdsveien 45, "Carpus"
Postboks 483
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 50 00
Telefax: +47 32 28 50 10
Service tf.: +47 32 28 59 50
(System Support)

Kongsberg Maritime AS

Strandpromenaden 50
Postboks 111
3191 Horten
Telefon: +47 33 03 41 00
Telefax: +47 33 04 44 24

Kongsberg Maritime AS

Bekkajordet 8A
Postboks 1009
3194 Horten
Telefon: +47 33 03 20 00
Telefax: +47 85 02 80 28
E-mail: info@kmss.no

Kongsberg Marine IT AS

Strandpromenaden 50
Postboks 111
3191 Horten
Telefon: +47 33 08 35 60
Telefax: +47 33 08 35 61

Marine IT Company AS

Bromsveien 17, inng. 4
Postboks 251
3192 Horten
Telefon: +47 33 08 35 60
Telefax: +47 33 08 35 61

Norcontrol IT AS

Bromsveien 17
Postboks 1024
3194 Horten
Telefon: +47 33 08 48 00
Telefax: +47 33 04 57 35

SeaFlex AS

Solbråveien 45
Postboks 451
1373 Asker
Telefon: +47 66 76 16 66
Telefax: +47 66 76 16 30

Kongsberg Seatex AS

Pirsenteret
7462 Trondheim
Telefon: +47 73 54 55 00
Telefax: +47 73 51 50 20
E-mail: firmapost@kongsberg-seatex.no

Kongsberg Maritime AS

Haakon VII's gt. 4
7005 Trondheim
Telefon: +47 73 58 10 00
Telefax: +47 73 58 10 02
Service tf. etter kontortid:
+47 928 02 034

*Sverige***Kongsberg Maritime AB**

Hulda Lindbergs gatan 6
SE-421 30 Västra Frölunda
Sverige
Telefon: +46 31 89 25 90
Telefax: +46 31 89 25 99

*Storbritannia***Kongsberg Maritime Ltd.**

Campus 1, Aberdeen Science &
Technology Park
Balgownie Road, Bridge of Don
Aberdeen AB22 8GT
Skottland
Telefon: +44 1 224 226 500
Telefax: +44 1 224 226 501

Kongsberg Maritime Ltd.

Airport Industrial Estate
Wick
Caithness KW1 4QS
Skottland
Telefon: +44 1 955 603 606
Telefax: +44 1 955 607 520

Kongsberg Maritime Ltd.

Unit 14 The Briars
Waterberry Drive
Waterlooville
Hampshire, PO7 7YH
Storbritannia
Telefon: +44 2 392 247 800
Telefax: +44 2 392 247 808

Kongsberg Maritime Holding Ltd.

Star Lane
Margate
Kent CT9 4NP
Storbritannia
Telefon: +44 1 843 290 290
Telefax: +44 1 843 232 903

Norcontrol IT Ltd.

12 High Street
Winterbourne
Bristol BS36 1JN
Storbritannia
Telefon: +44 1 454 774 466
Telefax: +44 1 454 774 488

*Nederland***Kongsberg Maritime Holland BV**

Malledijk 7B
P.O. Box 890
NL-3200 AV Spijkenisse
Nederland
Telefon: +31 181 623 611/
Service tf. etter kontortid
Telefax: +31 181 625 013

*Italia***Kongsberg Maritime SRL.**

Via Cornelia, 498
Block 2 – First Floor
IT-00166 Roma
Italia
Telefon: +39 06 6152 2476
Telefax: +39 06 6152 8513

*USA***Kongsberg Maritime Inc.**

7225 Langtry Street
Houston, TX 77040-6625
USA
Telefon: +1 713 934 8885
Telefax: +1 713 934 8886

Kongsberg Maritime Inc.
19210 33rd Avenue W, Suite A
Lynnwood, WA 98036-4707
USA
Telefon: +1 425 778 8821
Telefax: +1 425 712 1197

Kongsberg Maritime Inc.
Customer Support Dept.
125 West James Dr. # 110
St. Rose, LA 70087
USA
Telefon: +1 504 712 2799
Telefax: +1 504 712 7986
Service tlf. etter kontortid:
+1 504 712 7906

Kongsberg Maritime Simulation Inc.
70 Essex Street
P.O. Box 180
West Mystic, CT 06388-0180
USA
Telefon: +1 860 572 1750/
Service tlf. etter kontortid
Telefax: +1 860 235 5595

Canada

Kongsberg Mesotech Ltd.
1598 Kebet Way
Port Coquitlam, B.C. V3C 5M5
Canada
Telefon: +1 604 464 8144
Telefax: +1 604 941 5423
Service tlf. etter kontortid:
+1 604 240 5805

Kongsberg Mesotech Ltd.
261 Brownlow Avenue
Dartmouth
Nova Scotia, B3B 2B6
Canada
Telefon: +1 902 468 2268
Telefax: +1 902 468 2217

Kongsberg Maritime Simulation Ltd.
46-48 Hennessey's Line
P.O. Box 488, STN 'C'
St. John, NF A1C 5K4
Canada
Telefon: +1 709 368 4458/
Service tlf. etter kontortid
Telefax: +1 709 368 4881

Asia

Kongsberg Maritime Korea Ltd.
Suite #501, Diplomatic Center 1376-01
Seocho-2-Dong
Seocho-Gu
Seoul 137-072
Sør-Korea
Telefon: +82 2 3497 8600
Telefax: +82 2 3497 8688

Kongsberg Maritime Korea Co. Ltd.
Centum Venture Town 4F, 13B4L, 5L
U-Dong, Haeundae-Gu
Busan, 612-020
Sør-Korea
Telefon: +82 51 743 7063
Telefax: +82 51 611 5519
Service tlf. etter kontortid:
+82 11 877 9230 (Att.: Mr. H.Y.Park)

**Kongsberg Maritime China
(Shanghai) Ltd.**
No. 334 Jin Hu Road
Jin Qiao Export Processing Zone
201206 Shanghai
Kina
Telefon: +86 21 50 323 636
Telefax: +86 21 50 323 100

Nanjing Norcontrol Electro-Mec. Co.
B#1105
60 Jiang su Road
World Trade Center
Nanjing 210009
Kina
Telefon: +86 25 332 0802
Telefax: +86 25 332 0838

Kongsberg Maritime Pte. Ltd.
29 International Business Park
#01-02 Acer Building Tower B
Singapore 609923
Telefon: +65 6899 5800
Telefax: +65 6899 1225
Service tlf. etter kontortid:
+65 986 22881

Control IT Pte. Ltd.
No. 3 Loyang Way
Singapore 508719
Telefon: +65 6545 7375
Telefax: +65 6545 7379

Control IT (India) Pte. Ltd.
11 & 12 STP. Link Rd., Sadar
Nagpur 440 001
India
Telefon: +91 712 562 836/562 033
Telefax: +91 712 520 921

Afrika

Norcontrol IT Pty. Ltd.
P.O. Box 1519, Hillcrest
3650 Durban
Sør-Afrika
Telefon: +27 31 767 8150
Telefax: +27 31 767 8157

KONGSBERG DEFENCE & AEROSPACE

**Kongsberg Defence &
Aerospace AS**
Kirkegårdsveien 45
Postboks 1003
3601 Kongsberg
Tom Gerhardsen, adm.direktør
Telefon: +47 32 28 82 00
Telefax: +47 32 28 86 20
E-mail: office.defence-aerospace
@kongsberg.com

**Kongsberg Defence &
Aerospace AS**
Avd. Kjeller
Gåsevikeveien 4
Postboks 26
2027 Kjeller
Telefon: +47 64 84 42 00
Telefax: +47 64 84 42 25

**Kongsberg Defence &
Aerospace AS**
Avd. Stjørdal
Strandveien 1
Postboks 55
7501 Stjørdal
Telefon: +47 74 83 34 00
Telefax: +47 74 83 34 25

**Kongsberg Defence &
Aerospace AS**
Avd. Bergen
Damsgårdsveien 163B
5162 Laksevåg
Telefon: +47 32 28 82 00
Telefax: +47 56 11 28 91

**Kongsberg Defence
Communications AS**
Olav Brunborgsvei 6
Postboks 87
1375 Billingstad
Telefon: +47 66 84 24 00
Telefax: +47 66 84 82 30
E-mail: sales@kongsberg.com

Kongsberg Protech AS
Kirkegårdsveien 45
Postboks 1008
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 78 00
Telefax: +47 32 28 88 80
E-mail: protech.marketing
@kongsberg.com

Kongsberg Spacetec AS
Prestvannveien 38
Postboks 6244
9292 Tromsø
Telefon: +47 77 66 08 00
Telefax: +47 77 65 58 59
E-mail: marketing@spacetec.no

Kongsberg Satellite Services AS
Prestvannveien 38
Postboks 6180
9291 Tromsø
Telefon: +47 77 60 02 50
Telefax: +47 77 60 02 90

**Kongsberg Gruppen ASA
Hellenic Branch Office**
20 Canary Street
GR-Athen 106 74
Hellas
Telefon: +30 1 361 4553
Telefax: +30 1 361 6287
E-mail: wijsgre@otenet.gr

**Kongsberg Verbindungsbüro
Deutschland**
Nürnberger Strasse 67
DE-10787 Berlin
Tyskland
Telefon: +49 30 59 00 65 20
Telefax: +49 30 59 00 65 19
E-mail: Kongsberg_GmbH@t-online.de

**Kongsberg Gruppen Middle East
Branch Office**
P.O. Box 5250 (Murror Road)
Abu Dhabi
De forente arabiske emirater
Telefon: +971 24 451 956
Telefax: +971 24 432 108

Finanskalender

Generalforsamling

Ordinær generalforsamling holdes torsdag 6. mai 2004 kl. 14.00
Konferansesenteret, Kongsberg Næringspark, Kongsberg

Offentliggjøring av kvartalsresultater 2004

Første kvartal: 28. april
Andre kvartal: 19. august
Tredje kvartal: 27. oktober

I fjor hadde vi for første gang en egen rapport om intellektuell kapital i tillegg til en miljørapport og den tradisjonelle årsrapporten. I år har vi valgt å supplere årsrapporten med en samlet bærekraftsrapport. I denne rapporten forsøker vi å se virksomheten i et bredere perspektiv, som et supplement til den økonomiske rapporteringen.

Vi vil gjerne ha synspunkter på begge rapportene.
Kontakt oss på office@kongsberg.com

Ellers oppfordrer vi til å følge selskapets utvikling på www.kongsberg.com

Tekst
Kongsberg Gruppen

Foto
Dag Alveng, Bård Ek, Tom Haga,
Tor Aas-Haug, Stone

Kommunikasjonskonsept og design
Anisdahl, Sand & Partnere

Trykk
RK Grafisk AS

www.kongsberg.com

Kongsberg Gruppen ASA
Postboks 1000
NO-3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 82 00
Telefax: +47 32 28 82 01
E-mail: office@kongsberg.com